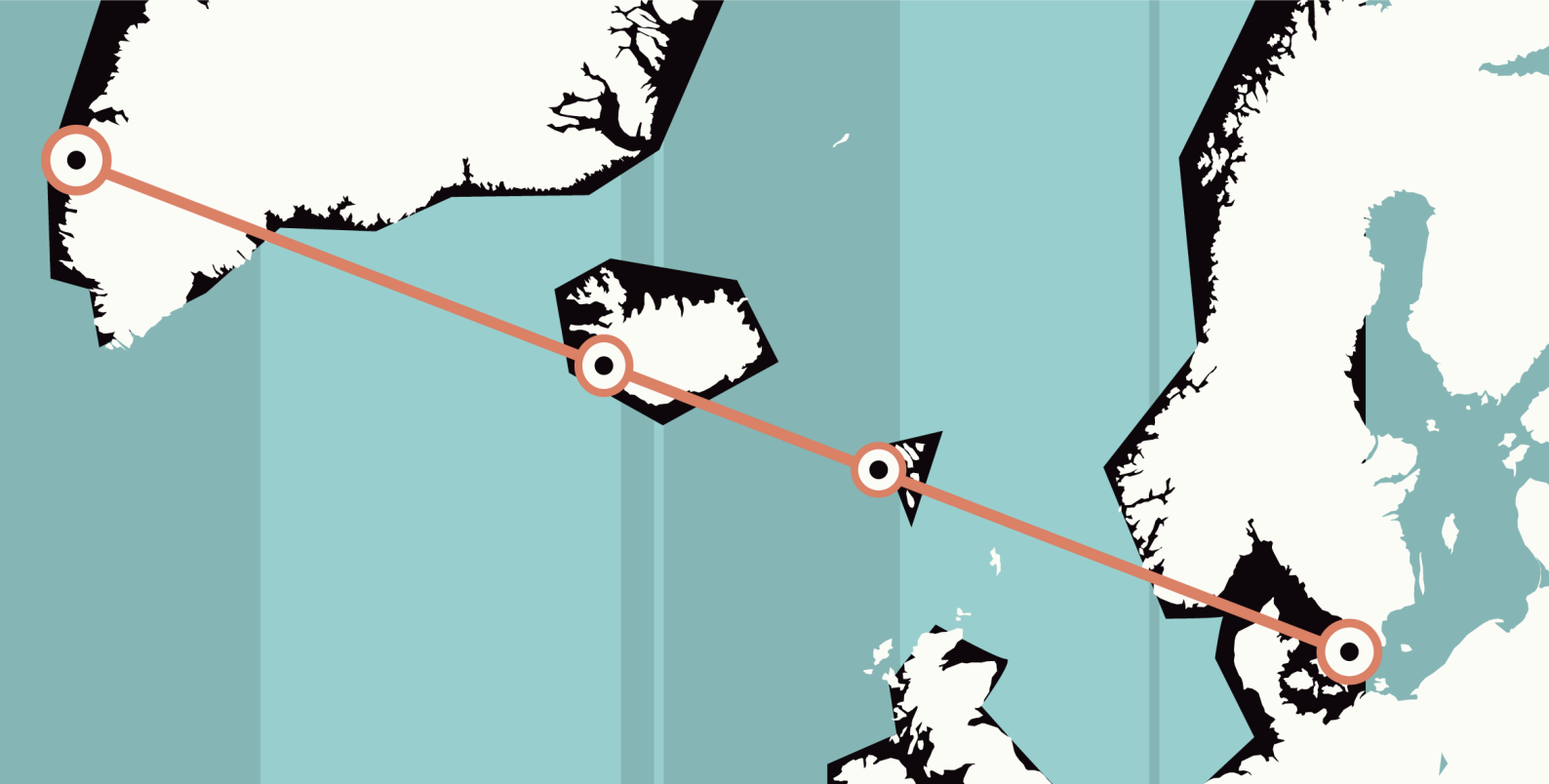

CAFE PANTOPIA

Forprojekt om
et forretningskoncept og
et transatlantisk kulturprojekt

Rapport august 2009

Projektet er økonomisk støttet af:

Mentamálaráðið

Vinnuframagrunnurinn

prenta

Introduktion til projektet

Cafe Pantopia er et projekt, hvis sigte er at etablere en række cafeer, der ved hjælp af internet-baserede teknologier skaber både et socialt og et professionelt mødested på tværs af Nordatlanten. Projektet har med denne rapport afsluttet sin første fase.

Projektet er inddelt i tre faser: Forprojekt, pilotprojekt og realisering. Forprojektet, hvis resultater er samlet i denne rapport og på internetsiden www.cafe-pantopia.net, har haft til formål både at konceptudvikle, undersøge behovet og afklare praktiske samt organisatoriske udfordringer. Forprojektet skal bane vejen for et pilotprojekt, der ved rapportens afslutning er i sin opstart. I pilotprojektet skal udvalgte idéer afprøves i praksis. Det er intentionen at pilotprojektet i sidste ende skal bane vejen for en realisering af Cafe Pantopias koncept og vision.

Visionen for Cafe Pantopia er at skabe et konkret fysisk mødested i kraft af fire cafeer placeret i henholdsvis København, Tórshavn, Reykjavík og Nuuk. På disse cafeer skal det være muligt, på mangfoldige måder, at kommunikere med folk fra de andre lokaliteter. Det er samtidig visionen, at det samlede Pantopia vil skabe rammer for dialog og refleksion over de nordatlantiske kulturelle relationer, blandt andet ved inddragelse af kunstnere i udformningen, og ved, at cafeerne i sig selv vil være en påmindelse i de enkelte byer, om deres indbyrdes forbundethed.

Projektet er drevet af projektleder Brynhild Næs Petersen (FO) sammen med Hanne-Louise Johannesen (DK/FO) og Simon Løvind (DK). Disse tre personer udgør redaktionen, der har skrevet denne rapport, og som i fællesskab har igangsat de aktiviteter, den afspejler. Illustrationerne er lavet af grafiker Mads Berg (DK).

Introduktion til rapporten

Rapporten er udformet så første side af hvert kapitel opsummerer problemstillinger og pointer, som redaktionen har fundet væsentlige at trække frem, hvorfor det er muligt at få overblik over projektet ved blot at læse disse introduktioner. De enkelte kapitler afspejler væsentlige forskellige undersøgelsesområder og kan læses uafhængigt af hinanden. Desuden er der et omfattende separat bilagsmateriale med redaktionens arbejdsplaner og konsulenters bidrag. Såfremt læseren ønsker at få nærmere indblik i undersøgelser, interviews eller afklaringer af de mange brikker, der udgør et komplekst projekt som Pantopia, kan bilagsmaterialet anskaffes ved at kontakte redaktionen. Nærværende rapport kan desuden downloades via projektets hjemmeside.

© Redaktionen
Fuglafjørður og København
info@cafe-pantopia.net
August 2009

Rapport om et transatlantisk kulturprojekt og forretningskoncept

KAPITEL 1: IDÉEN	9
1.1 FORMÅL – NÆRVÆR PÅ TRODS AF AFSTAND	10
1.2 VISION – BÆREDYGTIGHED, DET TELEMATISKE MØDE, KULTUREL IDENTITET.....	10
<i>Bæredygtighed</i>	11
<i>Det telematiske møde</i>	11
<i>Kulturel identitet</i>	12
1.3 OPSUMMERING AF IDÉ, FORMÅL OG VISION.....	12
KAPITEL 2: BAGGRUND.....	15
2.1 PROJEKTETS FORHISTORIE.....	16
<i>Tilblivelsen</i>	16
2.2 PROJEKTSTRUKTUR	17
<i>Tidsperspektiv</i>	17
<i>Mødeformer</i>	17
<i>Redaktion og projektstyring</i>	18
<i>Konsulenter</i>	18
<i>Støttegivere</i>	19
<i>Samarbejdspartnere</i>	20
<i>Interessenter</i>	20
2.3 POSTKOLONIAL KULTURUDVEKSLING OG ETNOÆSTETIK	21
2.4 BETYDNINGEN AF ORDET PANTOPIA.....	23
2.5 EKSEMPEL PÅ EN REJSE MELLEM DANMARK OG FÆRØERNE I 1833	23
2.6 OPSUMMERING AF BAGGRUNDEN FOR CAFE PANTOPIA	24
KAPITEL 3: KONCEPTBESKRIVELSE	27
3.1 ET MØDESTED I ATLANTEN	28
<i>Den sociale dimension</i>	28
<i>Den professionelle dimension</i>	29
<i>Den kulturelle dimension</i>	30
3.2 CAFEENS FYSISKE PLACERING OG RAMMER	31
<i>Cafeens indretning</i>	32
3.3 MULIGHEDER FOR KULTUREL IDENTITET PÅ PANTOPIA	32
3.4 CAFEENS NORDATLANTISKE KØKKEN	34
3.5 OPSAMLING PÅ KONCEPTET FOR CAFE PANTOPIA	35
KAPITEL 4: BEHOVSUNDERSØGELSE	37
4.1 UNDERSØGELSEN AF, HVORFOR FÆRINGER BLIVER BOENDE I DANMARK.....	38
<i>Relationer til Færøerne</i>	38
<i>Fire segmenter af færinger i Danmark</i>	39
<i>Opsummering af undersøgelsen 'Hvorfor færinger bosætter sig i Danmark'</i>	41
4.2 PANTOPIAS ONLINEUNDERSØGELSE RELATIONER PÅ TVÆRS AF NORDATLANTEN	42
<i>Svar på generelle spørgsmål</i>	42
<i>Svar på spørgsmål om virtuel kommunikation</i>	47
<i>Svar på spørgsmål om rejseaktivitet og fysiske møder</i>	50
<i>Opsummering af undersøgelsen Relationer på tværs af Nordatlanten</i>	52
4.3 PANTOPIAS ERHVERVSRETTEDE KVALITATIVE UNDERSØGELSE	52
<i>Generelle oplysninger om de adspurgte virksomheder</i>	53
<i>Generel kommunikation på tværs af Nordatlanten</i>	55
<i>Telekonference</i>	55
<i>Fysiske møder</i>	57
<i>Opsummering af virksomhedsundersøgelsen omkring samarbejde på tværs af Nordatlanten</i>	58
4.4 OPSAMLING AF BEHOVSUNDERSØGELSEN	59

KAPITEL 5: TEKNOLOGI	61
5.1 INTERNETFORBINDELSER	62
<i>Dataforbindelser og streaming af video</i>	63
5.2 TELEKONFERENCE	63
5.3 SOFTWARE	64
5.4 HARDWARE OG INDRETNING	65
5.5 OMFANGET AF TEKNOLOGI I DE ENKELTE CAFEER	65
5.6 OPSAMLING OG TEKNOLOGISKE UNDERSØGELSESMOMRÅDER FOR PILOTFASEN	66
KAPITEL 6: FAGLIGE VURDERINGER	69
6.1 GASTRONOMI	70
6.2 SOCIALT SAMVÆR, NATIONALISME OG DET FÆLLES NORDISKE	70
6.3 TEKNIK	71
6.4 DESIGN OG SAMTIDSKUNST	71
6.5 ØKONOMISK BÆREDYGTIGHED	72
6.6 JURA	72
6.7 SWOT-ANALYSE	73
6.8 OPSAMLING AF FAGLIGE KONSULENTERS UDTALELSER	74
KAPITEL 7: TIDSPLAN, ØKONOMI OG ORGANISATION	77
7.1 FORPROJEKT	78
<i>Mål for forprojekt</i>	78
<i>Gennemgang af forprojektets aktiviteter</i>	78
7.2 PILOTPROJEKT	81
<i>Mål for pilotprojekt:</i>	81
<i>Plan for pilotprojektets gennemførelse</i>	82
<i>Udvalgte installationer til pilotfasen</i>	82
1. Installation: "Det delte bord"	82
2. Installation: "Din himmel, min himmel"	83
3. Installation: "Den løse mursten"	83
4. Installation: "Atlant-brætspil"	83
<i>Ansvarsområder og opgavefordeling</i>	83
<i>Budget- og finansieringsplan for pilotprojekt</i>	84
7.3 BUSINESSCASE – DRIFT OG REALISERING	85
<i>Finansiering af for- og pilotprojekt</i>	85
<i>Pantopias hybridform</i>	86
<i>Fælles bestyrelse for Cafe Pantopias afdelinger</i>	86
<i>Hvorfor Pantopia er et attraktivt forretningskoncept?</i>	86
<i>Forretningsmodeller</i>	87
<i>Franchising og "metropolcafeer"</i>	88
<i>Sponsoraftaler hver cafe</i>	88
<i>Forslag til supplerende forretningsmodel: Delebordet</i>	88
<i>Forslag til supplerende forretningsmodel: Merchandise</i>	89
7.4 DRIFT	89
<i>Årligt driftsbudget</i>	89
<i>Etableringsbudget for Cafe Pantopia</i>	91
<i>Etableringsbudget 1: Ombygget caferum i eksisterende cafelokaler</i>	92
<i>Etableringsbudget 2: Nybygget caferum – fx husbåd/plattform i havneområde</i>	92
7.5 SELSKABSFORM	93
7.6 OPSAMLING AF TIDSPLAN, DRIFT OG ORGANISATION	93
KAPITEL 8: OPSAMLING	97
KAPITEL 9: PROJEKTETS NETVÆRK	99
9.1 STYREGRUPPE – REDAKTION	99
<i>Brynild Næs Petersen</i>	99
<i>Hanne-Louise Johannesen</i>	99
<i>Simon Løvind</i>	100
9.2 KONSULENTER	100
<i>Anders Selmer</i>	100
<i>Bogi Eliassen</i>	100
<i>Christian Leifelt</i>	100

<i>Henrik Øvad</i>	100
<i>Hjörtur Smáráson</i>	100
<i>Jóhanna G. Jóhannesdóttir</i>	101
<i>Kassandra Wellendorf</i>	101
<i>Kim Falck Petersen</i>	101
<i>Leif Sørensen</i>	101
<i>Martin Mohr Olsen</i>	101
<i>Michel Guglielmi</i>	101
<i>Nini Büilmann</i>	101
<i>Patrik Svensson</i>	102
<i>Sara Olsvig</i>	102
<i>Sarah Hedvig Johannesen</i>	102
<i>Sámal Matras Kristiansen</i>	102
<i>Sissal Kristiansen</i>	102
<i>Steinbjørn i Dali</i>	102
<i>Øvrige konsulenter</i>	102
9.3 ØKONOMISKE STØTTEGIVERE	102
<i>KKN (Kulturkontakt Nord)</i>	102
<i>NORA (Nordisk Atlantsamarbejde)</i>	103
<i>Vinnuframagrunnurin (Erhvervstøttefonden)</i>	103
<i>NATA (North Atlantic Tourism Association)</i>	103
<i>Norðurlandahúsið (Nordens hus på Færøerne)</i>	103
<i>Mentamálaráðið (Kulturministeriet på Færøerne)</i>	103
9.4 SAMARBEJDSPARTNERE	103
<i>Diffus</i>	103
<i>Shiftcontrol</i>	104
<i>Føroya Tele</i>	104
<i>Tele Greenland</i>	104
<i>Norðurlandahúsið</i>	104
<i>SamVit/Uttanríkisráðið</i>	104
<i>Bitland</i>	104
<i>Færøernes Repræsentation i Danmark</i>	104
<i>Føroya Banki</i>	104
9.5 INTERESSEENTER	104
<i>Tórshavnar, Nuuk/Sermersooq, Reykjavík og Københavns kommuner</i>	104
<i>Hugmyndahúsið og iværksætternetværket Iminnovation i Reykjavík</i>	105
<i>Den Nordatlantiske Gruppe i Folketinget</i>	105
9.6 SPECIEL TAK TIL	105
BILAGSOVERSIGT	107

KAPITEL 1: IDÉEN

Forestil dig, at du træder ind i en cafe. Her møder du ikke kun lokale gæster, men har også mulighed for at møde folk, der er langt væk fra, hvor du er. Her kan du sludre lidt med en ven på tværs af Nordatlanten hen over en kop kaffe, eller I kan spille et brætspil, som sad I ved samme bord. Vel er det kun en videoforbindelse, men hele indretningen og rammen om oplevelsen skaber en social situation som var I sammen på cafe. I kan bestille kaffe og mad til hinanden, drikke af de samme slags kopper, høre den samme musik, deltage i et fælles kulturelt arrangement og i det hele taget have en fælles oplevelse. I kan inddrage andre i snakken eller lade være, alt efter hvem, der kommer ind i cafeen og hvilke nye sammenhænge, der opstår.

Det kan også være du er på arbejde – denne gang kunne du blive i hjembyen, men alligevel mødes med samarbejdspartnere en flyrejse væk. Her kan du og kollegaerne bruge cafeens særlige mødelokale, som står klar med forbindelse når I kommer. Her er rammerne for et koncentreret møde, hvor man både hører hinanden klart i gruppedrøftelser og får kropssproget med. I kan oveni købet afslutte med en fælles frokost, hvor I også får den uformelle snak med.

Pantopia betyder 'det fælles sted', hvilket er essensen af projektets idé. Nemlig at skabe et fælles mødested på tværs af Nordatlantens store afstande. Det vil således være muligt, at give en kop kaffe til din tante i Nuuk mens du selv drikker en i København, at holde frokostmøde med afdelingslederen i Tórshavn mens du selv er i København, eller fornemme stemningen i København mens du nyder en kold øl i Reykjavík. Pantopia er et cafekoncept, der har til formål at forbinde cafe-gæster i Nuuk, Reykjavík, Tórshavn og København, ved at bruge komponenter fra allerede eksisterende teknologi og internetløsninger og iklæde dem nye former, der på forskellig vis integreres i cafe-rummet, og skaber en helhedsoplevelse på tværs af de fire cafeer.

Cafeen henvender sig primært til de mange, der har relationer på tværs af Nordatlanten. Ved hjælp af internettet skabes kommunikationskanaler, der underbygger samtaler, stemninger og oplevelsen af at sidde ved samme bord.

Cafe Pantopias grundstamme er en tredeling mellem en cafe, et kulturudbud og en række telekonferencefaciliteter. De tre elementer er tæt forbundne og knyttes til tre overordnede visioner som er *bæredygtighed*, *det telematiske møde* og *kulturel identitet*. Cafe Pantopias formål er at skabe nærvær på trods af afstand!

Dette første kapitel har til formål at give en tydelig og uddybende beskrivelse af idéen, der ligger bag Cafe Pantopia. Kapitlet indledes med en formålsbeskrivelse efterfulgt af visionen for projektet. Udsagnene i kapitlet er dels udtryk for den klare idé, der ligger til grund for det omfattende efterfølgende arbejde, der dokumenteres i rapporten, og dels et udtryk for en idé, der er justeret i forhold til de mange undersøgelser vi har lavet. Dette betyder, at Cafe Pantopia er mere og andet end blot utopia.

1.1 Formål – nærvær på trods af afstand

Verden bliver mindre og mindre og afstande i tid og rum ophæves – balancen mellem center og periferi ændres og tilgængeligheden til verdens vidundere er i den grad øget. Dette er nogle af de udsagn vi ofte præsenteres for i relation til samtidens informationsbårne samfund. Men stadig oplever rigtig mange mennesker, at den fysiske afstand har en betydning for, hvor meget man følger med i og er en del af familie og venners liv, og hvordan afstanden forhindrer os i at opleve det vi ellers brænder for.

Forskellige teknologiske udviklinger har skabt muligheden for, at vi kan holde kontakt i realtid med fjerne relationer, men ofte er teknologiens muligheder og måske især begrænsninger styrende for, hvordan denne kontakt udspiller sig. Men når teknologien anvendes og som sådan kontrollerer den kontakt man har med familie og venner, sker det næsten altid i en privat sfære. Nok kan en mobiltelefonsamtale foregå i det offentlige rum, men der skabes en næsten uigennemtrængelig privatsfære omkring samtalen. Samtalen i den private sfære er god og vigtig og skal selvfølgelig fortsat kunne opretholdes. Men med Cafe Pantopia er det tanken, at man ikke blot forbinder to personer med billede og lyd, men at de to personers nærmeste omgivelser og derved nærvær bringes sammen. Muligheden for det tilfældige møde i det offentlige rum bliver dermed koblet til den intime samtale, der kan foregå over store afstande.

Med Cafe Pantopia ønsker vi med andre ord ikke, at teknologien skal hensætte mødet mellem mennesker, der er fysisk adskilte, til individuelle private sfærer. Til dette findes allerede internet-cafeer, mobiltelefoner og skypeforbindelser. Selvfølgelig er det teknologiens muligheder, der vil gøre det muligt, at et mere udvidet møde kan finde sted, men tanken er at spille på sociale spilleregler for mødet mellem mennesker frem for teknologiske spilleregler. Med Cafe Pantopia skal der gøres plads til det umiddelbare, det tilfældige og til at lade det mellem-personlige tilbageerobre kontrollen.

Cafe Pantopia har sit udspring i den historiske relation, der er mellem Danmark, Færøerne, Island og Grønland. Danmark betragtes i mange sammenhænge som en periferi i verden, men samtidig er Danmark en dørtærskel for en gruppe lande, der på godt og ondt er endnu mere perifere. Dette betyder at rigtig mange færingere, grønlændere og islændinge rejser især til Danmark for at gennemføre en uddannelse eller prøve lykken i kærlighedslivet eller på arbejdsmarkedet. Disse vilkår betyder, at der findes store mængder relationer af familiær, venskabelig og professionel karakter på tværs af Nordatlanten, og netop disse relationer er omdrejningspunktet for projektet Cafe Pantopia. Dette skal dog ikke forstås således, at kundegrupper som turister eller interesserede uden en direkte relation til det nordatlantiske ikke passer ind – selvfølgelig gør de det, lige såvel som de passer ind på andre cafeer. Cafe Pantopia er blot gearret til at danne ramme om møder på tværs af Nordatlanten.

1.2 Vision – bæredygtighed, det telematiske møde, kulturel identitet.

Cafe Pantopia er et visionært projekt, der søger at afdække, udnytte og styrke de potentialer, der allerede er i et nordatlantisk samarbejde og i en fælles kulturel baggrund, ved at udnytte allerede eksisterende teknologier. Projektet skal danne en velgennemtænkt ramme for, at samarbejdet og den kulturelle udveksling kan udfoldes på nye måder. For at dette kan lade sig gøre skal hele projektet fungere på en række indbyrdes relaterede planer. Projektet skal være bæredygtigt, både når det gælder brugergrundlag, økonomi og miljø. Det skal være teknologisk realiserbart og holdbart og den internetbaserede teknologi skal danne grundlag for oplevelsen af nærhed. Denne kommunikationsform kaldes med en fagterm et 'telematisk møde'. Det vi ønsker at opnå kaldes på engelsk 'tele-presence', og er et udtryk for sammenstillingen af afstand (*tele-*) og nærvær (*-presence*).

Visionens tredeling gør sig gældende i alle tre funktioner som cafeen vil være delt op i. Den primære funktion er *cafeen*, der ligner en almindelig cafe med fire forskellige afdelinger i fire forskellige lande,

men som har den ekstra dimension, at kommunikation på tværs af cafeerne er lige så vigtig som kommunikation på de enkelte cafeer. De to andre funktioner er henholdsvis *kulturelle begivenheder* med fokus på samtidens musik, design, billedkunst, litteratur og hvad der ellers måtte ligge derimellem og *telekonferencefaciliteter* med tilhørende mulighed for bookning af lokale, support og bestilling af forplejningspakker.

Men hvorfor er bæredygtighed, det telematiske møde og kulturel identitet vigtige i vores vision?

Bæredygtighed

Bæredygtighed henviser til en helhedstanke, hvor der medtages mange forskellige vinkler både i beslutningsfase, implementeringsfase og endelig i driftfase. Bæredygtighed henviser således ikke kun til økonomisk bæredygtighed, men også til tidslig, miljømæssig, social, kulturel og arbejdsmæssig bæredygtighed.

Der er ikke ualmindeligt at en ansat i fx en færøsk virksomhed tilbringer 1/10 af alle arbejdsdage udenfor Færøerne. Mange af de dage vil vedkommende højst sandsynligt befinde sig i Danmark. Måske skyldes flere af rejserne til Danmark forskellige 1-2 dages møder, hvor antallet af rejsedage er ca. det dobbelte som antallet af mødedage. Selve flyrejsen koster nogle tusinde kroner, dertil kommer udgiften til øvrig transport, og så kommer hotelregning og forplejning. Samlet set er det derfor ikke ualmindeligt at en ansat i en virksomhed på fx Færøerne har et årligt rejsebudget på 150.000 kr. Udover de direkte udgifter kommer tabt arbejdsfortjeneste, tid væk fra familien og belastningen af miljøet.

Hvis man derimod opstiller nogenlunde samme scenarium hvor antallet af mødedage er det samme, lad os sige 15 om året (svarende til 10 rejser til Danmark), og de møder holdes i Cafe Pantopias særligt indrettede konferencerum, hvor teknikken er parat, forplejningen er god og hvor afstanden til mødelokalet er nogenlunde lige kort (måske 20 minutter), hvad enten man bor i København eller Tórshavn. Selvfølgelig koster det noget at leje sig ind i konferencelokalet og selvfølgelig skal mødet suppleres med frokost, frugt og kaffe, men besparelserne på det tidsmæssige, økonomiske, miljømæssige og familiemæssige plan er store.

Mange andre scenarier er aktuelle, hvad angår bæredygtighed. Tænk på den hjemvendte studerende, der har brug for at diskutere et specialeafsnit med en vejleder eller ønsker at fastholde de ugentlige studiegruppemøder. Eller, hvad med bedsteforældrene, der ønsker at følge med i barnebarnets første skridt eller udvikling i sproget. Her vil et møde på cafe Pantopia ligeledes medføre store besparelser og åbne op for muligheder for deltagelse, der ellers ikke fandtes. Selvfølgelig vil Pantopia-mødet med det vellugtende spædbarn ikke være det samme som et rigtigt møde, men møderne kunne uden særlige omkostninger være langt oftere. Så i det tilfælde vil det gavne den sociale familiære bæredygtighed.

Det telematiske møde

For at få mødet mellem mennesker, som er fysisk adskilte til at fungere gnidningsløst er det nødvendigt for projektet at undersøge og forfine det telematiske møde. 'Telepresence' eller telematisk tilstedeværelse, defineres som perception af en tilstedeværelse i et andet rum end det reelle rum man befinder sig i og udenfor sanseorganernes umiddelbare nære omgivelser. Begrebet er udviklet af Marvin Minsky i 1979 for at beskrive en teknologi, som lod en operatør kontrollere avancerede robotter på afstand i realtid.

Den telematiske opgave i relation til Cafe Pantopia er omfattende og forholder sig især til at gøre teknologien i sig selv så usynlig som mulig, - dog uden at forsøge at overbevise nogen om, at den person man taler med er andet end repræsentation. Den telematiske tilstedeværelse skal ses og behandles som det bedste alternativ til at være sammen uden fysisk afstand, og i flere tilfælde vil vi ligefrem søge efter de fordele, der kan være ved at skabe nærvær og samtidig være mange kilometer fra hinanden omgivet af helt andre, men velkendte landskabsmæssige og kulturelle værdier.

Kulturel identitet

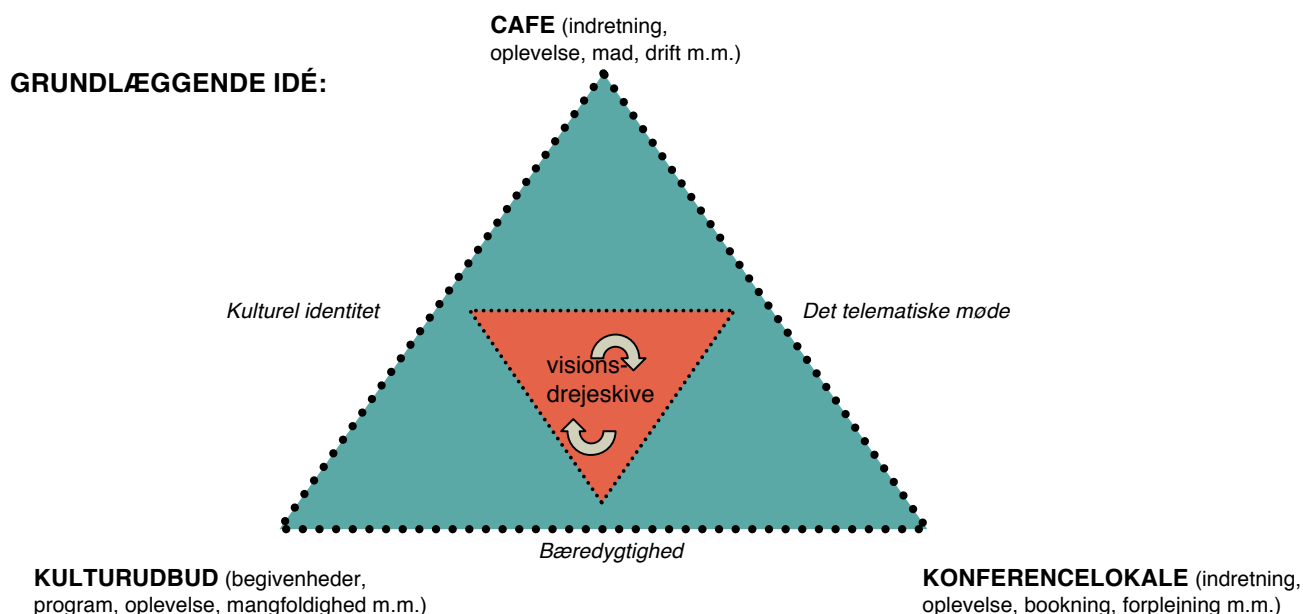
Udefra set har de tre Nordatlantiske lande Grønland, Island og Færøerne meget til fælles. De har også meget til fælles med Danmark, men endnu mere omfattende er nok de forskelle, der er i mellem stederne. Cafe Pantopia vil spille på en vekselvirkning mellem disse forskelligheder og samtidig de kulturelle fællesskaber, der allerede findes og som potentielt kan opstå. Ønsket er at cafeen skaber større forståelse de fire steder imellem og samtidig selvforståelse i de enkelte lande. Denne forståelse skal dyrkes gennem sprog, madkultur, kunstneriske og musiske udvekslinger, personlige historier og hvad der ellers hører til dagligdagen og selvfølgelig begivenheden *at gå på cafe*.

Vigtigt i denne sammenhæng er, at de kulturelle forskelle og ligheder ikke bliver brugt til at skabe splid og distance, men måske i højere grad bliver brugt som bevidste redskaber i samværet med hinanden, og i skabelsen af fællesnordisk kulturel merværdi. Cafe Pantopia er ikke i sig selv et udsagn om de enkelte steders tilhørsforhold til Danmark – historisk eller i dag, men hvis nogen måtte ønske at diskutere det med et cafepublikum, vil Pantopia være en god ramme. Elementer som humor og ironi vil være vigtige redskaber for at undgå stereotyper. Man kunne forestille sig at humoristiske ikoniske gengivelser af de enkelte lande kunne bruges som markører, og at udsmykningen i det hele taget langt hen ad vejen benyttede sig af nytænkning i forhold til de fire nationers selvforståelse og forståelse af hinanden. Her er det redaktionens intention at trække på kræfter i samtidskunsten, der kan give blikket på relationen mellem stederne større dybde og blikket på os selv flere facetter.

1.3 Opsummering af idé, formål og vision

Cafe Pantopias grundstamme er tredelingen mellem cafe, kulturudbud og konferencelokale. De tre elementer er tæt forbundne og den stadige forbundethed vil kunne sikres, hvis vi hele tiden forholder os til projektets grundlæggende idé og til de tre overordnede begreber *bæredygtighed*, *det telematiske møde* og *kulturel identitet* som beskrevet i visionen.

Nedenstående model viser samspillet mellem grundstamme, grundlæggende idé og vision. Visionens tre elementer knytter sig til hjørnerne på den inderste trekant, som fungerer som en drejeskive så elementerne kan pege i alle retninger. Den inderste skive kan med sin bevægelighed fungere som en tjekliste for, om visionens indhold overholdes i alle facetter af cafeens grundstamme.

KAPITEL 2: BAGGRUND

Idéen til Cafe Pantopia er opstået på baggrund af et ønske om, at kunne opretholde en dagligdags kontaktform med personer, der personligt er tæt på, men fysisk er flere tusind kilometer væk – et grundlæggende vilkår i hverdagen for mange beboere i Grønland, Island, Færøerne og Danmark. Et vilkår der er opstået på baggrund af en massiv og konstant vandring af folk fra forholdsvis afgrænsede steder i Vestnorden til især ét 'afgrænset' sted længere sydpå – København.

Idéen er således vokset frem hos personer, der samtidig er den ideelle målgruppe for Cafe Pantopia. I første omgang hos Brynhild Næs Petersen, der snart efter ideen dukkede op som en uklar men voksende tankerække blev klar over, at hun langt fra var den eneste, der kunne tænke sig en mere dagligdags kontakt med familie og venner, der befandt sig i den anden ende af det Nordatlantiske.

I sin indledende fase gik Simon Løvind og Hanne-Louise Johannesen med på at udvikle idéen og tilsammen dannedes en redaktion, som via 'Skype'-møder og fysiske møder videreudviklede idéen og lavede en række undersøgelser, som nærværende rapport præsenterer.

En lang række andre personer, organisationer og støtтеgivere er også på forskellig vis engageret, og har indvilget i at fungere som konsulenter, vejledere, sparringspartnere, økonomisk støtte, forvaltere m.m. Disse udgør tilsammen projektets netværk.

Os vidende findes der ikke lignende cafeer i verden. Det vil sige, mødesteder i det offentlige rum, som fungerer og er almindelige cafeer, men som adskiller sig markant ved at udnytte de kommunikations- og delingsmuligheder, der ligger i teknologiske transmissioner. Teknologier, der indtil videre er bedst kendt og mest udbredt i private sfærer, hvor personer ofte møder hinanden i afgrænsede rum, som kan være præget af en iøjnefaldende teknisk dimension, hvor støjende teknik og mangel på teknisk viden ofte ender med at blive samværets uønskede tredje part. Pantopia er en ny måde at kunne være i kontakt med hinanden på, som dog ikke forsøger at erstatte et fysisk nærvær.

Cafe Pantopia har gennem hele forprojektet mødt stor interesse og opbakning. Det har været en gennemgående tendens, at folk har ønsket at bidrage til processen, hvilket redaktionen selvfølgelig er taknemmelig for, men også tolker som en bred interesse for, at projektet realiseres.

I følgende kapitel præsenteres projektets tilblivelse, baggrund og sammenhæng, dets organiseringsform og økonomiske støtategivere, dets konsulenter, samarbejdspartnere, interessenter og desuden Cafe Pantopias mulige brugere. For en mere udførlig beskrivelse af projektets involverede parter, end dette kapitel præsenterer, henvises til Kapitel 9 samt rapportens bilag. Sidst i kapitlet introduceres der til nogle af de nøglebegreber, som er væsentlige for redaktionens forståelse af den kulturelle kontekst, som projektet bevæger sig i. Begreberne er postkolonialisme, etnoæstetik og projektets omdrejningspunkt – pantopia. Kapitlet afsluttes, inden en opsummering, med et essay, der påpeger, hvor stor forskel, der er på kontakt og rejseaktivitet mellem landene i dag og tidligere i historien.

2.1 Projektets forhistorie

Idéen til Cafe Pantopia har rødder, der rækker tilbage til mange forskellige steder og mange forskellige personer. Idéen er vokset frem gennem en lang række møder med folk og situationer gennem den seneste tid, hvor hvert enkelt møde har bidraget med et lille brudstykke, som endelig er faldet på plads og som nu virker meningsfuld og virkelighedsnær. Idéen har undervejs mødt omstændigheder og personer og haft en timing, der understøtter mod, tro og vilje til at fortsætte mod det efterstræbte mål – Pantopia, som endnu ligger halvt gemt i tågen derude i horisonten.

Timing og de rette omstændigheder kan ses som de muligheder internetteknologi og nye kommunikationsformer tilbyder. Derudover er forbindelse til fjerne steder og derfor både lange og mange rejser almindelige og udbredte aktiviteter i vores globale hverdag, hvor uddannelsesophold, handelsforbindelser, kulturelle oplevelser og personlige relationer på tværs af afstande gør bevægelse og kommunikation nødvendig. En rejselyst vokser frem, som via dens eksistens virker selvforstærkende i og med, at man efter en rejse ikke blot har tilbagelagt en afstand, men også opbygget et konstant voksende net af relationer på tværs af denne afstand. Et netværk, som gennem teknologiske muligheder fortsætter med at leve og videreudvikles på trods af fysisk afstand. Helt fundamentalt for realiseringen af dette Pantopiske eventyr er støtten og indblandingen fra gode og rigtige hjælpere der mestrer cocktailen af tekniske muligheder, økonomiske potentialer og designmæssig nytænkning, og som kender til og kan navigere i landskabet. Selve drivkraften bag idéen er selvfølgelig også en vigtig faktor. En drivkraft, som skaber det sus det hele bæres frem af – og som givetvis er det samme sus som gør, at folk i det hele taget ønsker at mødes.

Tilblivelsen

I efteråret 2007 havde Brynhild Næs Petersen i forskellige forbindelser uafhængige samtaler med bl.a. Hanne-Louise Johannesen og Simon Løvind om en spirende idé til at lave et transatlantisk mødested, hvor man med telematisk teknologi kan kommunikere tværs over Nordatlanten. Hun præsenterede de grundvilkår, man som færing har når man rejser til Danmark for fx at tage en uddannelse – grundvilkår som hendes islandske og grønlandske venner i København også var bekendte med og som handler om, at kommunikation med nære relationer fra hjemlandet er hæmmet af distance, der kræver tid og penge at ophæve, knytter sig også til det faktum at man forholder sig både til et *herhjemme* og et *derhjemme*. Under den tidlige opstart havde projektet arbejdstitlen TIC (Transatlantisk Interaktiv Cafe).

Idéen voksede stille og roligt og Brynhild havde flere aktører på banen, men for overskueligheds skyld og for at holde fokus, kontinuitet og engagement valgte hun at skabe en lille redaktion bestående af tre personer med overordnet ansvar og projektstyring. De tre personer i redaktionen har på forskellige måder været knyttet til et kunstfagligt miljø i København, dog er samarbejdet om Pantopia kommet i stand på tværs af Atlanten eftersom Brynhild var flyttet tilbage til Færøerne i 2006.

Brynhild Næs Petersen er født i 1978 og er opvokset på Færøerne. Er uddannet folkeskolelærer i København bl.a. med praktik i Grønland. Hun er desuden BA i Kunsthistorie fra Københavns Universitet. Hun har bl.a. arbejdet på den Nordatlantiske Brygge i København og arbejder nu på Færøerne med forskellige kunst- og kulturprojekter bl.a. for Nordens Hus, SamVit/Udenrigsministeriet og privat.

Hanne-Louise Johannesen er født i 1970, opvokset i Danmark og har en færøsk forælder. Hun er mag.art. i Kunsthistorie og freelance skribent. Har tidligere undervist i Visuel Kultur på Københavns Universitet. Undersøger særligt relationer mellem krop og rum i New Media-feltet. Medstifter af diffus

www.diffus.dk, der arbejder praktisk og teoretisk med kunst, design, arkitektur og *new media* og som er koblet på Pantopias næstkommende pilotfase. Privat hjemmeside www.usynligebyer.dk.

Simon Løvind er født i 1969 og opvokset i Danmark. Arbejder i feltet mellem kunst, medier og teknologi, særligt med interaktionsdesign og systemudvikling. Arbejder som kunstner, system-udvikler, programmør, underviser, forsker m.m. Uddannet indenfor humanistisk datalogi og har bl.a. arbejdet for DR, Interactive Institute i Sverige, Easy Film og Danmarks Designskole. Er pt. projekt-redaktør på Det Danske Filminstituts computerspilordning og partner i interaktionsfirmaet www.shiftcontrol.dk, som er tiltænkt en aktiv rolle i Pantopias pilotfase. Simons private hjemmeside er www.zelig.dk.

Henover foråret 2008 havde den nyskabte redaktion en række sporadiske møder for at planlægge det egentlige startskud, som blev en uges møder, workshop og interviews med projektets konsulenter i slutningen af august 2008. I denne helt tidlige fase blev der ligeledes søgt og bevilget penge så processen fra starten var realistisk at gennemføre. Denne første uge blev bl.a. brugt til at lave en overordnet tidsplan for forprojektet som beskrevet i Kapitel 7.

2.2 Projektstruktur

Her præsenteres en række forhold og personer, der tilsammen danner projektets struktur. Der henvises til Kapitel 9 samt rapportens bilag, for en mere udførlig beskrivelse. Overordnet kan projektets medspillere deles ind i redaktion, konsulenter, støttegivere, samarbejdspartnere og interessenter.

Tidsperspektiv

Projektet er planlagt i tre faser: 1. Forprojekt, 2. Pilotprojekt og 3. Realisering.

Fase 1: (medio 2008 - medio 2009) Omfatter idégenerering, idéudvikling og idékonkretisering, overvejelser og research vedrørende mulige samarbejdspartnere, research i forhold til fonds- og sponsor-midler, overvejelser og beslutninger i forhold til organisation, foruden planlægning af businesscase for pilotprojektet. Resultatet af forprojektet er nærværende rapport og hjemmesiden www.cafe-pantopia.net. Derudover har forprojektet givet mulighed for at indhente fondsmidler til forprojekt såvel som begyndelsen af pilotprojektet.

Fase 2: (ultimo 2009 - til ultimo 2010) Pilotprojekt, der hovedsaglig involverer Tórshavn og København og består af en række tekniske tests og efterfølgende sociale tests, hvor de tekniske løsninger er placeret i et setup, der spejler alle de endelige cafeers udformning. Fire områder undersøges nøjere gennem fire installationer, som er beskrevet i Kapitel 7.

Fase 3: (2011) Realisering og gennemførelse af Cafe Pantopia i de fire byer. På dette tidlige tidspunkt beskrives, hvilke økonomiske behov, der er til etablering og drift af cafeen. Dernæst en række mulige finansieringsmodeller, der påpeger tredelingen af cafeen i henholdsvis en cafedel (det sociale møde over kaffe, sandwich m.m.), en businessdel (transatlantiske møder og konferencer med forplejning) og en kulturel del (kunstudstillinger, interaktive installationer og koncertoplevelser).

Mødeformer

"Forsøgsrummet" hvori dette projekt udvikles, er dels etableret via internet-understøttet kommunikation og af praktiske grunde, dels fysiske møder især i København, hvor de fleste af de involverede personer i redaktion og netværk bor. Færøernes Repræsentation som holder til på Den Nordatlantiske Brygge i København har stillet lokaler til rådighed. De fleste af projektets fysiske møder, interviews og workshops har været i København. Siden maj 2009 har projektet fået tildelt kontorlokaler i iværksætterhuset Bitland i Tórshavn, som foruden de fysiske lokaler, også tilbyder vejledning, mødelokaler, netværk, kontorfaciliteter m.m.¹.

¹ I bilag 1,4 "Oversigt over Pantopias netværk /Pantopias samarbejdspartnere og deres tilknytning til projektet" findes yderligere information om *Den Færøske Repræsentation i Danmark og Bitland*.

Redaktion og projektstyring

Projektstyringen varetages af en redaktionsgruppe bestående af tre personer henholdsvis Simon Løvind (DK), Hanne-Louise Johannesen (DK/FO) og Brynhild Næs Petersen (FO), som i løbet af 2008-2009 har haft til opgave at sørge for, at idéen bag Cafe Pantopia blev videreudviklet og konkretiseret gennem en række undersøgelser som præsenteres i nærværende rapport og som også er tilgængelig på hjemmesiden www.cafe-pantopia.net.

Konsulenter

Projektets konsulenter, består af en række kompetente deltagere, som med deres engagement, faglige kompetencer og åbenhed allerede har involveret og inspireret yderligere interesserede medspillere i samarbejdet med redaktionen. Indtil videre er alle de involverede personer gået ind i projektet af fri interesse, og dermed kan drivkraften i projektet langt hen ad vejen beskrives som værende af idealistisk karakter, hvilket bringer idéudviklingen af Cafe Pantopia ind i et spændende og energisk felt. Vi takker alle for deres engagement!

Forprojektets særlige fokusområder er overordnet delt mellem 1. Cafe/restaurant/køkken 2. Økonomi, jura og organisatorisk etablering 3. Nordatlantisk kultur og samfund 4. Teknik 5. Koncept-udvikling og design.

Konsulenterne har overordnet to tilgange til projektet:

Den ene kommer fra personer med specialiserede kompetencer inden for New Media-feltet, interaktivitet, telematik, design, kunst og kultur – alle med forbindelser til danske og internationale fagmiljøer. Denne gruppe skal sikre cafeens kulturelle identitet og samtidig sikre, at konceptet udvikler sig i relation til internationale strømninger og teoretiske overvejelser.

Den anden tilgang repræsenteres af en gruppe, der, foruden deres faglige profiler med relevans for projektet, har en kulturel baggrund, kendskab eller tilknytning til en nordatlantisk livssammenhæng. Dvs. personer fra Island, Færøerne, Grønland og Danmark, hvor størstedelen på egen krop har erfaret, hvad afstande på tværs af Atlanten betyder. Afstande, der især er blevet skabt som følge af flerårige uddannelsesophold i udlandet. Denne gruppe kommer bl.a. fra handels-, jura- og cafeverdenen, nogle er uddannede sociologer, antropologer, it- og kommunikationsmedarbejdere, andre kommer fra turismeindustrien, DJ-miljøet, og reklameindustrien. Denne gruppe skal dels sikre projektet i forhold til deres egen faglige viden og dels sikre, at den tværatlantiske sammenhæng forbliver mangefacetteret og dynamisk.

Samarbejdsformen har skiftet mellem workshops, interviews, uformelle samtaler, mailkommunikation, telefonsamtaler, skypesamtaler, hjælp til research og lignende. Det er forskelligt, hvor meget hver enkelt på nuværende tidspunkt har været indblandet. Nogle af konsulenterne regner vi med i højere grad kommer på banen i pilotfasen, mens andre har været meget på banen allerede i forprojektet. Alle dem vi har været i kontakt med, og har lavet aftaler med, nævnes her nedenfor. Mange konsulenter har bidraget med "tværfaglig" viden til projektet, dog har vi forsøgt at placere hver enkelt person inden for et bestemt område². Alle der har udført en større eller mindre form for konsulentopgave, har fået tilbudt en mindre betaling for besværet.

Cafe/restaurant/køkken: Anders Selmer (DK) bor i København, cafe- og restaurantudvikler og har for nylig åbnet *Fiskebaren i Kødbyen* i København; Leif Sørensen (FO), bor i Tórshavn, kok og indehaver af den færøske gourmetrestaurant *Gourmet*.

² Cv-beskrivelse af hver enkelt findes i bilag 1,2 "Oversigt over Pantopias netværk /Pantopias konsulenter" og præsenteres kort i Kapitel 9.

Økonomi, jura og organisatorisk etablering: Sarah Hedvig Johannesen (DK/FO) BA fra Syddansk Universitet, cafebestyrer i Odense gennem 7 år; Steinbjørn í Dali (FO), bor på Færøerne, cand.merc. aud. og HD i regnskab, koordinator på *Incubator Center* og arbejder med iværksættere. Bogi Eliassen (FO) Bor i Århus, uddannet cand.scient.pol. og har en mastergrad i international jura. Han har bl.a. en fortid i det færøske udenrigs- og erhvervsministerium.

Nordatlantisk kultur og samfund: Hjörtur Smáráson (IS), bor i Reykjavík, arbejder med markedsføring og kommunikation via *new media*, BA i antropologi og MA i statskundskab; Jóhanna G. Jóhannesdóttir (IS), bor i København og er tekstilformgiver, butiksindehaver og DJ; Kim Falck Petersen (GL), bor i København, arbejder med turisme, som tjener og er under uddannelse indenfor kommunikation på Roskilde Universitet; Martin Mohr Olsen (FO), bor i Aberdeen/Tórshavn, studerer International Relations and Sociology i Aberdeen, har studeret multimediedesign i Danmark og boet på Grønland; Nini Biilmann (GL) bor i København, shippingmedarbejder og akademiøkonom og arbejder som markedsrådgiver for Grønlands Turist og Erhvervsråd; Sara Olsvig (GL) bor i Nuuk, antropolog og har arbejdet som medlemssekretær i Folketinget og arbejder nu for ICC (Inuit Circumpolar Council), opvokset i Sisimiut. Har boet i København de seneste 7 år; Sámal Matras Kristiansen (FO) bor på Færøerne, cand. scient. soc. med særlig interesse for mobilitet, offentlighed, kulturpolitik og byplanlægning.

Teknik: Henrik Øvad (DK), bor i Århus, interaktions-, industriel og produktdesigner; Patrik Svensson (SE), bor i København, uddannet indenfor interaktive medier og medejer af interaktionsfirmaet *Shift-control*; Rúnar Reistrup (FO), bor i København/London, MA i kommunikation indenfor "Human-computer Interaction and Design", har arbejdet som produktchef for eget firma og nu som udvikler for Vodafone Global.

Konceptudvikling og design: Christian Leifelt (DK), bor i København, er grafisk designer, konsulent og kunstner; Kassandra Wellendorf (DK), bor i København, har en BA i Film- og Medievidenskab, er filminstruktør, mediekunstner, kurator af digital kunst og underviser i digital praksis og teori på Københavns Universitet; Michel Guglielmi (FR), bor i København, er arkitekt og arbejder med rumlige medier, interaktionsdesign og arkitektur, underviser på Danmarks Designskole og er medejer af *Diffus*; Sissal Kristiansen (FO), bor på Færøerne, er cand. merc. i Design and Communication Management fra Copenhagen Business School, og rådgivende konsulent på reklamebureau, er ved at etablere egen designvirksomhed *Shisa Brand*.

Øvrige konsulenter som indtil videre har været mere perifert tilknyttet: Annette Finnsdóttir (DK/IS), Elin Heinesen (FO), Hergeir Eldevig (FO), Randi Frederiksberg (FO), Sólja Árnadóttir Petersen (FO), Hans Pele Markussen (GL), Rani Nolsøe (FO), Martin Nolsøe Simonsen (FO), Ásta Steffansdóttir (IS).

Støttegivere

Forprojektet er støttet med direkte midler fra Kulturkontakt Nord, NORA (Nordisk Atlantssamarbejde), Nordens Hus på Færøerne og NATA (North Atlantic Tourist Association). Uden støtten herfra, havde det ikke været muligt at realisere forprojektet, og der skal hermed rettes en stor tak til disse fonde.

I løbet af forprojektet har vi arbejdet videre med fondssøgningen, og det glæder os, at projektet kan fortsætte ind i pilotfasen indtil videre med direkte økonomisk støtte fra NORA (i en ny runde), Mentamálaráðið (Kulturministeriet på Færøerne), Vinnuframagrunnurin (offentlig erhvervsstøttefond på Færøerne). Der rettes også en stor tak til disse³. Fondssøgningsarbejdet fortsætter i løbet af pilotfasen, hvor dette arbejde i højere grad vil være suppleret med at finde private sponsorer.

³ En udførlig beskrivelse af støttegiverne findes i bilag 1.3 "Oversigt over Pantopias netværk/ Pantopias støttegivere pr. juni 2009".

Samarbejdspartnere

Projektets størrelse og faglige spredning gør det nødvendigt at have en række samarbejdspartnere. Forskellige indledende aftaler om sparring og samarbejde er lavet med en række organisationer og virksomheder. Disse aftaler betyder meget for projektet, selvom de i forprojektfasen nok mest har været af opsøgende og oplysende karakter. Samarbejdsaftalerne har været med til at placere Pantopia i en virkelig sammenhæng og har stillet projektet virkelighedsnære spørgsmål. I det videre arbejde med projektet kommer samarbejdet til at blive mere konkret.

Færøerne

Helt fra start blev der indgået en forvaltningsaftale med **SamVit**, en fæøsk offentlig institution der bl.a. arbejdede med vejledning til nye projekter og desuden med etableret handel og turisme. SamVit er nu blevet lagt sammen med **Udenrigsministeriet**. Aftalen om økonomisk forvaltning fortsætter med Udenrigsministeriet indtil andet bliver aftalt. Gennem iværksætterfirmaet **Bitland** i Tórshavn er der lavet aftale om vejledning og gratis kontorlokaler. **Føroya Banki** med kontaktpersonen Robert Vilhelmsen, som især arbejder med bankens tekniske løsninger og forbindelsen til bankens underafdeling i København, har indgået indledende samarbejde med projektet og vi har talt om evt. fælles løsninger. **Føroya Tele**, her især internetafdelingen med direktør Páll Vesturbúð, har tilbudt at sparre især med hensyn til projektets tekniske side. De har indtil videre hjulpet med at få afklaret nogle tekniske forhold og har desuden tilbudt at følge med i og sparre i forhold til den mere konkrete pilotfase. **Nordens Hus på Færøerne** støtter projektet, og har tilbudt at huse pilot-projektet, hvis det skulle blive relevant.

Grønland

Vi har været i kontakt med **Tele Greenland**, gennem kontaktperson Anders Barslund, som i første omgang har besvaret en række tekniske spørgsmål og som i det videre kan sparre og vidensudveksle omkring forholdene i Grønland.

Danmark

Færøernes Repræsentation i Danmark, med kontakt Bjørg Hentze, har gennem hele forprojektet støttet ved at stille lokaler til rådighed, når redaktionen har mødtes i København for at arbejde, gennemføre interviews eller afvikle workshops. Der er lavet aftale om samarbejde om de tekniske, designmæssige og sociale tests i pilotfasen med interaktionsfirmaet **Shiftcontrol** og interaktionsdesignfirmaet **Diffus** som hhv. Simon Løvind og Hanne-Louise Johannesen er tilknyttet.

Island

På Island har projektet gennem konsulenten Hjörtur Smáráson en samarbejdsaftale om fysisk placering i **Hugmyndahúsið i Reykjavík**. Desuden har projektet en virtuel islandsk "platform" gennem iværksætterforumet www.iminnovation.org, som Hjörtur driver.

Interessenter

"Den Nordatlantiske Gruppe i Folketinget ønsker hermed at tilkendegive sin interesse for projektet "Cafe Pantopia" og gruppen ser dette initiativ som en styrke af den internationale infrastruktur. Små samfund har måske i højere grad brug for at samarbejde ud over landegrænserne. Cafe Pantopia vil potentielt kunne bidrage til dette samarbejde og specielt styrke det vestnordiske samarbejde.

Med venlig hilsen/ Den Nordatlantiske Gruppe v/ Hogni Hoydal, MF, Den Nordatlantiske Gruppe i Folketinget, Christiansborg, DK 1240 København K, www.dnag.dk. 14/04-2009"

"Undertegnede har med interesse læst om projektet "Cafe Pantopia" på projektets hjemmeside www.cafe-pantopia.net. Projektets formål at skabe et fælles mødested på tværs af Nordatlantens store afstande mellem Nuuk, Reykjavík, Tórshavn og København lyder sympatisk. De midler som benyttes er innovative og progressive. Brug af denne teknologi sparer jo også penge i det lange løb således at et bidrag til startkapitalen kan belønne sig. Undertegnede kan godt tænke sig, at "Café Pantopia" vil styrke samarbejdet mellem vores hovedstæder ikke mindst de unge menne-

sker som er dygtige til at benytte sig af teknologien. Nuuk, Reykjavík, Tórshavn og København har mange lignende relationer til København ikke mindst i forbindelse med uddannelse og kultur. "Cafe Pantopia" ser ikke ud til at være en "Cafe Utopia" men hellere en livlig og sjov måde på at styrke det vestnordiske samarbejde.

*Med venlig hilsen /Signý Pálsdóttir /skrifstofustjóri menningarmála, Menningar- og ferðamálasviði/
Póstfang: Ráðhús Reykjavíkur, 101 Reykjavík. Head of Cultural Office. Department of Culture
and Tourism./ City Hall, Tjarnargata 11, 101 Reykjavík, Iceland.*

Der er mange tænkelige interessenter, der kan blive knyttet til projektet. Nogle af disse har vi på nuværende tidspunkt været i kontakt med, uden dog at have indgået faste aftaler. Andre har vi blot præsenteret projektet for og igen andre har vi ikke kontaktet endnu, selvom vi vurderer dem som oplagte medspillere. Efter resultaterne fra pilottesten foreligger vil det i højere grad være oplagt at kontakte flere tænkelige interessenter.

Allerede nu har vi fx været i kontakt med repræsentanter og medarbejdere i de fire involverede kommuner, Nuuk, Reykjavík, Tórshavn og København og med Den Nordatlantiske Gruppe i Folketinget. Disse samtaler viser, at der er interesse for projektet. Derudover har Nordisk Råd vist interesse for projektet, som blev præsenteret på deres årsmøde i Nordens Hus på Færøerne i august 2009.

Andre interessenter som vi mener vil være oplagte at præsentere idéen for, er bl.a. universiteterne i de fire involverede byer, de grønlandske, islandske, færøske og danske foreninger og forsamlingshuse, der er på tværs af landene, studenterforeninger, ambassader og repræsentations-kontorer, de nordiske huse, nordiske støtteprogrammer, Nordic Innovation Center, Nordisk Kulturfond, udviklere af diverse tekniske løsninger som vi vil anvende på cafeen, tele- og kommunikations selskaber, Nordic Foodlab, Northern Periphery Program, mellemnordiske byggeprojekter med flere.

Projektet er også via vores rundspørge til organisationer og virksomheder, der arbejder på tværs af Atlanten, blevet præsenteret for en række potentielle interessenter, som gennemgående har vist begejstring. I kapitel 4.3 præsenteres svarene fra disse interessenter.

2.3 Postkolonial kulturudveksling og etnoæstetik

Vi er klar over, at et projekt som dette unægtelig vil indskrive sig i en postkolonial sammenhæng. Det vil sige en sammenhæng, hvor opmærksomheden rettes mod forhold som angår såvel tidligere kolonier, som tidligere kolonimagt – og ikke mindst samspillet mellem disse. Vi ser dog allerførst projektet som et fremadskuende projekt, der upartisk tager udgangspunkt i muligheder, behov, ønsker og vilkår, der synes at være udbredt blandt samtidens befolkning i de fire involverede lande. En del spændende postkoloniale og nationale diskussioner er kommet i kølvandet på arbejdet med Pantopia. Nogle af disse har vi valgt kort at nævne her, dog gemmer vi den største del af diskussionerne til en transatlantisk debataften på Cafe Pantopia om et par år.

Projektet har en række faglige afsæt for afsendergruppen (redaktionen), der kommer fra en akademisk/kunstnerisk/humanistisk baggrund. Både Grønland, Færøerne og Island er som bekendt tidligere danske kolonier. I 1944 blev Island en selvstændig republik, men har stadig stærke forbindelser til Færøerne, Grønland og Danmark. Både Færøerne og Grønland har selvstyre, men fungerer stadig på mange punkter som del af det danske rigsfællesskab og har en kraftig økonomisk, uddannelsesmæssig og sproglig tilknytning til Danmark.

Ubekendt for redaktionen er det derfor ikke, at Grønlands, Islands og Færøernes fortid som kolonier indvirker på den nutidige udveksling af kultur med den tidligere kolonimagt Danmark. Der rejser sig en lang række problemstillinger som knytter sig til den samtidige eller, om man vil, postkoloniale relation mellem de tidligere kolonier og kolonimagten. Spørgsmål, som det er redaktionens hensigt at forholde sig både kritisk og aktivt til gennem synliggørelse af disse forhold. Ikke, at det er vores ønske at løfte pegefingre, men blot understrege, at der er nogle særlige grundvilkår, når man vil skabe et Nordatlantisk fællesskab.

I Danmark lever forestillingen om de rene og oprindelige kolonier stadig i bedste velgående. Især Grønland, men også Færøerne og Island repræsenterer i mange sammenhænge stadig noget fremmed og eksotisk, som på en gang opfattes dansk og alligevel overhovedet ikke dansk. Sideløbende peger dårlig økonomi, blinde pletter og sociale problemstillinger på et bredere billede og på den tidligere kolonimagts behov for selvransagelse i forhold til den rolle den spiller og har spillet.

Den grønlandske nu afdøde kunstner Pia Arke har meget rammende beskrevet de grundvilkår man, som grønlandsk kunstner har, når det handler om at skabe samtidskunst og fortælle en samtidshistorie. Hun har observeret og beskriver, i teksten *Ætnoæstetik*, en dyrkelse af grønlandske kunstnere alene på baggrund af deres etnicitet. Hun bruger begrebet *etnoæstetik*, som er hentet fra den italienske teoretiker Mario Perniola. Betydningsmæssigt henviser *etno* til de europæiske fagtraditioner etnografi og antropologi, som har rod i kolonitidens studier af fremmede kulturer og æstetik, som ligeledes er en europæisk fagtradition inden for kunst og kultur. Mario Perniola beskriver fænomenet således:

*"Fremhævelsen af oprindelsesstedet, af urkilden og af den kreative autenticitet ender med at kvæle den kunstneriske erfaring på et sted, der både bliver dens vugge og dens grav."*⁴

Som grønlandsk kunstner oplever Pia Arke at hendes værker først og fremmest læses som udtryk for en særlig *grønlandskhed*, der alene forbindes med hendes etnicitet. Denne læsning foretages af såvel et grønlandsk som et internationalt publikum. Det samme gør sig gældende for hendes kunstneriske landsmænd såvel som islandske og færøske kunstnere. Grønlandsk kunst skal helst være noget med tupilakfigurer i fedtsten, færøsk kunst skal være noget med det særlige nordiske lys kombineret med den barske natur og islandsk kunst skal være vild og utilregnelig som en gejsler. Pia Arke mener, at den etnoæstetiske tilgang til ikke-centraleuropæisk kunst udspringer af en dyrkelse af det oprindelige:

*"Dyrkelsen af det etniske er dyrkelsen af det oprindeligt menneskelige, menneskets oprindelige adel, det primitive i betydningen det geniale. Etnoæstetikken er en kritik af den vestlige civilisation, fremført af dens egne medlemmer, idet fremhævelsen af den oprindelige godhed knyttes sammen med kunstbegrebet: Kunst er oprindelighed."*⁵

Det etnoæstetiske kommer til at fremstå som en længsel efter noget oprindeligt og evigt fortabt og får et nostalgisk islæt. Nostalgi er et forsøg på netop at hele et afsavn. Det er en længsel efter et hjem, som ikke er mere og måske aldrig har været, altså noget som er evigt fortabt. Nostalgi er en følelse af tab og 'fejlplacering', men det er også en forelskelse i egen fantasi. Nostalgi er essentielt historie uden skyld, hvor historien omdannes til mytologi, hvilket gør tiden til noget man kan vende tilbage til som om den var et sted, og dermed opstår der en fornægtelse af tidens irreversibilitet som et menneskeligt vilkår. Nostalgi kan anskues på forskellige måder, hvor den ene bliver en *restorativ nostalgi*, der, med den russisk/amerikanske teoretiker Svetlana Boym⁶, ikke formår at se nostalgien i egen længsel. Fortiden bliver en tidslighed som man ønsker og tror på kan restaureres og besøges som om den var et rum. *Restorativ nostalgi* er en fokusering på *nostos* (hjemvendelse) frem for *algia* (længsel) og dermed en utopisk tro på, at fortiden kan regenereres som nutid. *Refleksiv nostalgi*, som er det andet begreb Svetlana Boym fremskriver, er derimod en fokusering på længslen og en erkendelse af, at længslen er et vilkår i livet. Dermed 'udnyttes' længslen som et aktiv i en reflekteret omgang med fortiden.

Det er ifølge Pia Arke svært at slippe uden om etnoæstetikken. Et hvilket som helst bevidst opgør mod den vil alligevel bevirke, at den etniske baggrund kommer i forgrunden og det kunstneriske virke i baggrunden. I Cafe Pantopia ønsker vi ikke at overkomme eller skjule etnoæstetikken, men tværtimod at fokusere på den og udnytte den som et aktiv. Det vil vi gøre ved at skabe plads til det refleksivt nostalgiske, hvor humor, udvikling og udveksling er i højsædet. Vi forestiller os, ud fra erfaringer med at leve med afstand som et dagligt vilkår, at den største del af Pantopias cafégæster vil kunne placeres i gruppen af refleksive nostalgikere, som erkender og fokuserer på længslen som et vilkår i livet.

I forhold til Pia Arkes etnoæstetik, er det også interessant at stille spørgsmålet om, hvem det egentlig er, der læser etnoæstetikken ind over kunstværkerne – om det ikke viser sig i lige så høj grad at være 'koloniboere' selv som det er inkarnerede 'vesteuropæere'? Og om kunstnerne ikke også selv aktivt

⁴ Citatet er fra Lea Bolvigs speciale "Mellem bordering og branding - Den interkulturelle udstilling som national iscenesættelse", hvor hun bl.a. citerer Mario Perniola på side 57. Specialet kan ses på leabolvig.dk og fungerer i øvrigt som inspirationskilde til afsnittet om Postkolonial kulturudveksling og etnoæstetik.

⁵ Arke, Pia: *Etnoæstetik*, Kunsttidsskriftet ARK, Århus, 1995, p. 13

⁶ Boym, Svetlana: *The Future of Nostalgia*, Basic Books, 2001

placerer sig i en etnoæstetisk afsenderposition, idet efterspørgslen efter denne vare både er udbredt og i høj kurs, og at forbindelsen til det etniske og oprindelige eller forestillingen herom, ligger som en umiddelbar og egenhændig kompetence?

2.4 Betydningen af ordet pantopia

Ordet pantopia er en sammenstilling af det græske præfiks 'pan', der betyder al eller hele og ordet topos, som ligeledes stammer fra græsk og betyder 'sted'. Sammensat kommer ordet pantopia til at betyde 'alle steder'. Pantopia har selvfølgelig også en hentydning til ordet Utopia, som stammer fra Sir Thomas Mores roman fra 1510 af samme navn. More gav bogen en undertitel, som beskriver bogens indhold som *den bedste organisering af et samfund og angående den nye ø Utopia*. Med sin bog tilføjer More et begreb til drømmen om det perfekte samfund, et slags jordisk alternativ til det himmelske Jerusalem. Ordet Utopia har i sig en grundlæggende tvetydighed. Ordet er skabt ved en semantisk kombination af to præfiksat foran ordet topos: ou- som betyder intet, og eu- som betyder godt eller heldigt. More lavede en kombination af et godt og heldigt sted koblet med et ikke-muligt, ikke-eksisterende sted. More var dermed bevidst om, at når mennesket ønsker at skabe en idealstat – altså at gribe efter utopien – glemmer man i iveren efter eutopos elementet af uopnåelighed eller ubegribelighed – begrebet outopos.

Dystopi er et ord, som er konstrueret for at modsvare den ideale karakter, der ligger i utopien. Dystopi er i princippet et utopisk sted blot med negativt fortegn. Dys- er et græsk og internationalt præfiks, der angiver, at noget er eller virker forkert. Forstavelsen svarer til dansk mis- og van- og står i modsætning til eu-. Dystopien er et imaginært sted eller tilstand, hvor alt er så slemt, dårligt og ondt som muligt.⁷

Pantopia derimod får betydningen *alle steder* og er således modsætningen til utopiens outopia eller intet-sted-betydning. Pantopia er dermed et favnende og inkluderende begreb, og passer således godt til idéen om et fælles mødested og til de teknologiske muligheder internetkommunikation tilbyder.

2.5 Eksempel på en rejse mellem Danmark og Færøerne i 1833

Rejser på tværs af det nordatlantiske findes der mange eksempler på i landenes tidlige fortællinger og sagaer. Landenes geografiske placering er ikke ændret betydeligt siden, men der er sket en total omvæltning i forhold til forståelsen, oplevelsen og realiteten af tid, rejser, kontakt- og kommunikationsmuligheder mellem stederne. Især i løbet af de sidste 100 år har udviklingen af transport- og kommunikationsmuligheder været med til at skabe denne omvæltning og inden for de seneste 15 år har Internettet og mobiltelefoniens udbredelse blandt den almindelige befolkning haft en afgørende forstærkning af udviklingen.

For at sætte Pantopia i en historisk, social og tidsmæssig sammenhæng, har vi bedt Petur Martin Petersen fra Færøerne om at sætte Pantopia ind i en transporthistorisk sammenhæng ved at skrive et kort essay. Petur Martin Petersen er samler af gamle rejsefortællinger, der involverer Færøerne og Nordatlanten. Her følger hans beskrivelse, som centrerer sig om en langvarig sejlskibsrejse mellem København og Færøerne i 1833:

Hvor besværligt det kunne være at rejse mellem Danmark og bilandene i gamle dage, kan vi få et indtryk af, når vi læser om den unge præst Hans Berlin Kaarsbergs vanskelige rejse fra Danmark til Færøerne, hvor han sammen med sin unge kone, Regina, skal tiltræde sin stilling som præst for Norderøerne med bolig i Onegjerde præstegård i Viderejde.

I en række breve kan vi følge dem på deres lange og besværlige rejse, der kommer til at vare i næsten et halvt år.

Den 28. oktober 1833, drager præsteparret afsted fra København med sejlskibet "Hektor" for at nå til Færøerne før vinterstormene for alvor sætter ind. Men det skulle gå anderledes, siger Johannes Langhof, der i 1998 kan berette om rejsen fra nogle gamle breve, han finder i en bortgemt papkasse.

⁷ Johannesen, Hanne-Louise: *Arkitekturen i den visuelle kultur – en analyse af rum i en billedkultur*, konferensspeciale 2001, Københavns Universitet

I et brev fra den 3. februar 1834, afsendt fra Mandal, erfarer vi, at "Hektor", efter at være kommet over Skagerak, må søge ly for stormen ved den norske sydkyst. I lang tid ligger skibet ved Kleven i håb om, at vejret skal bedre sig. Dette trækker ud, og da det både er fugtigt og koldt ombord på skibet, får de to passagerer lov til at bo i Mandal, mens man venter på gunstigt vejr. Det bliver et ophold på fem uger, til de kan komme afsted på den videre rejse, og hvor de håber "med Guds Hjælp at erholde en kort og lykkelig Rejse til Færøerne".

I et brev fra den 26. marts 1834, igen sendt fra Mandal, fortæller de, at de syv uger forinden sejlede fra Norge og med gunstig vind kom til Shetlandsøerne. Men her rejser der sig heftige storme, som varer i tre uger i træk; men "ved Guds Varetægt, det meget stærke og gode Søeskib og vor flinke Styrmand og iøvrigt gode Mandskab slap vi derfra med nogenlunde heelt Skind".

Derefter søger de snart at komme til Færøerne, snart til Norge, indtil de endelig igen når ind til Kleven og derfra med båd bliver bragt i land i Mandal påny, skriver Kaarsberg, som "takker Gud inderligt, at Han har bevaret vort Liv og vort Helbred". Men præsteparrets gods, som befinder sig i lasten, "er vist for største Delen bedærvet", føjer han til.

Først langt hen på foråret når de op til præstegården i Onegjerde i Viderejde.

Tilføjes må nok her, at dette har været en af de besværlige rejser fra Danmark til Færøerne. Ruteskibene blev bedre og bedre, således at man allerede i slutningen af 1800'tallet kunne gennemføre en sådan rejse på mindre end en uge til trods for vejrgudernes fortsatte lyst til at blande sig i Færørutens fartplan.

I vore dage er ruteskibet kun et par dage om turen, og alligevel er dette for langsomt for mange nutidsmennesker, der så vælger et fly, der på et par timer kan gøre vor ovennævnte præstefamilie turen efter, hvis de ikke i stedet vælger at gøre rejsen på internettet, hvor de på ingen tid kan nå Nordatlan-ten rundt og i en behagelig atmosfære kommunikere, beslutte, dokumentere og gennemføre vigtige internordiske arbejdsopgaver uden at miste dyrebar arbejdstid og få rejsegodset "bedærvet i lasten".

2.6 Opsummering af baggrunden for Cafe Pantopia

Baggrunden for Cafe Pantopia følger mange forskellige spor og projektet er dermed godt forankret både personligt, historisk og kunstteoretisk. Projektet forholder sig desuden i høj grad til samtidens kommunikations- og samværsformer, hvilket indebærer mobilitet, hurtig kommunikation og omstillingsparathed. Dermed håber vi, at projektet lige fra denne første fase til færdig udformning og videre drift vil være i stand til at tilpasse sig skiftende og dynamiske strømninger og ikke fryse fast i udgangspunktet.

De mange konsulenter, samarbejdspartnere, støttegivere og interessenter udgør en uundværlig kerne i idéfase og tilblivelsesfase såvel som i den endelige udformning og den senere drift. Vi håber, at den brede forankring blandt disse personer, virksomheder og organisationer danner en solid baggrund for dette anderledes projekt, der skal overleve på innovation, socialt samvær og kommunikation.

KAPITEL 3: KONCEPTBESKRIVELSE

MØDE MELLEM MENNESKER: Cafe Pantopias fornemmeste opgave er at danne ramme for mødet mellem mennesker, der af sociale, uddannelses- eller arbejdsmæssige årsager er fysisk adskilte af Atlanterhavets store afstande. Ved at udnytte nye avancerede, men allerede eksisterende internet-teknologier vil Cafe Pantopia understøtte kommunikation mellem mennesker på flere forskellige planer.

NÆRVÆR PÅ TRODS AF AFSTAND: Pantopia søger for en stund at ophæve afstanden og give gæsterne en oplevelse af at komme tæt på dem, der ellers er fjerne. Samtidig gøres dette i et offentligt, socialt rum og i en hverdagsagtig sammenhæng.

SOCIAL, KULTUREL, PROFESSIONEL OG GASTRONOMISK HELHED: Pantopia vil ska-be en helhedsfornemmelse, hvor de fysiske caferammer, maden på menukortet og stilen i de enkelte af Pantopias afdelinger er tilpasset hinanden. Først og fremmest ved fælles menu, at cafeens tjenerne kan udføre transatlantisk betjening og så de fælles indret-ningselementer, der gør, at de fjerne steder virker som en forlængelse af det rum man sidder i. Men også ved – med glimt i øjet og en anelse selvironi - at iscenesætte elementer, der er karakteristiske for de enkelte lokaliteter.

Det primære formål med Cafe Pantopia er med andre ord at bevare, styrke og skabe bånd mellem mennesker, der er fysisk adskilte. Det sekundære formål er at skabe et rum, der samtidig tematiserer relationen mellem de steder og kulturer det forbinder.

Konceptet tager udgangspunkt i idéen om det transatlantiske møde, der vil finde sted uden et fysisk nærvær. Nærvær og fællesskab er nøgleord i projektet, der netop ønsker at skabe nærvær på trods af - eller måske på grund af - fysisk afstand, og som også i kraft af cafemiljøet som ramme flytter samværet ud i et fælles rum, hvor også spontane møder og nye bekendtskaber kan opstå.

Cafe Pantopia er en samlet enhed - det er et mødested, hvor man kan deles om dagligdagens begivenheder, nyde god nordatlantisk mad, ordne professionelle aftaler og deltage i kulturelle begivenheder. Bæredygtighed er en afgørende faktor i de bagvedliggende tanker omkring Pantopia. Bæredygtighed er i den sammenhæng både i forhold til kundegrundlag og attraktion for cafe-gæsterne, og i forhold til økonomi, teknologi og miljø.

I Kapitel 3 afklares og beskrives konceptet for Cafe Pantopia. Her beskrives hvorledes cafeen i forhold til dens kunder, har tre særlige fokusområder, der hvert tilgodeser bestemte kundetyper: De almindelige cafegæster, der mødes i en social og almindelig cafesammenhæng, de professionelle kunder, der mødes i arbejdsmæssige sammenhænge og bruger cafeens konferencemuligheder og de kulturelt interesserede, der kan opleve eller gøre brug af cafeens særlige kulturelle udbud. Dette jvf. beskrivelsen af cafeens grundstamme i Kapitel 1. I Kapitel 3 findes der scenarier, der beskriver hvert af disse fokusområder. Desuden præsenteres overvejelser over cafeens fysiske placering og rammer, dens udtryksmæssige identitet og det nordiske køkken.

3.1 Et mødested i Atlanten

Cafe Pantopia danner overordnet ramme for tre typer transatlantiske møder: De personlige, de professionelle og de kulturelle møder.

Det personlige møde kan for eksempel være gennem muligheden for intime samtaler omkring et tomandsbord eller på et mere legende og festligt plan ved fælles spil, dans eller lignende.

Det kulturelle møde kan være på et kunstnerisk plan, fx ved installationer, der ved påvirkning ét sted udløser en reaktion et andet sted. Det kulturelle møde kan også være events, der kan opleves samtidig på tværs af alle cafeerne.

Det professionelle møde kan ske via bookning af det separate transatlantiske mødelokale med professionelt telekonferencesystem og mulighed for fuld forplejning og teknisk support.

Internettjenester såsom e-mail, chat og internettelefoni bruges allerede flittigt mellem adskilte personer både i Nordatlanten og resten af verden. Cafe Pantopia bygger videre på disse kommunikationsformer, tilpasser dem til velkendte og offentligt tilgængelige caferum og forfiner det sociale samvær på afstand.

Den sociale dimension

Addý er lige ved Hallgrímskirkja, da det ringer i hendes lomme. Det er Karin på vej hjem fra studiet. Hun passerer nu Knippelsbro i København. Det blæser og skratter mens hun fortæller at kæden er røget af for 117. gang.

De snakker - Karin fortæller, Addý fortæller og så er de tilbage ved månedens emne: Hvad skal de finde på til Helles store dag? Egentlig burde Kristina og Martin også være med. De aftaler at mødes på Cafe Pantopia en halv time senere, og mens Karin prøver at få fat i de to andre, skynder Addý sig hjem for at hente nogle fotos af Helle. De kan måske bruges til at lave sang ud fra.

Da Addý 40 minutter senere forpustet skubber døren op til Cafe Pantopia, er der propfyldt. Heldigvis ser hun på tværs af de mange optagede borde, at Karin og Martin allerede er der, og at de har været heldige at få et forbindelsesbord. De er allerede koblet op til Reykjavík. De vinker fra hjørnet, kommenterer vejret i Reykjavík og har allerede bestilt en dampene varm kakao til hende. Tjeneren smiler: "I dag er det damen på den anden side af bordet der gi'r!" Addý ser på dem, takker og lægger fotografierne frem og de går i gang med at planlægge overraskelsen til Helle.

Efter lidt tid, dukker Sara pludselig op bag ved Karin og Martin. Hvor sjovt at se sin gamle kollega fra København. De hilser på hinanden og efter lidt snak, viser det sig, at Sara prøver at finde et ledigt forbindelsesbord fordi hun har lavet en Pantopiaaftale med en fra Nuuk, som hun måske skal arbejde sammen med i sommermånederne. Addý præsenterer hende for vennerne, der er ved at rejse sig, og siger, at hvis det er ok for tjeneren, kan hun bare overtage bordet og koble op til Nuuk. Inden de skilles giver de Pantopiaknus.

En undersøgelse foretaget af Den Nordatlantiske gruppe i det danske folketing viser at 22.000 færing (1., 2. og 3. generation) bor i Danmark, hvoraf ca. 8000 bor i København. En lignende undersøgelse er lavet i forhold til grønlandere i Danmark, og desuden viser det sig, at også mange islændinge er i Danmark. Hertil kommer de mange danskere, der flytter til de vestnordiske lande både af arbejdsmæssige og familiære grunde. Alle disse personer har venskaber og familierelationer, der sættes på prøve grundet fysisk afstand. Det er denne gruppe personer, der er den primære målgruppe for Cafe Pantopia. Personer, for hvem det ofte giver mening både at tale om et "herhjemme" og et "derhjemme".

Vi ønsker at understrege glæden ved at gå på cafe med én man holder af samtidig med, at man har muligheden for at se andre og blive set. Et cafebesøg involverer, i modsætning til fx snakken derhjemme over telefon, videokonference eller e-mail, det tilfældige møde og følelsen af at tilhøre et fællesskab. Cafebesøget giver cafégæsten mulighed for at skifte mellem den intime samtale med en god veninde, glæden i det tilfældige gensyn med en gammel ven, flirten med andre gæster, god mad, musikoplevelse og andre kulturelle oplevelser. Pantopia samler således kvaliteterne ved *den* sociale begivenhed det er, at gå på cafe med *den* sociale begivenhed der er, at opretholde tovejs-kommunikation over Internettet.

Cafeen vil være ideel for unge nordatlantere, der er taget fx til København for at tage en uddannelse. Med Cafe Pantopia kan de bevare kontakten til alle dem "derhjemme" og samtidig også opretholde kontakten med alle de nye venner og kollegaer fra studieårene. På Cafe Pantopia vil de mange ugentlige telefonsamtaler og sms'er mellem adskilte venner eller familie nemt kunne forvandles til en let snak hen over cafeens middagsmenu.

Det er målet med cafedelen at den økonomisk opretholder egen drift. Den skal være en selvkørende enhed, hvor der er balance i driften.

Den professionelle dimension

Aftalen er næsten i hus. De sidste detaljer skal lige på plads. Søren drømmer om et nordatlantisk samarbejde er inden for rækkevidde. Firmaet er lille, det er dyrt at invitere de tre andre samarbejdspartnere til København. Pludselig tænker Søren på Aviâja og hendes møder på Cafe Pantopia, hvor hun tit sludrer med veninderne fra Grønland. Der var vist også nogle gode mødefaciliteter koblet op til Grønland.

Søren finder Aviâja blandt hans venner på facebook og kommenterer på hendes status: "Håber du er rask oven på forkølelsen - hvordan var det med den der Cafe Pantopia - Havde de mødefaciliteter?"

Efter en halv time får han svar med web-adresse, telefonnummer og opmuntringer til at prøve stedet. Han ringer dertil og finder ud af, at han kan booke mødelokalet i alle fire lande på et passende tidspunkt ugen efter. Så handler det bare om at finde ud af om de andre kan på samme tid - Søren husker på tidsforskellen.

Det lykkes ham at stævne alle de andre samarbejdspartnere til ugen efter, så nu venter han spændt på, at dagen skal oprinde. Han skriver tilbage til Aviâja - takker og foreslår om ikke de kan lave en lille generalprøve for at se, hvordan det er at drikke kaffe med en god ven, der sidder i Nuuk uden han selv skal rejse over Atlanten, men bare skal hoppe på Christianscyklen så han kan hente datteren, som er til dans på Christianshavn, på tilbagevejen.

På det professionelle plan vil Cafe Pantopia understøtte transatlantiske møder, hvor to eller flere af Pantopias fysiske steder har brug for at være forbundne i realtid. Faciliteterne i cafeens mødelokaler skal være af høj kvalitet og således gnidningsfrit understøtte kommunikationen mellem flere mødelokaler. Ved hjælp af et professionelt videokonferencsystem vil mødedeltagere opleve synergien fra traditionelle møder – de kan diskutere uforstyrret, som sad de rundt om samme bord, og de kan udveksle dokumenter. Der kan bestilles fælles forplejning i samme lokale, så noget af den

vigtige uformelle kommunikation også kan finde sted efter mødet, hvor der ikke længere er fast dagsorden. De mindre virksomheder vil være motiverede for at bruge faciliteterne fordi det ikke er økonomisk muligt for dem selv at etablere velfungerende videokonference⁸. De større vil benytte Pantopia fordi det er lettere og sikrere at lade andre stå for drift og klargøring af rummet, og fordi det sætter en fælles ramme om mødet, hvor også forplejning indgår.

Målet er, at Pantopias mødefaciliteter skal kunne bidrage væsentligt til og i nogle tilfælde erstatte de allerede eksisterende forretningsrejser på tværs af Atlanten. Mødefaciliteterne er konstant parate til at understøtte et møde både på det tekniske og det forplejningsmæssige plan og vil således være et favorabelt alternativ for en virksomhed i forhold til at sende to medarbejdere afsted. Også professionelle møder så som interviews og jobsamtaler ville fint kunne holdes via Pantopia.

Vores kvalitative rundspørge i 15 virksomheder og organisationer, der mødes på tværs af de nordatlantiske lande viser, at der er interesse for at udvide brugen af telekonference både for at spare tid og rejsepenge. Desuden er der indikationer for, at tekniske besværligheder og manglende viden om området ville gøre en ekstern facilitet attraktiv (se Kapitel 4.3).

Ud over den umiddelbare økonomiske gevinst ved at holde et møde mellem de forskellige nordatlantiske lande i Pantopia frem for fx i Reykjavik eller København, er løsningen langt mere skånsom for miljøet. Det primære formål med Pantopias mødefaciliteter er derfor at være et stabilt, miljøbesparende og billigt alternativ til at mødes på en bestemt fysisk adresse et sted i Nordatlanten.

Det er målet, at det professionelle mødefacilitetstilbud skal give overskud til cafeen, således at det kan dække de driftsmæssige meromkostninger, som findes i kraft af den anvendte teknologi. Optimalt skal mødefaciliteterne dække udgifterne til den samlede cafes tekniske drift. Et eventuelt overskud vil blive brugt til at drive, udvikle og forny cafeens kulturelle dimension. Dog er selve etableringen kostbar, hvorfor faciliteten eventuelt kunne sponsoreres af hardware-fabrikanter, teleudbydere eller lokale myndigheder.

Den kulturelle dimension

TRANSATLANTISK SMAG: Chefkokken Bo står bag det kulinariske event Transatlantisk Smag, som holdes på Cafe Pantopia. Flere anerkendte kokke fra Nordatlanten har hele ugen haft base i Pantopias forskellige afdelinger og har diskuteret nordisk mad. Der er spænding i luften for retterne skal præsenteres offentligt - i fire byer på én gang...

BOLDTOSSERNE PÅ AMAGER: Så skete det igen! Færøerne vandt over Østrig, endda på hjemmebane og nu syder og bobler hele Tórshavn, ja hele Færøerne. Som TV-tilskuer fra hjørnesofaen på Amager synes Hjalti og kollegievennerne Jákup og Rói, at det hele er lidt fladt – hvis det ikke var for Cafe Pantopia, hvor de selvfølgelig skal hen og blive en del af festen, vennerne og boblerne i Tórshavn.

POETRY BATTLE: Særrangementet i Pantopia er denne gang Poetry Battle. Fra hver af de fire byer deltager en lyriker. Først er der skiftevis oplæsning og derefter improviserede vers. Der bliver gjort tykt nar af de andre nordatlantiske broderfolk og til sidst kåres aftenens vinder. Denne gang er det islændingen for den improviserede ode til torsken i os alle.

INTERVIEW OM PLADEUDGIVELSE: Turid skal give koncert i Nuuk og glæder sig helt vildt. Hun er dog temmelig nervøs for om hendes nye CD er nået ud til det grønlandske publikum, så interviewet med journalisten fra Sermitsiaq på Cafe Pantopia kommer meget belejligt.

⁸ I Kapitel 4.3 findes en gengivelse af vores rundspørge blandt forskellige små og mellemstore virksomheder med tilknytning til det nordatlantiske.

Den teknologi, der ligger til grund for Cafe Pantopias eksistens har en række uovertrufne muligheder. Cafeens rammer giver mulighed for at skabe kunstneriske installationer og kulturelle begivenheder, der er helt unikke. Udover de skærmbaseerede samtaleinstallationer, eller visninger fra de andre cafeer, er der rig mulighed for andre typer installationer, der gør det muligt at interagere mellem cafeerne.

Fx vil det være muligt at skabe et spillehjørne, hvor man måske spiller backgammon eller pool med en der sidder over 1000 km væk. Denne tanke er i sig selv ikke unik da det allerede er muligt over internettet. Men over internettet vil det være skærmbaseeret, og typisk uden samtalemulighed. I Cafe Pantopia er det tanken at gøre interaktionen mellem spillerne fysisk, så man flytter brikkerne fysisk og modstanderens brikker ligeledes flyttes fysisk.

Et sted i cafeen kunne man fx have en løs mursten. Får man lyst til eller kommer til at presse den mursten ind, der sidder i Nuuk, popper den tilsvarende mursten måske ud i København. Eller tegner man hjerter på et dugget spejl i Reykjavík kommer de til syne i Tórshavn. Det kunne også være, at man havde fire musikere placeret i de fire forskellige lande. De kunne på Cafe Pantopia give en fælles koncert. Der er selvfølgelig også mulighed for at sammensætte et kulturprogram på cafeen, hvor grupper, sangere eller for den sags skyld debattører eller oplægsholdere fra de forskellige steder samlet optrådte "live" fra en af cafeerne og ud til de andre tre.

Cafe Pantopia vil blive rammen om unikke kunstneriske værker, der spiller på nærvær på trods af fysisk afstand. Den kulturelle dimension vil skabe en helt unik stemning på cafeen og kan samtidig påkalde sig opmærksomhed på den transatlantiske såvel som den internationale kunstscene.

Økonomisk vil den kulturelle del af cafeen ikke kunne være selvkørende. Driften af teknologien finansieres ideelt af Pantopia professionelle conferencefaciliteter og resten af udgifterne skal dækkes med offentlige midler, fondsmidler, udviklings/forskningspenge og sponsorater.

3.2 Cafeens fysiske placering og rammer

Fællesskabet mellem de nordatlantiske hovedstæder, der er valgt til at huse Cafe Pantopia, er selvfølgelig bundet op på Danmarks historiske rolle som kolonimagt og som uddannelsesmæssigt centrum for nordatlantiske studerende. En anden vigtig faktor for de fire hovedstæder er beliggenheden ved vandet. Det er ad vandvejen de fire byer er forbundne og Cafe Pantopia er et mødested i Nordatlanten. Derfor er det vigtigt, at de fire afdelinger af Cafe Pantopia ligger ved vandet og har udsigt til vandet. Alternativt kunne de ligge i eller på vandet.

På en workshop⁹, der er blevet holdt i forbindelse med idégenereringen til Cafe Pantopia, blev der flere gange peget på potentialet i at udnytte forskellighederne mellem landene, fx måden vand optræder på, 'stereotyper', den nationale identitet eller de fordomme man har om hinanden. Desuden blev der lagt vægt på, at der med hensyn til indretningen på cafeerne, kan efterstræbes at 'reaktualisere' eller genfortælle landenes identitet, og således udstråle fornyelse ved brug af det velkendte.

⁹ Se bilag 2.3 "Kommentarer fra konsulenter/ Rå opsamling af workshop 1"

Cafeens indretning

Cafeen skal orientere sig mod det sociale møde i indretning og materialevalg. Den skal integrere teknologien frem for at isolere den. Teknologien kommer derfor ikke til at være toneangivende for indretningen, det gør derimod det sociale møde på tværs af Atlanten.

Det er tanken at selve caferummet dimensioneres til 35 personer hvert af de fire steder. Dvs. ca. 15 borde til to personer og som en begyndelse tre halve borde, der har forbindelse til et af de tre andre steder. Hertil kommer et kvart bord, der har forbindelse mellem alle fire lande. Bordenes forbindelse kører konstant, men der kan skiftes mellem stederne.

Herover findes en skematisk oversigt over indretningen. Det konkrete udseende skal besluttes både på baggrund af pilotfasens resultater og ud fra de lokaler det er muligt at indrette sig i eller opbygge.

I caferummet skal der være et multifunktionelt område, som kan laves om til en lille scene, der skal være en zone med på-tværs-af-Atlanten spil eller fx sækkestole, der afspiller lyde fra alle fire steder som de lyder gennem hver sækkepudes skumgummikugler. I caferummet skal der være en bar, som samtidig fungerer som forbindelsesområde til cafeens køkken. Fra baren skal man kunne bestille mad og drikkevarer og selv bestemme i hvilket land de skal leveres. Således skal det være muligt for en person i Tórshavn at bestille to kopper kaffe, hvoraf den ene serveres til vedkommende i Tórshavn, mens den anden serveres til en ven i fx København. Henover bardisken, bagved tjeneren, er det muligt at se skærme eller projektioner fra de andre bardiske, og på den måde se hvem der er tilstede i de andre barer, og dermed pludselig få øje på nogen man kender, eller skåle med en over baren, som var det et samlet område.

Cafeen skal desuden have et herre-, et dame- og formodentligt et handicaptollet. Dertil kommer et teknikrum, der fungerer som samlingspunkt for cafeens tekniske netværk og ikke mindst som serverrum. Sidst, men ikke mindst kommer mødefaciliteterne, med det dedikerede telekonferencesystem.

3.3 Muligheder for kulturel identitet på Pantopia

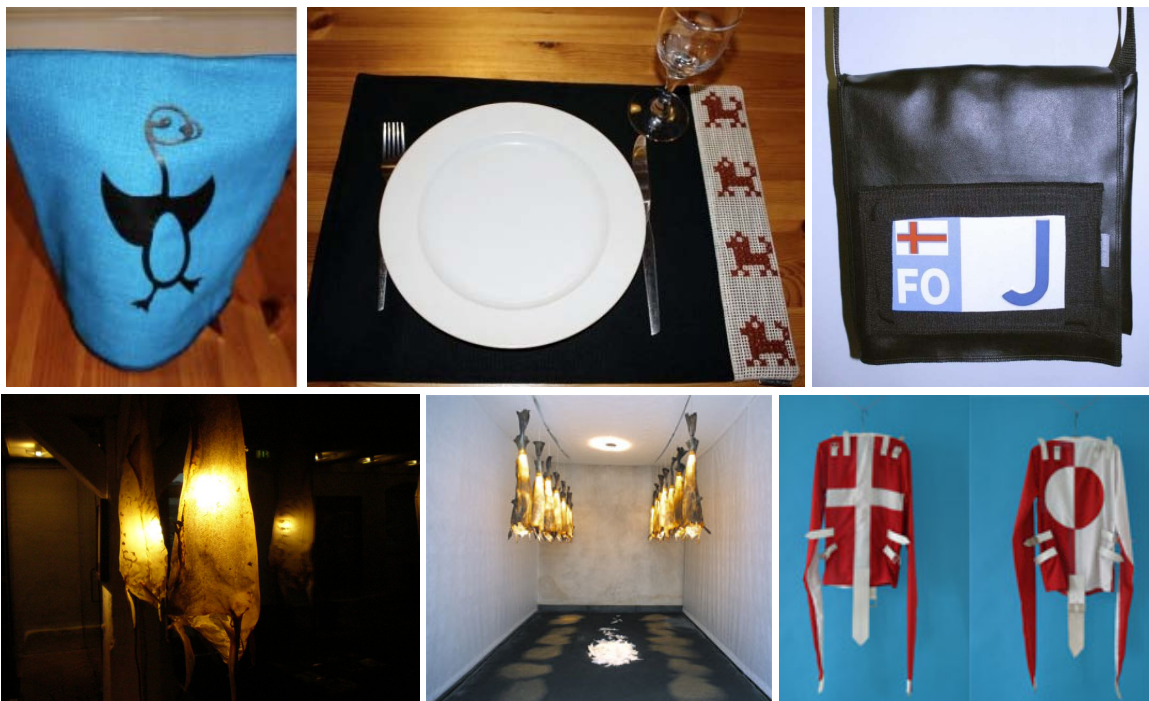
Der ligger et stort potentiale i at skabe Pantopias udtryksmæssige identitet gennem et fokus på det nordiske og de nordatlantiske fortællinger. På idéudviklingsworkshoppen kom vi ind på mange forskellige muligheder og eksempler i forhold til dette. Især muligheder indenfor reaktualisering, genfortolkning og muligheder i iscenesættelse af 'nordiske stereotyper', der knytter sig til cafeens identitet.

En af hovedudfordringerne i indretningen af Pantopa vil være at inkorporere teknikken i designet og arkitekturen, så cafeen kan opleves som et cafemiljø. En anden udfordring vil blive at "forlænge" og "forbinde" rummene på Cafe Pantopia, fx med billeder på skærme, billedprojektioner på flader og vægge, tapet, interaktive bordmoduler, rumdesign m.m.

Oveni dette kommer selve identiteten og udtrykket på cafeen, hvor der er mange muligheder. Alt fra at dyrke et alvorligt, naturligt, vand/havinspireret udtryk, over at dyrke det nordiske lys og den vilde og barske natur, til at fremhæve et mere let og 'folkeligt' nordisk udtryk med humor, traditioner, postkolonialisme, genfortolkninger m.m. Der er efterhånden en del kreative kunstnere og designere, der arbejder med nationalitet og genfortolkning på forskellig vis i Norden, som vil kunne være interessante og brugbare sparringspartnere når det kommer til den endelige indretning.

På idéudviklingsworkshoppen blev det overvejet, hvordan man kan inddrage genstande, der har en vigtig og fælles funktion de forskellige steder, men som ser forskellige ud. Fx flag, pas, pengesedler, frimærker, illustrerede vejruksigter, de offentlige busser, byvåbenskjolde, idræts-klubtrøjer, nummerplader, ugeblade, tekst, nationaldragter, min første læsebog og skiltning. Derudover er der også muligheder i at fremhæve atypiskheder fra hvert sted, fx Isbjørne, Tivoli, slædehunde, lava, geisir, fuglebjerger, lunder, perler, hval, sæl, hvalros, motorveje, metro, den islandske hest, fjelde, snescootere, scootere, cykler, jeper, de forskellige måder at strikke på, tunneller, hegn m.m. I en mailkorrespondance med kreativ rådgiver Sissal Kristiansen foreslår hun, at perlerne fra den grønlandske nationaldragt kunne indgå i te- eller stempelkande-vamere, bordskånere, dækkeservietter og lamper. På samme måde kunne færøske, islandske eller danske strikkemønstre indgå. Mønstrene kunne fx laves som tryk på stof til stole, tevarmere, tasker m.m. Man kan nemt lave skitser af nationalfugle, strandskaden, lunden, storken, kajaker, himmelbjerget, isbjørge, den lille havfrue, får, gejser og lignende. Nummerplader kan man bruge som skilte, magnet eller andet.

Nedenstående i øverste række findes inspirationsbilleder fra Sissal Kristiansen af ting hun har lavet: En stempelkandearmer med simplificeret lundeprint på, en dækkeserviet med færøsk strikkemønster og en lædertaske med færøsk nummerplade. Desuden vises der i anden række billeder med andre inspirationseksempler. Der vises lamper lavet af sammensyret torskeskind, som den islandske Dögg Gudmundsdóttir (*Dögg design*) har lavet og den grønlandske kunstner Julie Edel Hardenbergs "Rigsfællesskabspause".

Billede 1, 2, 3: Sissal Kristiansen (FO), Tekandearmer med lundeprint, dækkeserviet med traditionelt færøsk strikkemønster og skuldertaske med indsyet nummerplade som dekoration.

Billede 4 og 5: Dögg Design m/ Dögg Gudmundsdóttir (IS); Lamper lavet af torskeskind.

Billede 6: Julie Edel Hardenberg (GL); Installationsværket "Rigsfællesskabspause" har bl.a. været udstillet på den Nordatlantiske Brygge, som del af udstillingen "Den Røde Snescooter".

3.4 Cafeens nordatlantiske køkken

Det nordatlantiske køkken bygger på en række ganske særlige råvarer og traditioner. Cafe Pantopia vil kunne tilbyde en gentænkning og måske en fusion af de enkelte landes traditionelle retter. I vores undersøgelser om cafedrift har redaktionen vurderet, at cafeen skal have et 'koldt køkken' med mulighed for lune retter, da et 'varmt' køkken vil være for krævende i forhold til faciliteter og personale. Menuen skal være begrænset og i et vist omfang være årstidsbestemt. Det skal være muligt at bestille den samme mad til samme pris alle steder.

Vigtigt for det samlede koncept er, at det nordatlantiske er til stede i alle facetter. Det skal dog ikke være ud fra en tanke om nostalgisk genskabelse af det land man længes efter, men mere en fremad-synet sammenblanding af stedernes karakteristika. Tjenerne i de fire cafeer er centrale aktører i at skabe fornemmelsen af samtidighed og sammensmeltning mellem cafegæsterne de forskellige steder. Tjenerne spiller således en vigtig rolle for, at konceptet bliver gennemført – at der bliver skabt nærvær på trods af afstand. De har til opgave at 'time' oplevelsen og sørge for, at der sker et optimalt samarbejde i servering af mad, i betalings- og bestillingssituationen og i kundebehandling generelt. Ved at have et 'koldt køkken' på cafeerne og ved at holde menuerne simple med et begrænset antal basisretter, som er tilberedt på forhånd, behøves der ikke at sættes høje krav til tjenernes kokke-kvalifikationer. Således vil Cafe Pantopia i højere grad kunne gå efter at ansætte tjenere, der besidder almindelige tekniske kompetencer. Det er selvfølgelig vigtigt, at alle tjenerne får en grundig oplæring, at arbejdsstrukturen er fastlagt og rutinepræget og bliver prioriteret højt og, at der bliver holdt oplæringskurser for alle medarbejdere.

Samhørigheden mellem cafeerne understreges via maden, køkkenet og samarbejdet mellem tjenerne på Pantopias fire cafeer, fx ved at have ens menukort, anretningsmåder, service og bestik på cafeerne. Pynten eller tilbehøret til retterne kan tænkes at have en vigtig rolle. Fx kan der pyntes med bær, kvan/engleurt, rabarber, islandsk græs, sortebær, is, forskellige havskaller som serveringsgreb, rogn og søl/tørret tang på samme måde alle steder.

Konference- og mødelokalet på cafeen med mulighed for fuld forplejning kan tænkes at være med til at sikre, at cafeerne bedre kan styre indkøbsmængden af friske råvarer. Dette, da møder typisk bookes i god tid i forvejen og indkøbet og tilberedelsen af maden og råvarer dermed i højere grad kan planlægges.

Som det fremgår i interviewet med overtjener og cafeudvikler/ejer Anders Selmer¹⁰, nævner han, at der bl.a. findes et stort konceptuelt potentiale i at fokusere på fortællingen i det nordiske køkken. Fx kunne man på Pantopia, flette historier om udviklingen, om tilberedelsen eller om menneskerne, der arbejder med råvarerne de forskellige steder ind i menuerne eller på anden måde ind i cafeen. Man kunne fx fortælle om fårehold på Færøerne, rejefiskeri ved Grønland, traditionen med at bruge, indsamle og tilberede urter til madlavning på Island eller om traditionen med at plukke jordbær eller høste grønsager i Danmark.

I bilag 5.2 "Research om cafedrift og køkken/ Interview med Leif Sørensen" som er skrevet efter en samtale med denne færøske gourmet-kok beskrives nogle idéer, som kan lægge grund til Cafe Pantopias menu. Han nævner, at det er en mulighed at sammensætte menuen, således at den afspejler forskellighederne i madkulturerne i de fire lande. Dette kunne gøres enten ved at kombinere

¹⁰ Se bilag 5.1 "Research om cafedrift og køkken/ Interview med Anders Selmer"

allerede eksisterende menuer fra hvert sted, eller på den anden side, ved at mikse elementer fra de forskellige opskrifter fra landene sammen.

Et koncept- og identitetsskabende greb via Pantopias køkken, kan også være at efterstræbe at bruge forskellige varemærker, ingredienser og service på Pantopia, der regnes som typiske eller vellykkede repræsentanter for de forskellige nationaliteter, og derfor også til en vis grad betydelige identitetsskabere for stederne. Fx kunne man bruge udviklere af færdige fiske- og kødretter og pålæg, bagerier, slikproducenter, bryggerier, frugt og grøntleverandører, mejerier og udbydere af forskellige konserverede madprodukter. Med hensyn til servicen på stederne, kunne man rekvirere service til cafeerne via sponsoraftaler med udvalgte typiske designerfirmaer fra stederne. Fx kunne alle kopperne komme fra en producent, stolene fra en anden, duge, bestik og vaser fra en tredje.

Menuen kan tænkes at være sammensat af skiftende retter i tre forskellige prisklasser¹¹. De nævnes kort her:

1. 'Lette anretninger', som kan være kage, suppe, sandwich og smørrebrød med forskelligt nordisk inspireret pålæg. Pris mellem 40 – 65 kr. Dertil kommer søde retter, som kunne bestå af muffins, tærter, bradepandekager, desserter, pandekager, is eller slik i fire variater, hvor hvert land er repræsenteret med en kendt opskrift eller særlig sammensætning.

Supperne kan fx laves ud fra samme fiske- eller kraftbasisfond med fire variationer: rejer, krebs/skaldyr, laks, torsk eller med variationer med kød som fx moskus, rensdyr, lam og kylling.

Sandwich/rundtenommer kan fx laves på forskellige typer brød, repræsenterende hvert af de fire lande: det typiske færøske halvlyse rugbrød, dansk kærnebrød, islandsk flatbrød eller løvabrød og dryll/usyrnet brød, rosinboller, kardemommeboller, müsliboller m.m. Pålægget kan være inspireret af almindeligt pålæg fra stederne fx helleflyndersalat, lammerullepølse, laksepate, rogn, et udvalg af oste, hjemmelavet syltetøj, dansk højtbelagt smørrebrød, laks, salater, farinbidder og hytteost.

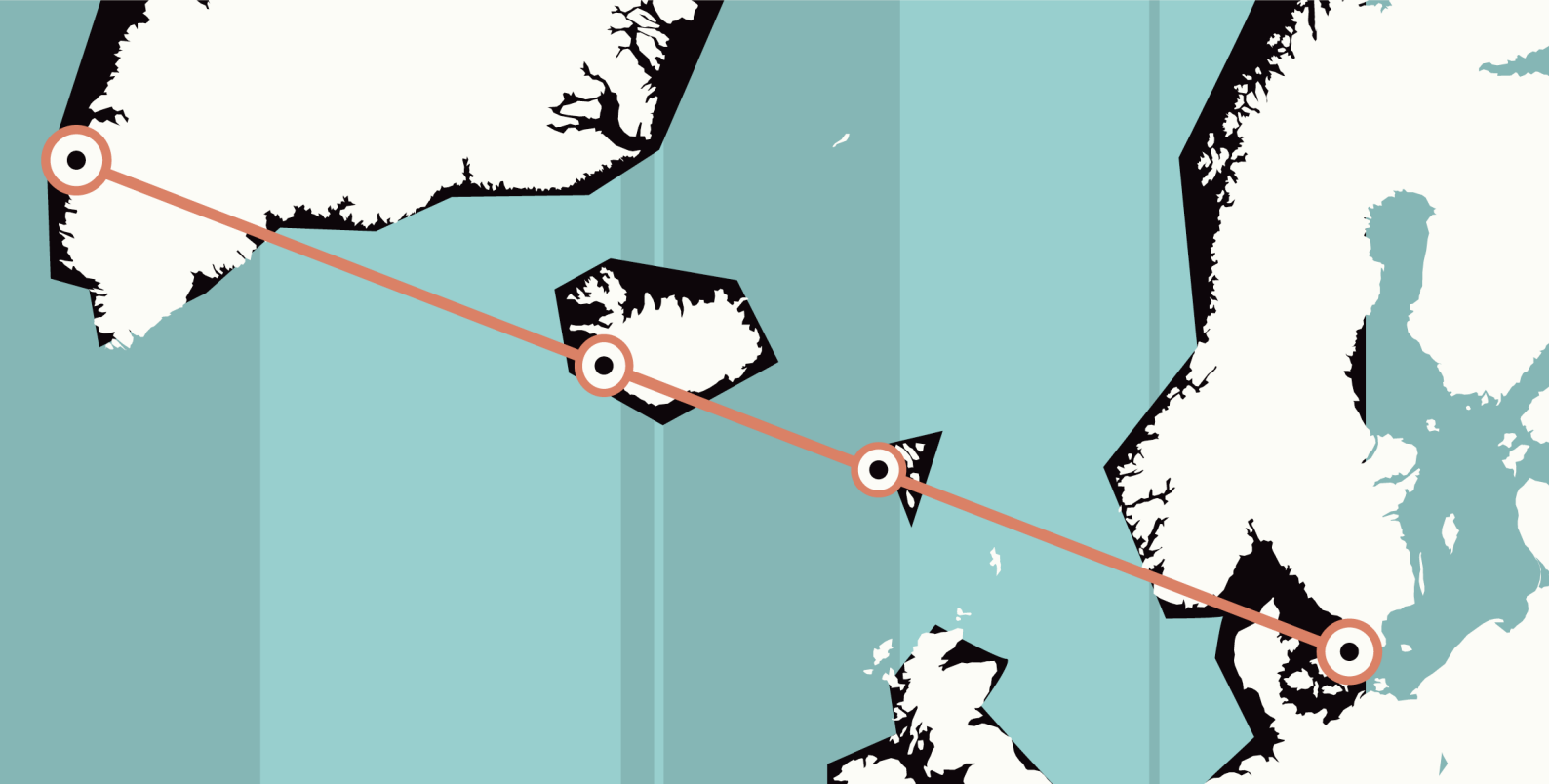
2. 'Et måltid', fx en platte med 4-5 forskellige tapaslignende nordiske retter med salat, hvor man kan vælge mellem 8 forskellige retter. Hver uge kunne nogle af de 8 retter udskiftes. Foreslået pris 95 kr.
3. 'Brunch', en nordisk inspireret brunch. Foreslået pris 145 kr.
4. Drikkevarer: Der kan stiles mod, at der sælges øl og vand, der er produceret i de fire lande. Fx Føroya Bjør, Egil Skallagrímsson, Víking, Carlsberg og Tuborg. Der sælges desuden kaffe, te, vin og alkohol.

3.5 Opsamling på konceptet for Cafe Pantopia

Konceptet for Cafe Pantopia er simpelt og komplekst på samme tid. Det simple består i at skabe et fælles mødested der inkluderer skikke, sædvaner og kulturer fra fire lande. Det komplekse består i at de fire landes skikke, sædvaner og kulturer er mangefacetterede, komplekse og unikke, og at nærvær på trods af afstand – eller telepresence – er et relativt uprøvet felt når det kommer til at skabe socialt samvær.

Sammenfattende kan man sige at konceptet handler om et mødested i Nordatlanten, hvor hverdag, arbejde og kulturelle begivenheder, der går på tværs af selv samme hav kan udfoldes. Mødestedet er fysisk placeret i fire separate 'hovedstæder' som bindes sammen af Nordatlantens vand og internettets virtuelle netværk. Pantopias kulturelle identitet er dels en hybrid mellem de involverede lande og samtidig er der plads til at dyrke de mange forskelligheder landene repræsenterer. Gastronomisk er Cafe Pantopia en *tour-de-force* i nordiske traditioner og nytænkning. Hele projektet befinder sig dermed i en bevidst udstrækning mellem fire lande, mellem tradition og fornyelse og mellem innovation og retrospektive genfortolkninger.

¹¹ For at se en beskrivelse af vores foreslåede businesscase i denne sammenhæng se Kapitel 7.4

KAPITEL 4: BEHOVSUNDERSØGELSE

"Det er fantastisk, hvor meget lettere, det er blevet at kommunikere på tværs af store afstande i forhold til for bare få år siden, men jeg savner stadig en tættere kontakt til mine kære, fx at kunne se dem tydeligt real time, når jeg kommunikerer med dem - ikke hver gang, men en gang imellem." Færøsk kvinde, født i 1958, der har besvaret Pantopias online spørgeundersøgelse.

Et af områderne vi grundlæggende ville undersøge er, hvorvidt der er behov for et socialt mødested som Pantopia. Dette er dog ikke helt let at undersøge, da cafeen samtidig udgør et grundlæggende nyt koncept og er udtryk for en adfærd, der endnu ikke findes. Behovsundersøgelsen har derfor særlig fokuseret på at undersøge de grundlæggende vilkår omkring kommunikation, ophold og samarbejde på tværs af Nordatlanten. Disse vilkår har haft høj relevans at undersøge af den simple årsag, at det netop er cafegæsterne, der udgør det fundamentale grundlag for Cafe Pantopia. At behovet viser sig at være der, har vi fået bekræftet gennem svar fra projektets konsulenter, der selv har levet eller lever med afstand som et vilkår i hverdagen, via vores egne spørgeundersøgelser til private og virksomheder i de involverede lande og ved at kigge på eksterne undersøgelser. Deraf viser det sig, at der både er folketalsmæssigt og interesse-mæssigt grundlag for at skabe et socialt mødested som Pantopia på tværs af landene.

Pantopias mulighed for at realiseres betinges således af to grundlæggende forhold. På den ene side de tekniske muligheder, der ligger i at integrere eksisterende telematiske kommunikationsmuligheder i funktionelle cafelokaler og på den anden side cafegæsterne og deres ønsker, behov og lyst til at tage på en cafe som Pantopia for at mødes med venner og bekendte på tværs af Nordatlanten.

Vores undersøgelser peger på at både den personlige motivation og den erhvervsmæssige interesse findes.

I dette kapitel fokuseres der på undersøgelser om bevægelser og kommunikation på tværs af Nordatlanten. Først refereres der til en undersøgelse den Nordatlantiske Gruppe i Folketinget lavede i 2007-8, der søgte at kortlægge færingers bevægelsesmønstre, valg af uddannelse og bopæl. Herefter følger en beskrivelse af en online spørgeskemaundersøgelse som redaktionen selv har stået for og til slut en erhvervsrettet undersøgelse igen skabt af redaktionen selv, der gennem telefoninterview undersøgte forskellige virksomheder i de fire landes kommunikation og rejseaktivitet på tværs af Nordatlanten. Beskrivelsen af hver undersøgelse afsluttes med en opsummering, hvor vi forsøger at sammenholde resultatet med forventninger, faldgrupper og interesser i forhold til Cafe Pantopia.

4.1 Undersøgelsen af, hvorfor færinger bliver boende i Danmark

Den Nordatlantiske Gruppe i Folketinget udarbejdede i efteråret 2007 en omfattende registerundersøgelse blandt færinger i Danmark. Undersøgelsens formål var at give konkrete oplysninger om, hvor mange færinger, der bor i Danmark og under hvilke overordnede forhold. På baggrund af denne første undersøgelse blev en anden uddybende undersøgelse lavet. Her blev en udvalgt gruppe af 'førstegenerations'-færinger i Danmark undersøgt nærmere for at finde frem til årsager til, hvorfor de eventuelt vil blive i Danmark og årsager til, at de eventuelt vil flytte tilbage til Færøerne. Således var hovedspørgsmålet i den anden undersøgelse, "...hvorfor så mange færinger bosætter sig i Danmark, og hvorfor de ikke vælger at flytte tilbage til Færøerne".¹²

Anden undersøgelse fungerede som en stikprøveundersøgelse, hvor deltagerne kun omfattede førstegenerations-færinger i alderen 20-45 år bosiddende i Danmark. Deltagerne i undersøgelsen var begrænset til dem, som er på arbejdsmarkedet eller under uddannelse. I alt 1022 svarede på spørgsmålene.

Bearbejdelsen af undersøgelsen gav anledning til at opdele præsentationen af undersøgelsen i tre overordnede områder: *Overordnet beskrivelse*, *Relationer til Færøerne* og *Fire segmenter af færinger i Danmark*. Til undersøgelsen om målgrupper og behov i relation til Cafe Pantopia finder vi dele af afsnittet *Relationer til Færøerne* og hele afsnittet *Fire segmenter af færinger i Danmark* relevant. Her følger en kort refererende beskrivelse af den Nordatlantiske Gruppe i Folketingets resultater, som vi finder relevante for nærværende projekt, efterfulgt af en række kommentarer, der knytter an til behov og målgruppe i forhold til Cafe Pantopia.

Den Nordatlantiske Gruppe i Folketinget har lavet en lignende undersøgelse i forhold til grønlændere i Danmark, som dog ikke er medtaget i denne rapport, men alligevel er interessant i forhold til projektet.

Relationer til Færøerne

"Tilknytningen til hjemlandet kan indvirke på, hvor færinger vælger at bosætte sig i fremtiden. Dette bliver beskrevet nærmere nedenfor. Derefter ser vi nærmere på, hvor tit færinger har forbindelse til familie og venner på Færøerne, samt hvornår de sidst besøgte Færøerne. Om færinger føler sig mest som færing eller dansker, bliver der redegjort for sidst i dette afsnit. Hvilken nationalitet personerne i undersøgelsen føler at de har, bliver i undersøgelsen kaldt for national identitet. Respondenterne i undersøgelsen blev spurgt om, hvor stærk tilknytning de har til Færøerne. Tabel 7 viser, hvor stærk denne følelse er."¹³

Ingen tilknytning	Mindre stærk tilknytning	Stærk tilknytning	Meget stærk tilknytning	Samlet
1	13	44	42	100

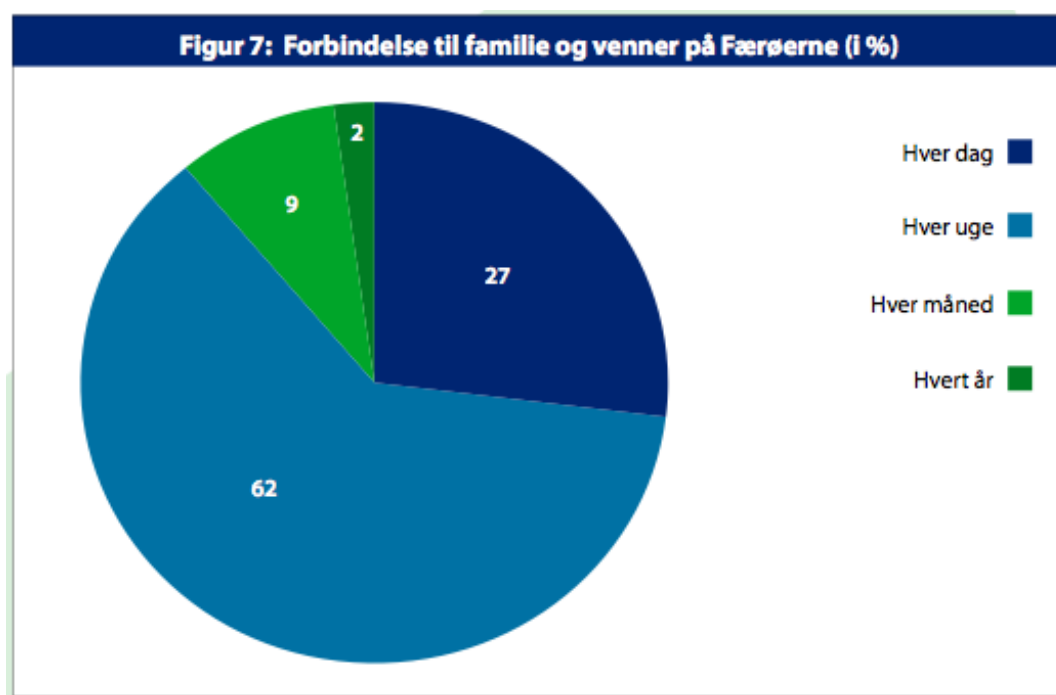
14

¹² Den Nordatlantiske Gruppe i Folketingets rapport: *Hvorfor færinger bosætter sig i Danmark* http://www.dnag.dk/fileadmin/user_upload/PDF-udgivelser/ENDALIGArtilid - DKútgåva.pdf

¹³ ibid. p 14

¹⁴ ibid. p 14

Figur 7 viser, hvor ofte færinger i Danmark har forbindelse til familie og venner på Færøerne, og Tabel 8 fortæller hvor lang tid det er siden de adspurgte sidst besøgte Færøerne.

Tabel 8: Senest på besøg på Færøerne (i %)

Sidste halve år	Sidste år	Sidste fem år	Sidste ti år	Tilsammen
43	34	20	2	100

15

Fire segmenter af færinger i Danmark

I undersøgelsen kom den Nordatlantiske Gruppe i Folketinget frem til en opdeling af færinger i Danmark i fire segmenter. Nedenfor er segmenterne beskrevet enkeltvis, hvorefter de er sat op i en tabel der viser, hvor mange, der hører til hver gruppe.

1. segment: Traditionelle og integrerede

Segmentet *Traditionelle og integrerede* består hovedsageligt af kvinder, som er 35 år eller ældre, og som har børn sammen med en dansk ægtefælle/samlever, som de har mødt i Danmark. De har en lav eller ingen uddannelse og en lav eller gennemsnitlig løn. De har boet længe i Danmark, har etableret sig i det danske samfund og ønsker ikke at flytte tilbage til Færøerne. Hovedårsagen til, at de stadig bor i Danmark, er, at de har stiftet familie. De har næsten ingen interesse i færøsk politik; men har holdninger til færøske samfundsforhold: De kan ikke lide de økonomiske og sociale støtteordninger på Færøerne, de synes at børnepasningstilbuddene på Færøerne er for dårlige, og at det er for dyrt og besværligt at finde et sted at bo. På trods af, at de ikke har planer om at flytte tilbage til Færøerne, savner de den færøske natur og synes, at Færøerne er et godt sted for børn at vokse op.

¹⁵ ibid.

2. segment: Etablerede og integrerede

De *Etablerede og integrerede* er 35 år og ældre. De har en mellemlang højere uddannelse og en gennemsnitlig lønindkomst. Personerne i dette segment har boet i forholdsvis mange år i Danmark og ønsker at blive boende i Danmark. De har en dansk ægtefælle/samlever, som de har mødt i Danmark. Derudover er de i Danmark, fordi de har arbejde. Personerne trives godt i Danmark, har en mindre tilknytning til Færøerne, besøger sjældent Færøerne, følger ikke meget med i færøske forhold, er sjældent sammen med andre færingar og har aldrig overvejet muligheden af at flytte tilbage til Færøerne.

Dette segment har taget danske traditioner til sig og har en stærk tilknytning til Danmark. De ønsker ikke, at børnene skal lære det færøske sprog, og ønsker ikke at være med til at skabe økonomisk eller kulturel fremgang på Færøerne. Det har ingen betydning for disse personer at være sammen med familie og venner på Færøerne, og de savner ikke den færøske natur eller fritidsaktiviteter på Færøerne. Flertallet har ingen indsigt i færøske samfundsforhold, så som børnepasningstilbud, boligforhold og økonomiske og sociale ordninger. Personerne i dette segment synes, at Færøerne er for konservativt, og sammenlignet med de andre segmenter flyttede disse personer til Danmark, fordi de ønskede, at "der skulle ske noget".

3. segment: Moderne og fremadstræbende

Personerne i dette segment er yngre end 30 år. De er studerende, bor i lejlighed, har færøsk ægtefælle/samlever og har ingen børn. Disse personer er karrieremennesker, som flyttede til Danmark i forbindelse med en højere uddannelse. Personerne har en meget stærk tilknytning til Færøerne: De er meget sammen med andre færingar i Danmark, er tit hjemme på Færøerne, følger meget med i færøske forhold og savner Færøerne.

Personerne i dette segment har boet kort tid i Danmark, og de fleste har planer om at flytte tilbage til Færøerne. Samtidig stiller de krav til det færøske samfund. De synes at Færøerne er for konservativt, at børnepasningstilbudene, de økonomiske og sociale ordninger, udbuddet af fritidsaktiviteter og kulturelle tilbud er for dårlige på Færøerne. Derudover synes personerne, at der mangler faglige udfordringer på Færøerne og et fagligt miljø. Disse personer bekymrer sig også om den færøske folkeskoles omdømme. Personerne i dette segment ønsker at være med til at skabe økonomisk og kulturel fremgang på Færøerne.

4. segment: Moderne og hjemkære

I segmentet *Moderne og hjemkære* er der et flertal af mænd, som er under højere uddannelse, eller som har et godt arbejde, har en god indkomst og bor i ejerlejlighed. De flyttede til Danmark for at studere, og de har i de fleste tilfælde planer om at flytte tilbage til Færøerne. Nogle er dog i tvivl om, hvorvidt de skal bo på Færøerne eller i Danmark i fremtiden. Disse føler sig mest som færingar, har en stærk tilknytning til Færøerne og følger med i færøske forhold. De kritiserer ikke færøske samfundsforhold og er meget positive overfor Færøerne. Disse personer havde taget uddannelsen på Færøerne, hvis det var muligt.¹⁶

På næste side er segmenterne placeret i en tabel med angivelse af segmenternes størrelse og hovedtræk:

¹⁶ op. cit. p. 26-27

Tabel 14: Resultater af gruppeanalyse			
Gruppe 1	Gruppe 2	Gruppe 3	Gruppe 4
Traditionelle og integrerede	Etablerede og integrerede	Moderne og fremadstræbende	Moderne og hjemkære
Antal personer (921 tilsammen)			
210	229	258	224
- Ikke unge - Flest kvinder - Lav eller middel indkomst - Dansk ægtefælle/samlever - Har barn/børn - Boet længe i Danmark - Vil helst bo i Danmark - Savner Færøerne - Ikke interesseret i færøsk politik - Kritiserer færøske forhold som fx. børnetilpasningstilbud og støtteordninger - Er i Danmark fordi de har stiftet familie	- Ikke unge - Kvinder og mænd - Middel indkomst - Dansk ægtefælle/samlever - Boet længe i Danmark - Trives godt i Danmark - Savner ikke Færøerne - Ikke interesseret i færøske forhold og færøsk politik - Er i Danmark fordi de arbejder	- Unge - Kvinder og mænd - Studerende - Færøsk ægtefælle/samlever - Ingen børn - Boet kort tid i Danmark - Ønsker at flytte tilbage til Færøerne - Savner Færøerne - Ønsker at være med til at skabe fremgang på Færøerne - Kritiserer færøske forhold som fx. børnetilpasningstilbud og støtteordninger - Er i Danmark fordi de studerer	- Unge - Flest mænd - Studerede eller godt arbejde med høj indkomst - Færøsk eller dansk ægtefælle/samlever - Ved ikke om de vil bo på Færøerne eller i Danmark, men hælder mest til Færøerne - Savner Færøerne - Kritiserer ikke færøske forhold som fx. børnetilpasningstilbud, støtteordninger og folkeskolen - Er i Danmark fordi de studerer eller har stiftet familie

17

Opsummering af undersøgelsen 'Hvorfor færinger bosætter sig i Danmark'

Hovedårsagerne til at færinger i første omgang rejser til Danmark er for at tage en uddannelse eller få et job. Dertil kommer en gruppe, der rejser til Danmark grundet familiemæssige relationer. Årsagerne til hvorfor mange færinger vælger at blive i Danmark er lidt mere komplekse men knytter sig hovedsagligt til familiestiftelse og karrieremuligheder.

Langt den største del af de adspurgte færinger i Danmark føler en stærk tilknytning til Færøerne og har daglig eller ugentlig kontakt til hjemlandet.

Undersøgelsen opdeler de adspurgte færinger i 4 segmenter: 1) *Traditionelle og integrerede*, 2) *Etablerede og integrerede*, 3) *Moderne og fremadstræbende* og 4) *Moderne og hjemkære*. De potentielle brugere af Cafe Pantopia tilhører for os at se især segment 3 og 4, der primært er under eller omkring 30, studerende eller færdiguddannede med højere uddannelse. Samtidig er disse personer ikke afklaret med om de fortsat vil bo i Danmark eller de vil flytte tilbage til Færøerne. I redaktionen har vi en forventning om, at denne gruppe mennesker i forvejen er hyppige cafégæster og, at de er vant til dagligt at benytte mobile tjenester og internettets udfoldelsesmuligheder. Samtidig har de et stort netværk i Danmark såvel som på Færøerne og de rejser ofte mellem landene. Segment 1, de traditionelle og integrerede, er desuden også oplagte gæster på Cafe Pantopia, især fordi de har relationer til segment 3 og 4 og har tætte familiære og venskabelige bånd til Færøerne. Således mener redaktionen at ca. 3/4 af de færinger, der bor i København, er potentielle kunder i Cafe Pantopia.

¹⁷ op. cit. p. 26

4.2 Pantopias onlineundersøgelse *Relationer på tværs af Nordatlanten*

For at skabe et indtryk af, hvordan en potentiel målgruppe allerede kommunikerer på tværs af Atlanten lavede redaktionen en spørgeundersøgelse på nettet. Vi brugte redskaberne, der er til rådighed på hjemmesiden www.surveymonkey.com. I undersøgelsen stillede vi en række generelle spørgsmål om køn, år, fødested, nuværende hjemsted, familierelationer, uddannelsesmæssig baggrund, jobfunktion m.m. Svarene på disse generelle spørgsmål kan ses i nedenstående Figur 1-9. Derefter fulgte en række mere specifikke spørgsmål om kommunikations- og rejsevaner på tværs af det nordatlantiske. Svarene er opsummeret i Figur 10-16.

I modsætning til den erhvervsrettede undersøgelse, der beskrives i afsnit 4.3, var projektet Cafe Pantopia ikke holdt 'hemmeligt' for deltagerne i online-undersøgelsen. Opfordringen til at deltage blev sent ud på e-mail blandt redaktionens netværk med opfordring til videresendelse. I e-mailen var der en kort beskrivelse af projektet og et link til projektets hjemmeside, og det var også muligt at få adgang til spørgeskemaet via projektets hjemmeside. Endelig afsluttede vi spørgeskemaet med en opfordring til at besøge www.cafe-pantopia.net og gerne sende yderligere kommentarer på e-mail.

131 personer har besvaret online-undersøgelsen og heraf har 115 gennemført undersøgelsen helt. Der er en overvægt af svar fra færingere hvilket skyldes medlemmer af redaktionens tilhørsforhold. Derudover er der en overvægt – i forhold til befolkningen generelt – af personer indenfor det kulturelle felt, hvilket skyldes redaktionsmedlemmernes faglige profiler. Undersøgelsen skal derfor ses som retnings-linie og repræsenterer ikke den givne befolknings sammensætnings vaner. Alligevel må det påpeges, at vi mener, at de adspurgte er en god repræsentation for Cafe Pantopias primære målgruppe som er segment 3 *De moderne og fremadstræbende* og 4 *De moderne og hjemkære*, jvf. afsnit 4.1.

I spørgeundersøgelsen indledte vi med følgende tekst:

Tak fordi du vil deltage i undersøgelsen "Relationer på tværs af Nordatlanten". Undersøgelsen er kun relevant hvis du har venner, familie eller andre relationer i mindst to af de fire lande Grønland, Island, Færøerne og Danmark. Det tager ca. 10 min. at udfylde skemaet.

Formålet med nærværende spørgeskema er at undersøge, hvilke relationer et udsnit af beboere i Grønland, Island, Færøerne og Danmark har mellem landene og dermed på tværs af Nordatlanten. Undersøgelsen skal afdække, hvordan og hvor ofte der kommunikeres og rejses på tværs af Nordatlanten. Derudover vil skemaet fokusere på om og hvordan henholdsvis fysiske møder og 'virtuelle' (telefon, sms, email, skype o.lign) møder benyttes.

Undersøgelsen skal bruges til at optimere 'fler-dimensional' kommunikation på tværs af store afstande. Fler-dimensional forstået som muligheden for at kommunikere med flere ad gangen og med forskellige virkemidler (stemme, kropssprog, udveksling af ferie billeder, festsange m.m.).

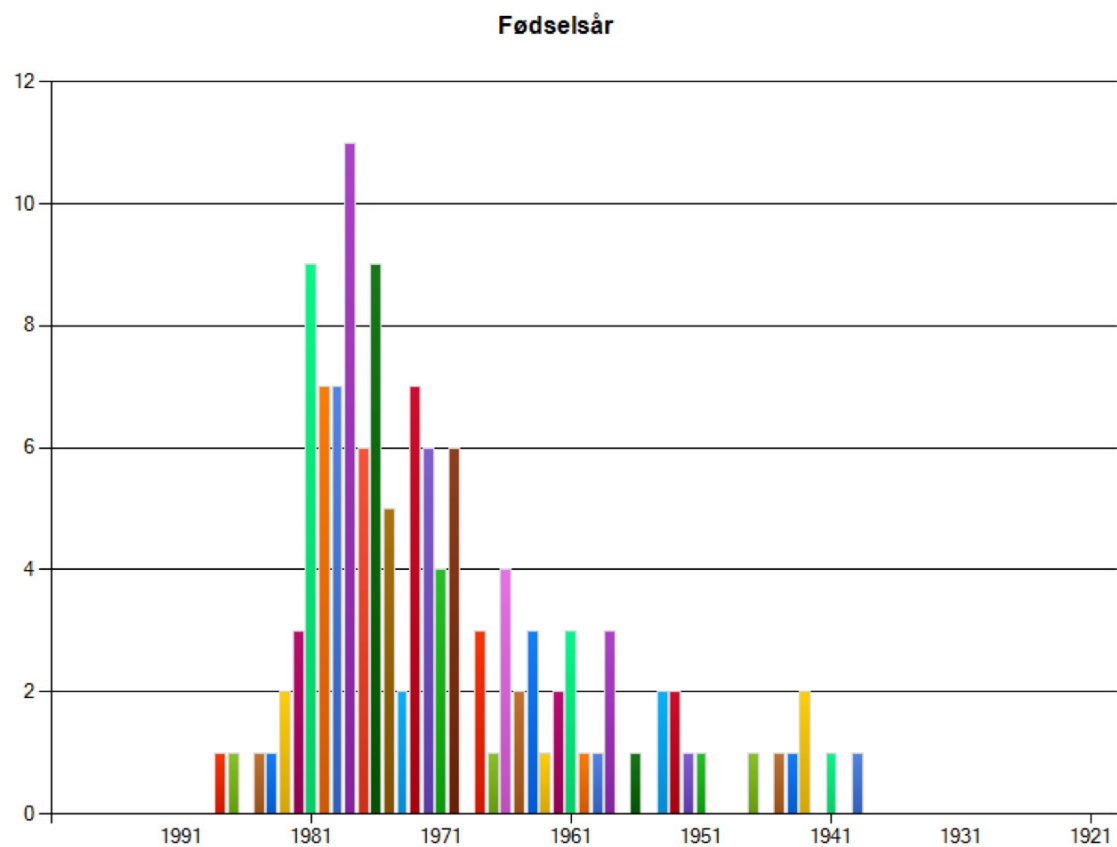
Via spørgeskemaet ønsker vi at besvare, hvilke kommunikationsmidler der bruges, hvor ofte og med hvilken tilfredshed.

Svar på generelle spørgsmål

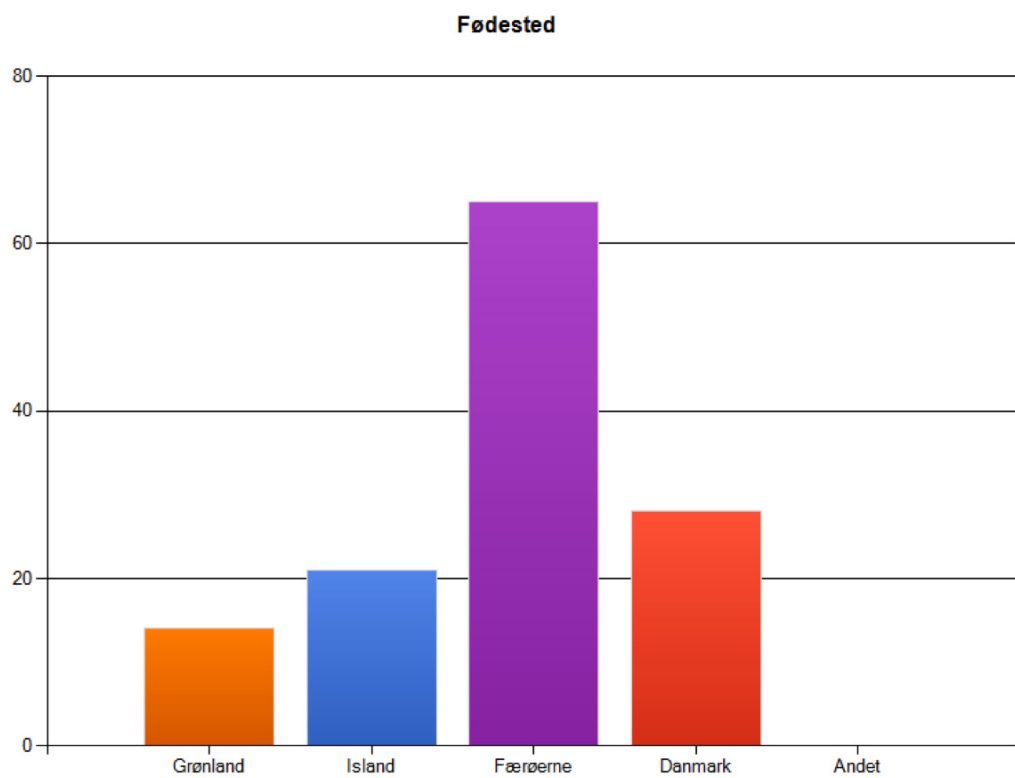
70 kvinder og 60 mænd har besvaret undersøgelsen svarende til hhv. 53,8% og 46,2%. Nedenstående følger en række figurer der viser de adspurgtes nationalitet, uddannelsesmæssig baggrund, arbejdsrelationer og lignende¹⁸.

Værdierne i de lodrette y-akserne (undtagen figur 7, hvor det er den vandrette x-akse) i følgende figurer svarer til antal personer.

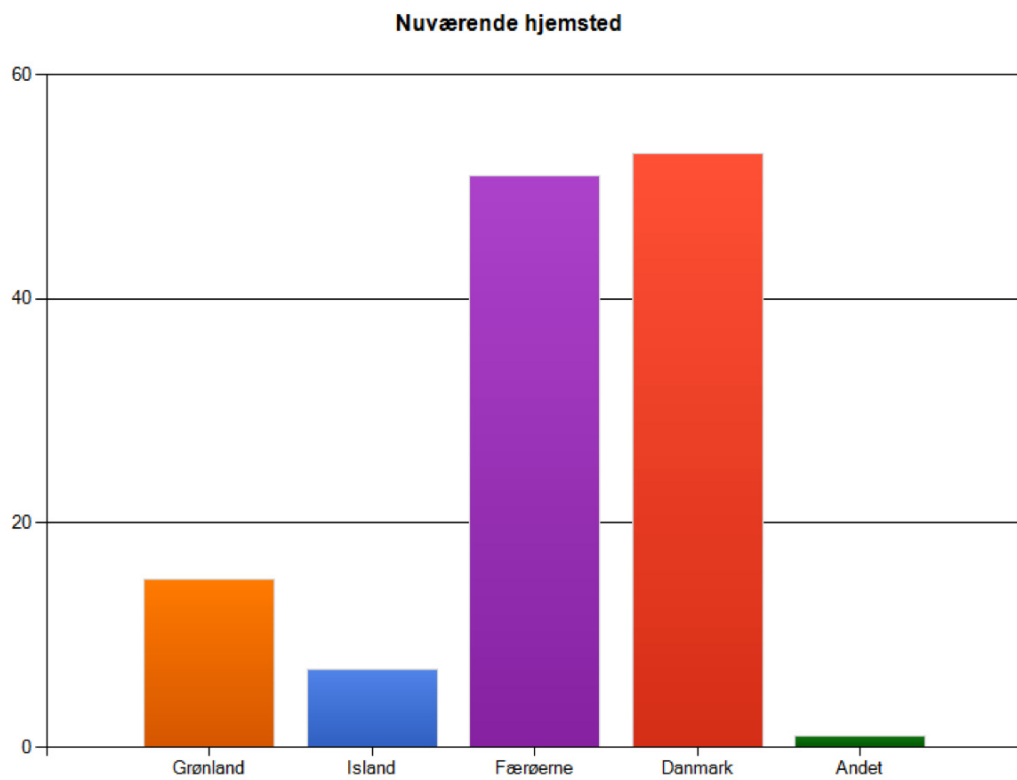
¹⁸ Se bilag 6.1 "Undersøgelse af rejseaktivitet og kommunikation på tværs/ Samlede multiple-choice-svar på undersøgelsen: *Relationer på tværs af Nordatlanten*" for at se undersøgelsens svar i fuld længde.

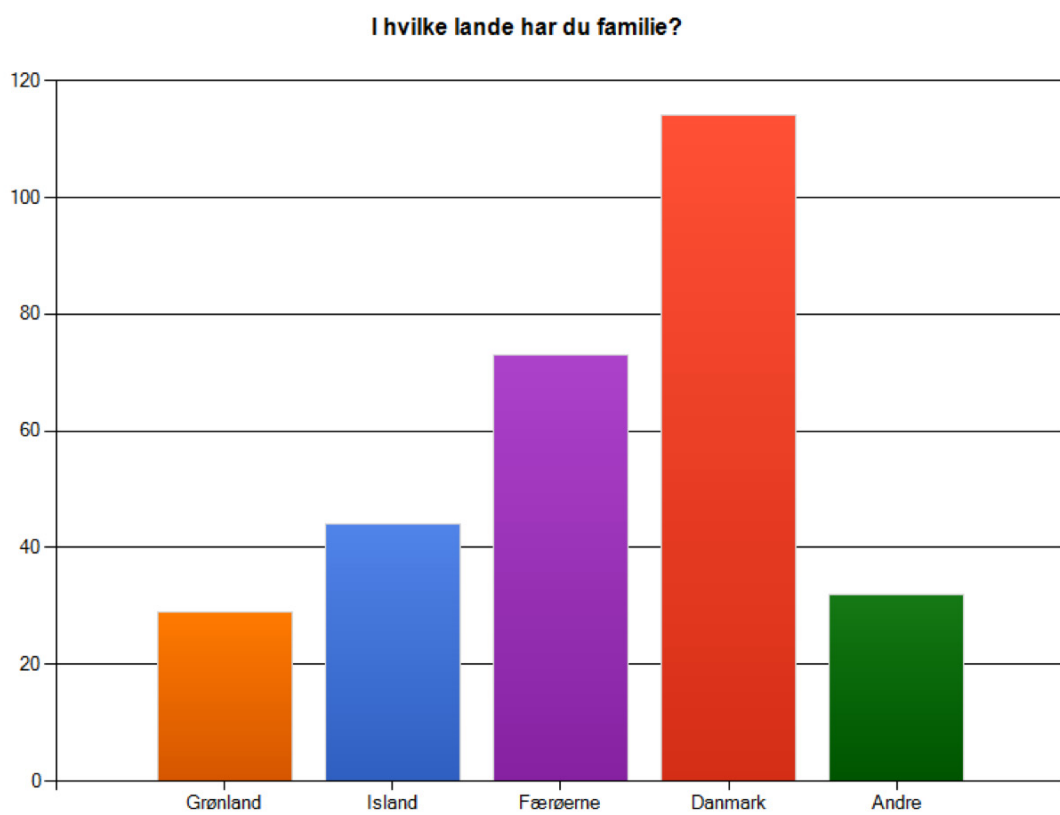
Figur 1

Figur 2

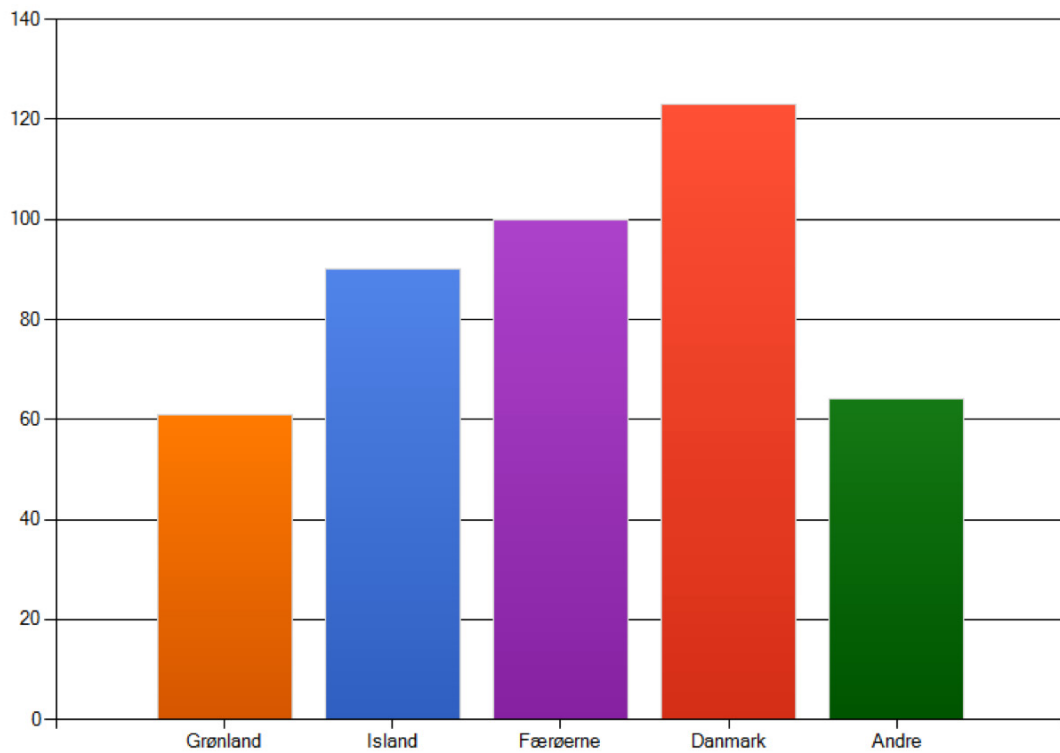

Figur 3

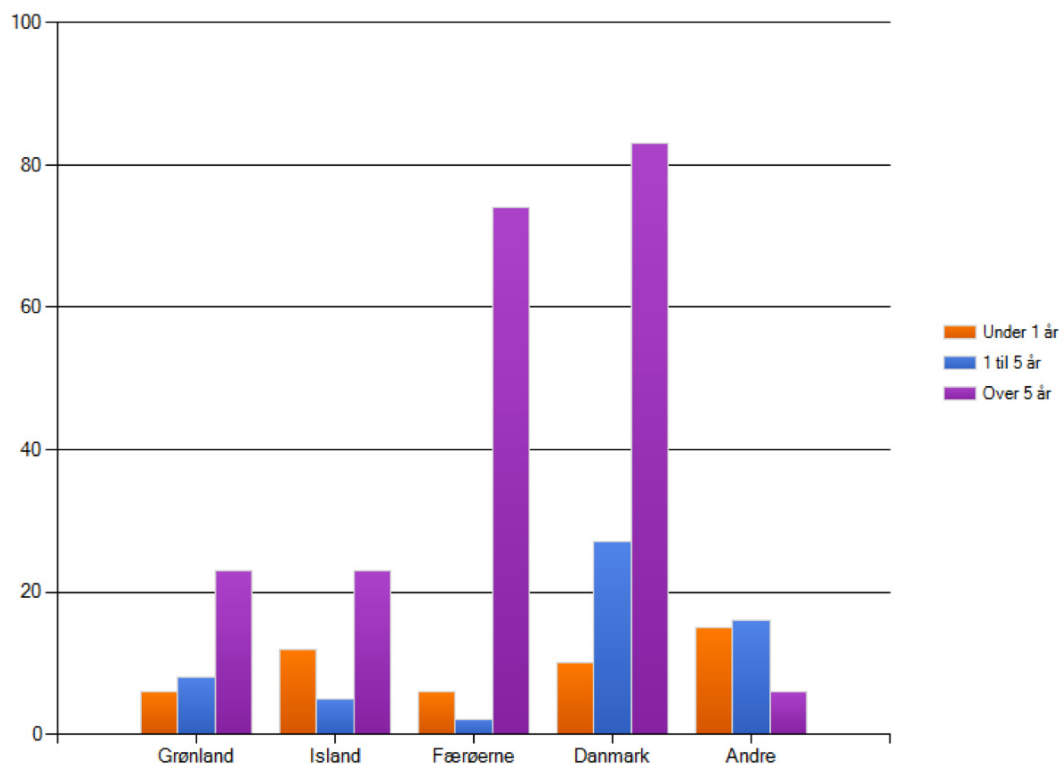
Figur 4

I hvilke lande har du venner/bekendte?

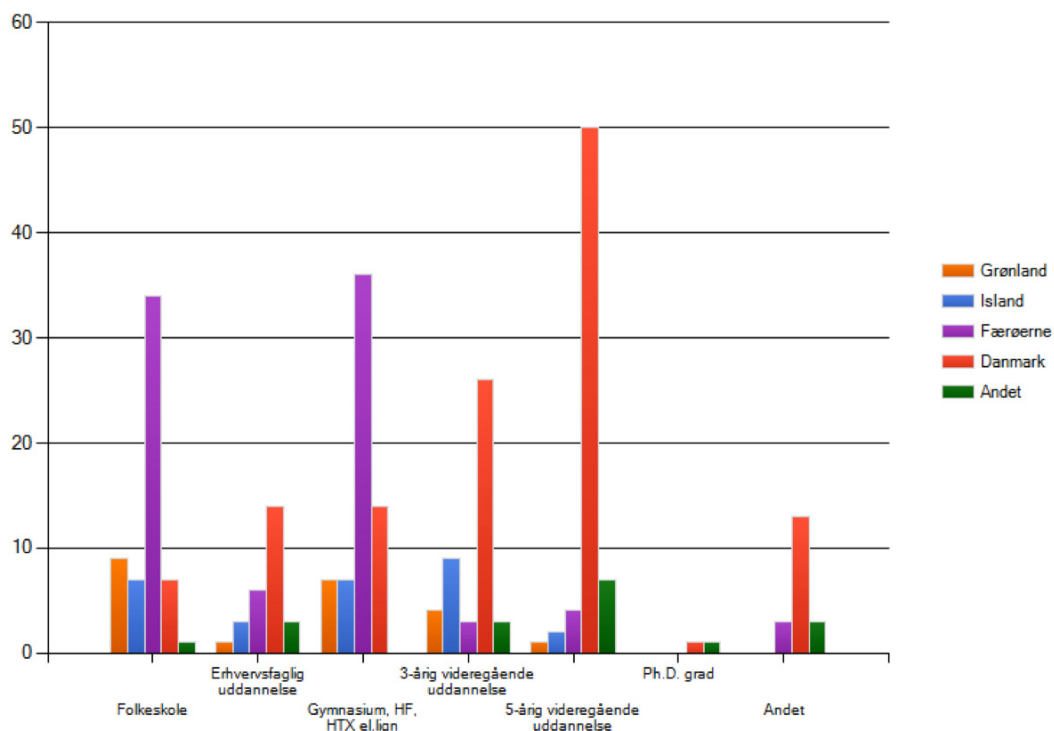
Figur 5

Hvilke lande har du boet i og hvor længe? (sæt gerne flere krydser)

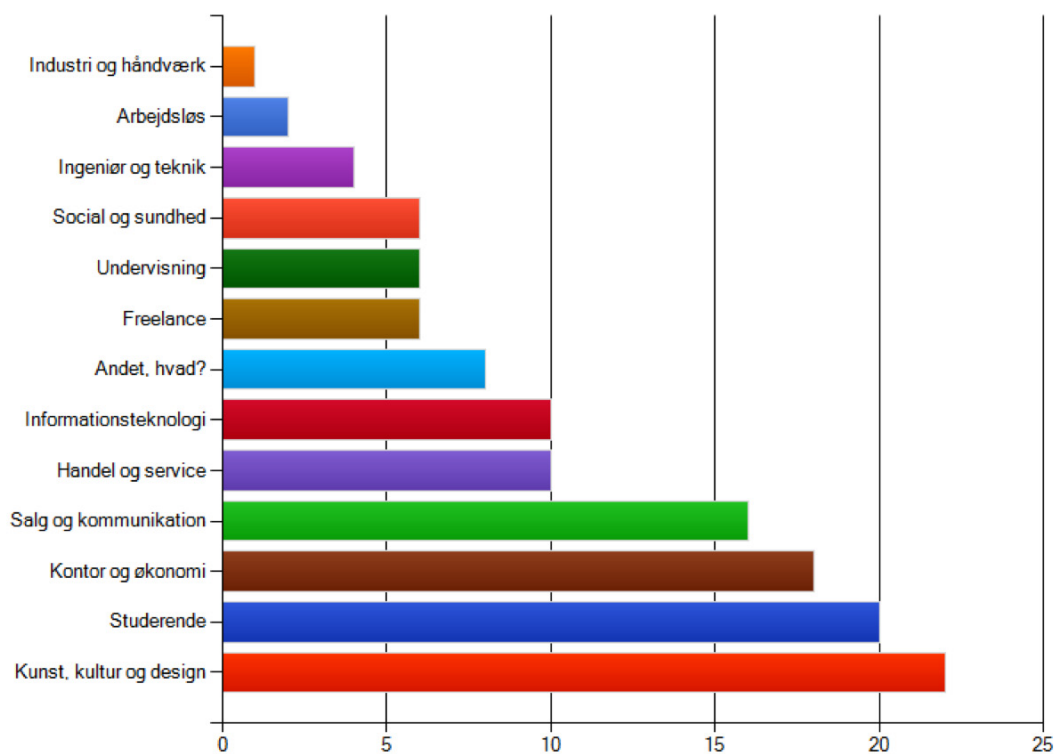
Figur 6

Seneste gennemførte/igangværende uddannelse og uddannelsessted (sæt 1 kryds)

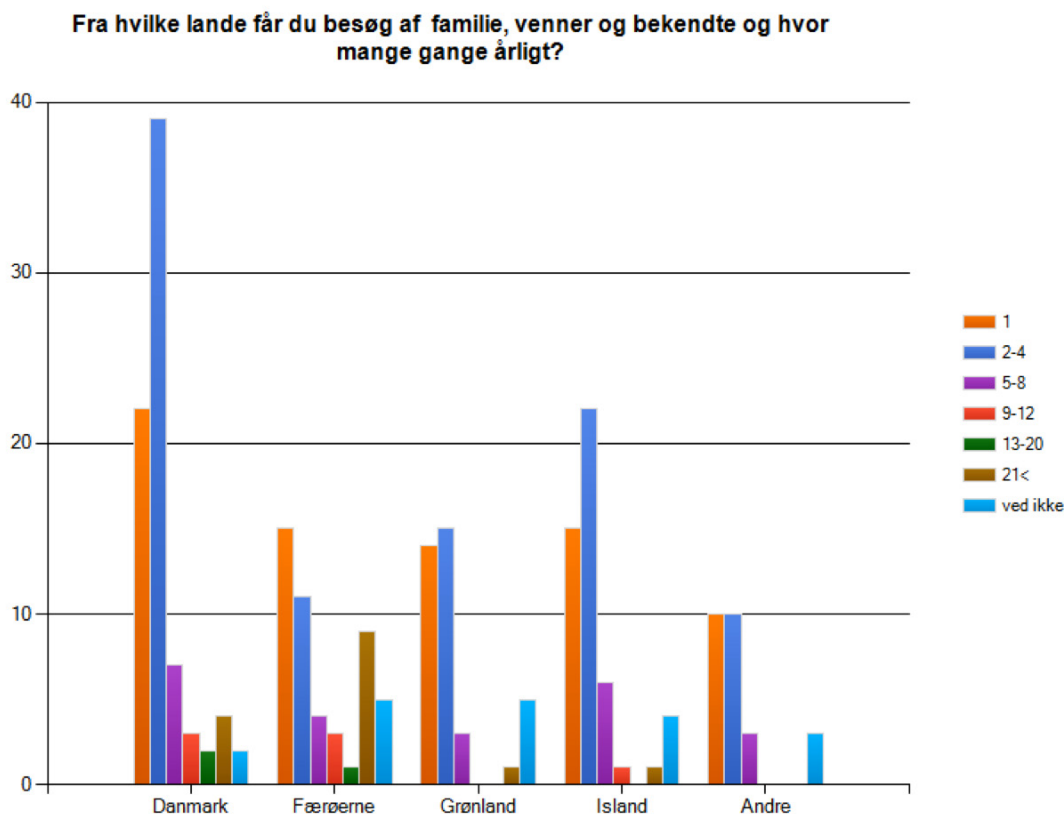

Figur 7

Angiv hvilken kategori der bedst beskriver dit nuværende arbejdsforhold. (Sæt et kryds)

Figur 8

Figur 9

Svar på spørgsmål om virtuel kommunikation

De følgende figurer opstiller svarene på spørgsmål, der handler om brug af 'virtuel' kommunikation (telefon, sms, email, skype o.lign.) på tværs af Atlanten. Først svar på hvilke typer kommunikation, der benyttes og hvor ofte. Derefter hvilke aspekter, der er vigtige ved 'virtuel' kommunikation og til sidst en afklaring af, hvad, der kan forhindre kommunikation, som ikke er *face-to-face*.

Hensigten med spørgsmålene i denne kategori var at påpege den allerede eksisterende massive kommunikation på tværs af Nordatlanten og samtidig de mangler, der er og de ønsker for fremtiden som de adspurgte udtrykker. Derfor bad vi udover spørgsmålene, der kan ses i figurerne, de adspurgte om med egne ord at formulere fordele og ulemper ved virtuel kommunikation. Disse svar er yderst interessante og peger i høj grad i retning af behovet for en cafe som Pantopia. Nedenfor gengives et udpluk af svarene¹⁹.

Fordele og ulemper ved virtuel kommunikation på tværs af Nordatlanten:

"Den største fordel er, at man slipper for at rejse så meget. Den største ulempe er, at man med den nuværende tilgængelige teknologi ikke kan se de personer, man kommunikerer med i tilstrækkelig god kvalitet - og at det er svært at finde gode og billige løsninger til videokommunikation mellem mere end to personer eller steder på én gang." Mand, født 1970 på Færøerne, bosiddende på Færøerne.

"Ulemper er priserne på telefoni fx hvis det ikke var så dyrt ville jeg formentlig ringe 4-5 gange om ugen. Fordele er helt klart Facebook, der hurtigt tillader opdatering og daglige, små udvekslinger af "hygge-karakter". Skype er fantastisk, det er bare ikke altid teknikken er helt i top. ;0)" Kvinde, født 1980 i Grønland, bosiddende i Danmark.

¹⁹ De samlede svar kan ses i bilag 6.2 "Undersøgelse af rejseaktivitet og kommunikation på tværs/ Fordele og ulemper ved 'virtuel' kommunikation på tværs af Nordatlanten".

"Ulempen er manglende fysisk tilstedeværelse og derved manglende fornemmelse for hinandens dagligdag og vaner. En kulturel barriere. Fordelen er muligheden for at holde kontakt med sine nærmeste og at udvikle nye kontakter, som ellers ikke ville være mulig med den fysiske barriere." Mand født 1975 i Danmark, bosiddende på Færøerne.

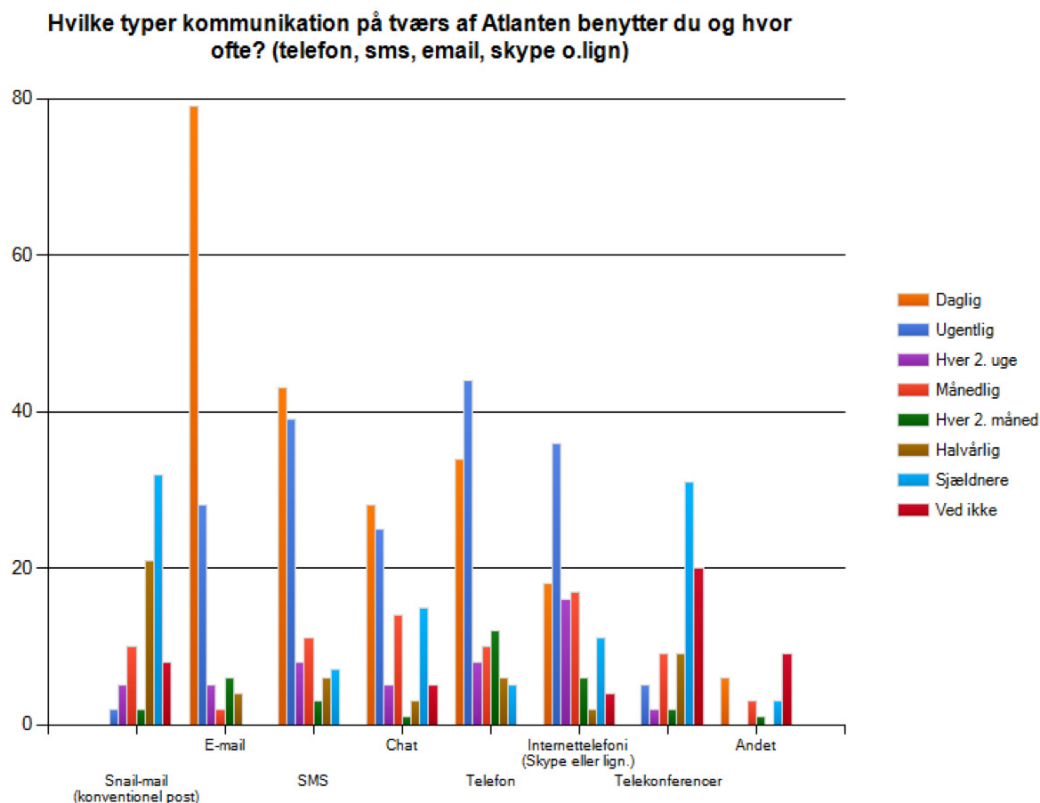
"Jeg synes det er en stor fordel at kunne holde kontakten med venner og familie, om det er dem der bor i de Nordiske lande eller andre. Jeg bruger virtuel kommunikation meget og synes den styrker de bånd man har med dem, der bor et andet sted i verden. Den eneste ulempe jeg vil sige ved Skype og andre funktioner er, at dem der er lidt ældre, og måske ikke opvokset med denne her teknologi har svært med at identificere sig med det. Min mor, på 58, har for eksempel meget svært med at bruge Skype fordi hun synes det er mærkeligt at 'snakke med computeren'. Ellers er det jo et fantastisk medie." Kvinde, født 1980 i Island, bosiddende i Danmark.

"Fordele: At det fjerner barrierer i Nordatlanten. Ulemper: Frysninger af billede og lyd. Det bør gå hurtigt uden hakker eller frysninger på billede og lyd. Det kan være meget forstyrrende." Mand, født 1979 i Grønland, bosiddende i Danmark.

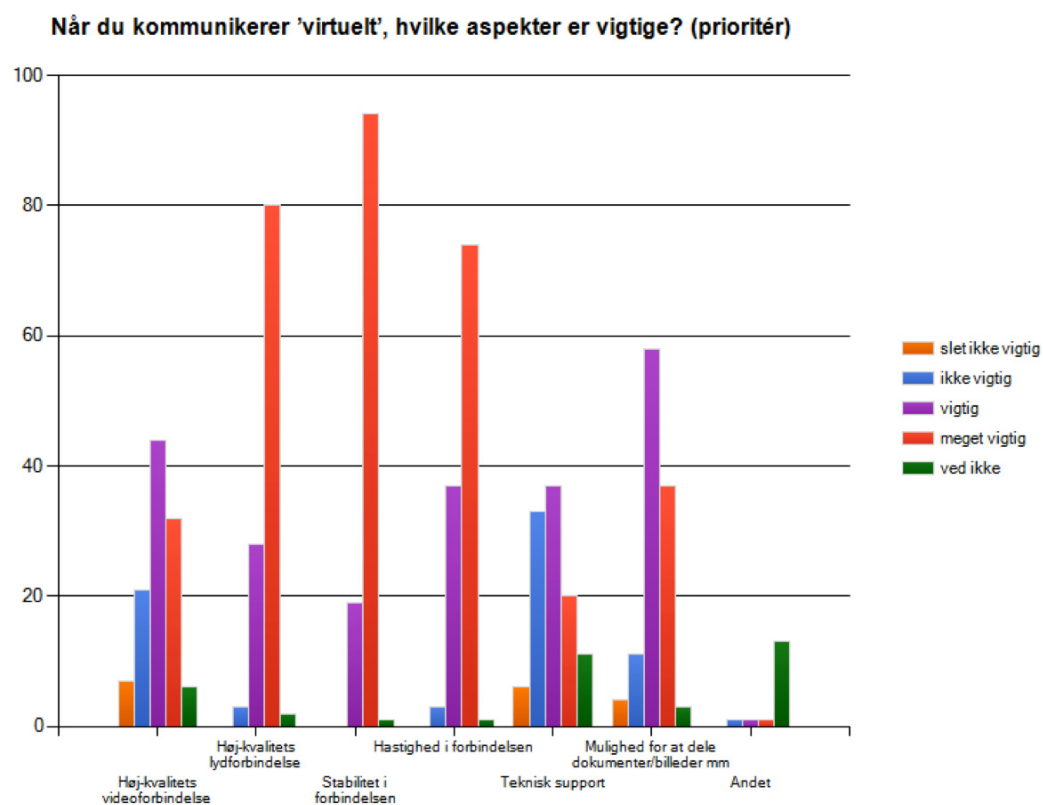
"Ser arbejdsmæssige fordele i det, da man slipper for at rejse fra et sted til et andet. Dette sparer tid, og tid er penge. Desuden sparer dette også miljøet for udslip. Ulempen vil altid være, at man ikke er helt fysisk til stede, som altid har stor betydning til fx et møde." Mand, født 1981 i Danmark, bosiddende i Danmark.

"Hurtig kommunikation, men man mangler tidsperspektivet og stemningen udenom, der kan være afgørende. Dvs. man mangler mulighed for smalltalk." Mand, født 1966 på Færøerne, bosiddende i Danmark.

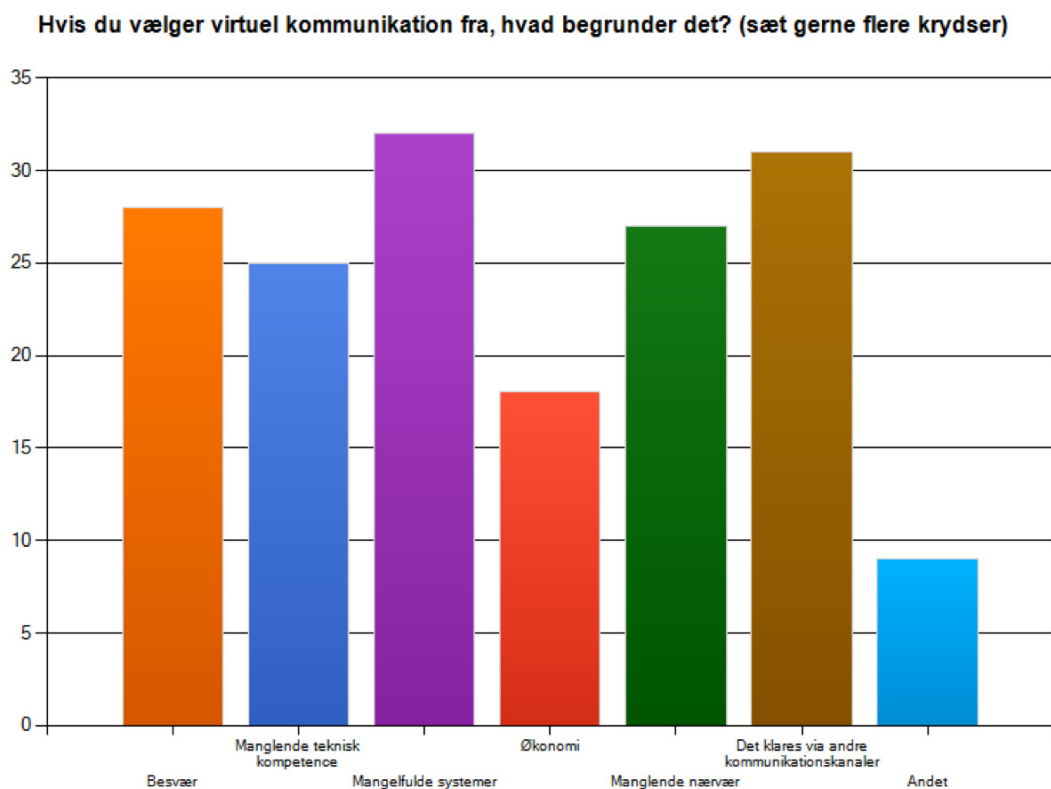
Svar på multiple-choice-spørgsmål angående virtuel kommunikation på tværs af Nordatlanten:

Figur 10

Figur 11

Figur 12

Svar på spørgsmål om rejseaktivitet og fysiske møder

De næste spørgsmål handler om fysiske møder, hvor de adspurgte selv, eller deres familie eller venner rejser på tværs af Atlanten. Først gengives en række svar på hvilke fordele og ulemper de adspurgte synes, der er ved fysiske møder²⁰. Derefter kommer figur 13-16, der opsummerer hyppigheden og årsagen til rejserne. Dernæst, hvilke aspekter der er vigtige ved fysiske møder og hvilke faktorer, der forhindrer fysiske møder.

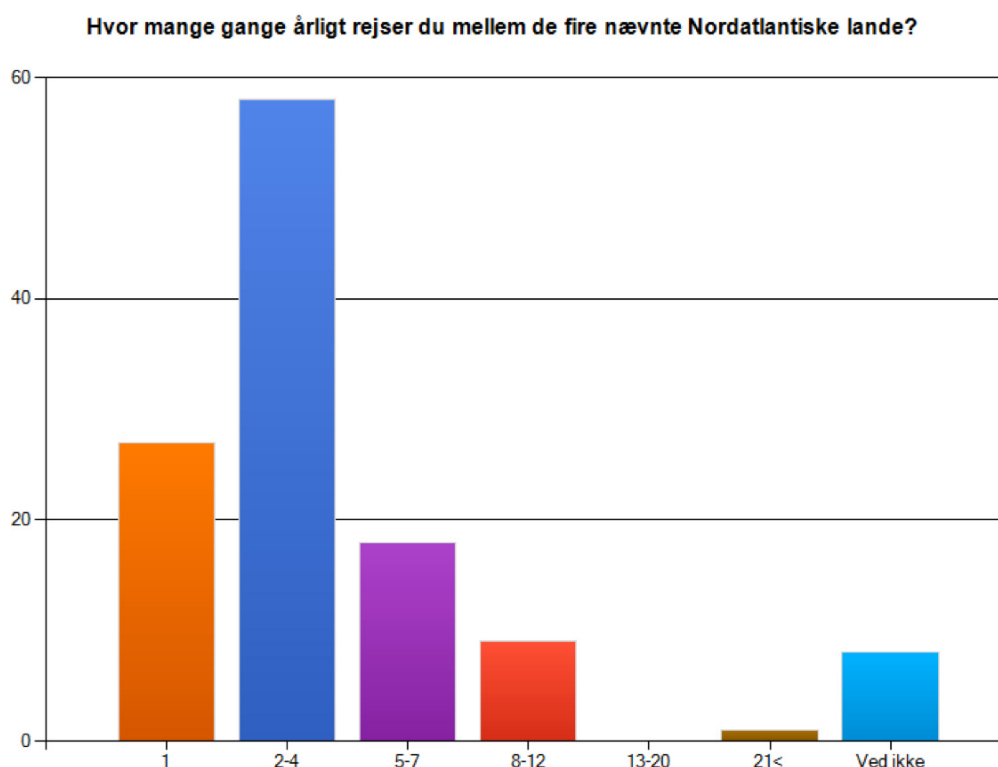
Fordele og ulemper ved fysiske møder:

"Man kan have al den virtuelle kommunikation det skal være - men et "rigtigt" møde face-to-face kommer nok aldrig helt til at blive erstattet. Jeg bruger dagligt videokonference og synes det er fantastisk, men det er alligevel rart en gang imellem at mødes "rigtigt"." Mand, født 1970 i Danmark, bosiddende i Danmark.

"Fordelen er nærvær i et fælles rum, hvor man deler samme mad/kaffe - det handler om en sanseoplevelse. Finder det derfor vigtigt i virtuel kommunikation, at jeg ved, hvor han/hun sidder når vi snakker - hvordan det ser ud, hvor de sidder. Det giver en fornemmelse af nærvær. Få ulemper ved fysiske møder - tager tid nogle gange, men jeg tæller det ikke som ulempe, men netop fordel. Det er en fordel at man så ikke gør andet imens - når det gælder virtuel kommunikation bliver man nemt distraheret dersom man kender til alle mulighederne og har tendens til at bevare fingeren på musen og rejse mellem de forskellige rum i det virtuelle." Kvinde, født 1978 på Island, bosiddende i Danmark.

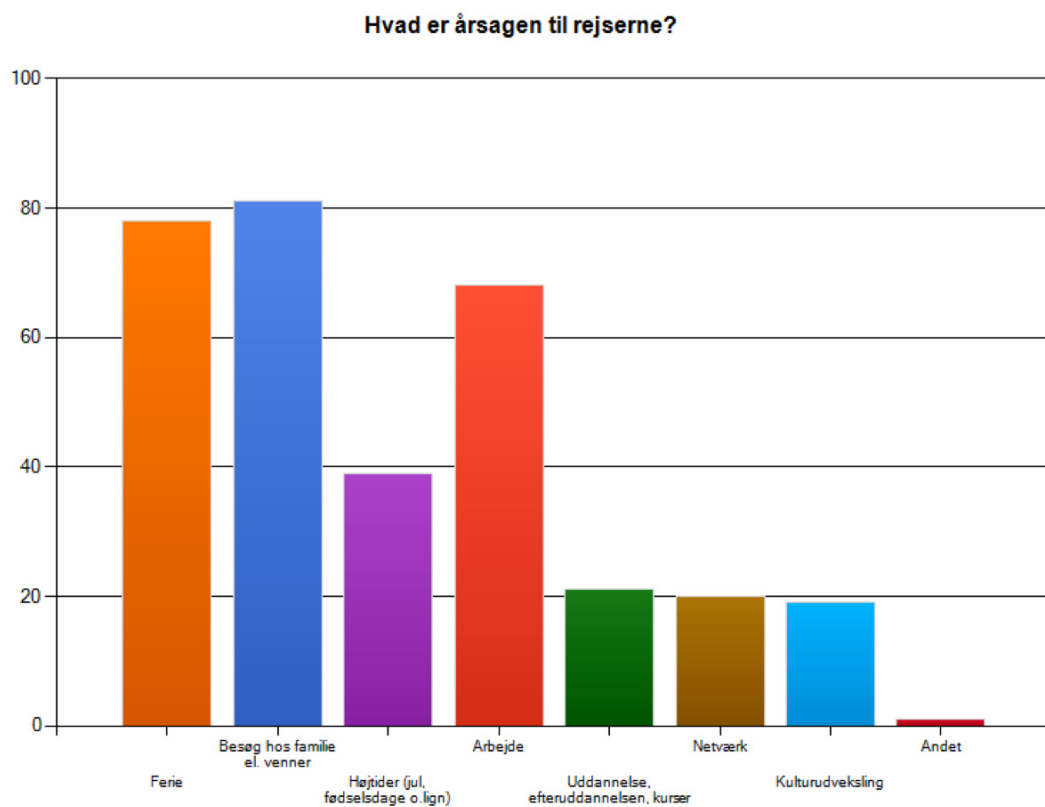
"Nybrygget kaffe og hjemmebag :) Klare fordele er: Forplejning, omgivelser og nærvær. Ulemper er økonomi og tidspres." Kvinde, født 1979 på Færøerne, bosiddende i Danmark.

Svar på multiple-choice-spørgsmål:

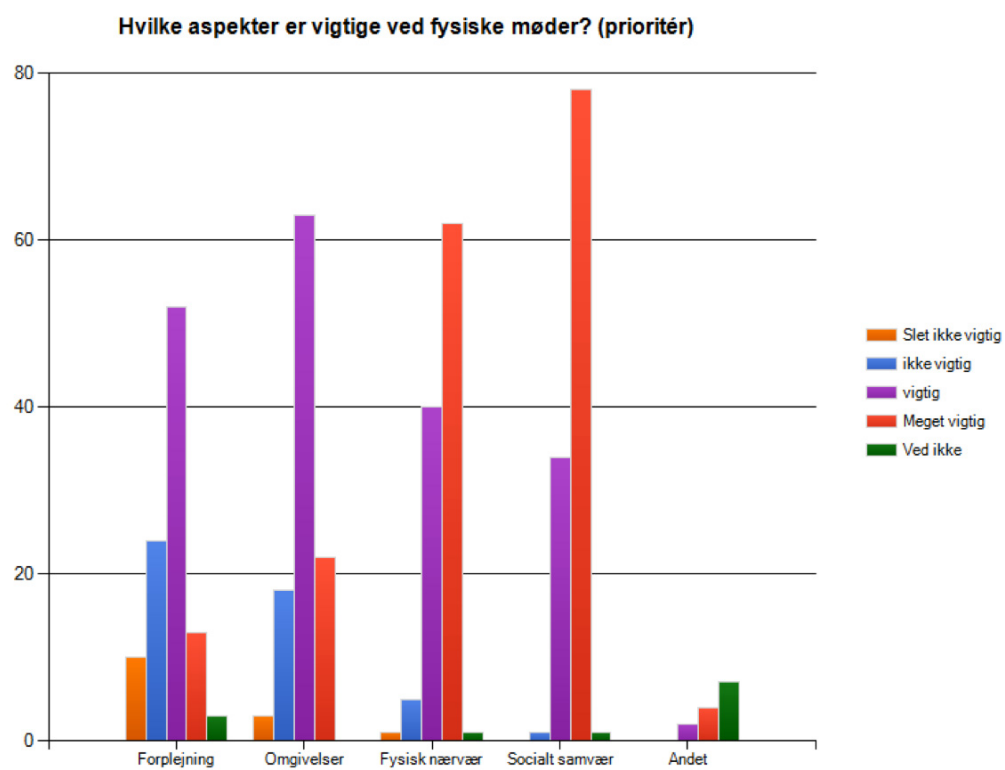

Figur 13

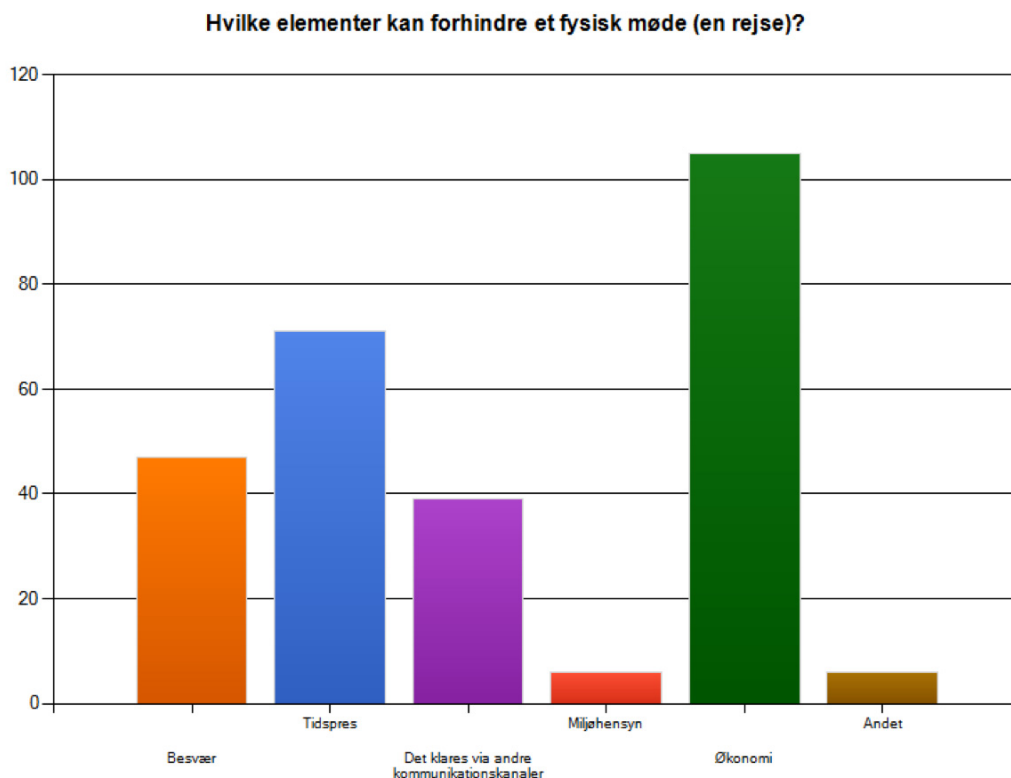
²⁰ De samlede svar kan læses i bilag 6.3 "Undersøgelse af rejseaktivitet og kommunikation på tværs/ Fordele og ulemper ved fysiske møder på tværs af Nordatlanten".

Figur 14

Figur 15

Figur 16

Opsummering af undersøgelsen *Relationer på tværs af Nordatlanten*

Undersøgelsen har langt hen ad vejen bekræftet os i, at nordiske borgere, sikkert på samme måde som resten af verdens, dels gerne vil holde kontakt til familie og venner når de rejser fra et land til et andet og dels, at den virtuelle kontakt de har med familie og venner lader noget tilbage at ønske. Det er vores overbevisning at Cafe Pantopia vil kunne bidrage til at højne kvaliteten på kommunikationen på tværs af Nordatlanten og danne ramme om gode og udbytterige møder mellem fysisk adskilte mennesker. Undersøgelsen understreger dermed et markant behov for et tilbud som Cafe Pantopia.

4.3 Pantopias erhvervsrettede kvalitative undersøgelse

For at danne et billede af, hvordan og hvor ofte forskellige nordiske virksomheder kommunikerer og rejser på tværs af Nordatlanten har redaktionen udarbejdet en spørgeskemaundersøgelse, som er blevet besvaret af i alt 15 virksomheder. De fleste besvarelser er foregået som telefoninterview, hvor de interviewede repræsentanter for virksomhederne samtidig har haft spørgeskemaet til deres rådighed, så de kunne følge med i spørgsmålene undervejs. De interviewede personer havde ikke kendskab til Cafe Pantopia projektet da de besvarede spørgsmålene, hvilket var en bevidst strategi for at undgå, at denne viden ville have en indflydelse på svarene. I enkelte tilfælde er undersøgelsen præsenteret ved et opkald først (Især til Grønland og Island) hvorefter spørgeskemaet er sendt via mail og besvaret skriftligt og sendt tilbage via mail. Den tekst alle er blevet introduceret for er som følger:

Tak fordi din virksomhed vil deltage i undersøgelsen Samarbejde på tværs af Nordatlanten. Det tager ca. 10 min. at udfylde skemaet.

Formålet med nærværende spørgeskema er at undersøge et udsnit af de virksomheder i Danmark, Færøerne, Island og Grønland, der samarbejder med en eller flere af de andre nævnte lande. Undersøgelsen skal afdække hvordan og hvor ofte der samarbejdes og

kommunikeres på tværs af Nordatlanten. Derudover vil skemaet fokusere på om og hvordan henholdsvis fysiske møder og telekonferencesystemer benyttes. Undersøgelsen skal nemlig bruges til at optimere 'fler-dimensional' kommunikation på tværs af store afstande. Fler-dimensional forstået som muligheden for at kommunikere med flere ad gangen og med forskellige virkemidler (stemme, kropssprog, udveksling af dokumenter m.m.).

Spørgeskemaet er delt op i en række generelle spørgsmål, der bl.a. skal besvare, hvilke kommunikationsmidler der bruges, hvor ofte og med hvilken succes. Dernæst kommer mere dybdegående spørgsmål om henholdsvis brugen af telekonferencesystemer og fysiske møder, der bl.a. mere detaljeret skal give et billede af, hvilke fordele og ulemper disse kommunikationsformer har.

I alt har 15 organisationer og/eller virksomheder, der i forskellig grad (sam)arbejder på tværs af Atlanten besvaret undersøgelsen. Nedenstående sammenfatning består således af svar fra organisationer og virksomheder med 'hjemby' i Grønland, Island, Færøerne og Danmark og som på en eller anden vis har kontakt til mindst et af de andre lande.

Forbehold i relation til svarenes udformning:

- Det var tilladt for interviewede at vælge flere muligheder ved hvert spørgsmål eller slet intet at vælge.
- I de fleste tilfælde, hvor et spørgsmål er ubesvaret skyldes det, at de adspurgte ikke havde erfaringer med området. Af de samlede svar på spørgeskemaet²¹ fremgår det, hvor mange der ikke har svaret.
- De fleste virksomheder har svaret i telefon og spørgeskemaet er udfyldt af en fra redaktionen. I de resterende tilfælde har virksomhederne selv udfyldt skemaet efter en introduktion fra redaktionen.
- De adspurgte virksomheder er interviewet af forskellige personer i redaktionen, hvilket medfører forskelle i måden spørgsmålene er formuleret.

Generelle oplysninger om de adspurgte virksomheder

Besvarelsenerne er baseret på interview med følgende virksomheder/organisationer: Magseranguaq, Nordisk Ministerråd - miljø og miljøressurser, Politiet på Færøerne, Isold/66°n, Nussiarnersumik Inuulluarit, Patienthotellet Tórshavn i København, Weekendavisen Sermitsiaq, Nordens Hus på Færøerne, Nordfra, Udenrigsministeriet på Færøerne, Rigsombudsmanden på Færøerne, Guðrun & Guðrun, Pf. Sofus M. Jacobsen, Islands Ambassade, Istak/ Pihl og Søn aktieselskab.

Tallene markeret med fed i tabellerne angiver antal virksomheder, der har valgt pågældende svarmulighed.

Branchemæssigt fordeler virksomhederne sig på følgende måde. Bemærk at det samlede antal er højere end 15, da flere virksomheder valgte flere svarmuligheder:

TABEL 1: DE ADSPURGTE VIRKSOMHEDERS FORDELING PÅ BRANCE (nogle tilhører mere end en branche)								
Informations teknologi og medier	Handel og service	Ingeniør og teknik	Salg og kommunikation	Kontor og økonomi	Kunst, kultur og design	Social og sundhed	Industri og håndværk	Statslig administration
4	7	3	1	2	1	2	1	3

²¹ Se bilag 6.5 "Undersøgelse af rejseaktivitet og kommunikation på tværs/ Svar på spørgeskema til undersøgelsen: Samarbejde på tværs af Nordatlanten".

Størrelsen på virksomhederne varierede kraftigt. I Tabel 2 ses hvor mange medarbejdere, der er i de enkelte virksomheder og Tabel 3 angiver hvor mange filialer eller afdelinger virksomhederne råder over. Mange af virksomhederne satte kryds i 1 filial, men oplyste, at de havde andre former for samarbejde på tværs af landene, fx søsterorganisationer, franchising og tværhandelsaftaler.

TABEL 2: ANTAL ANSATTE I DE ADSPURGTE VIRKSOMHEDER						
3-5 ansatte	6-15 ansatte	16-50 ansatte	51-100 ansatte	101-500 ansatte	501-1000 ansatte	1001< ansatte
2	3	4	1	3	1	1

TABEL 3: ANTAL FILIALER I DE ADSPURGTE VIRKSOMHEDER					
1 filial	2-5 filialer	6-10 filialer	11-20 filialer	21< filialer	?
7	2	2	0	2	1

Virksomhedernes 'hjembyer' fordeler sig således (nogle virksomheder markerede mere end en hjemby):

TABEL 4: DE ADSPURGTE VIRKSOMHEDERS FORDELING PÅ DE 4 BYER			
Nuuk	Reykjavík	Tórshavn	København
3	3	7	5

På spørgsmålet om hvilke lande der er kontakt til, svarede virksomhederne som følger:

TABEL 5: DE ADSPURGTE VIRKSOMHEDERS ANGIVELSE AF KONTAKTLANDE (inkl. deres eget)			
Grønland	Island	Færøerne	Danmark
12	14	14	15

Flere virksomheder svarede også at de havde kontakt til andre lande. Disse steder blev specifikt nævnt: Nordamerika, Europa, Kina, De Baltiske lande, Norden, De Arktiske lande, Norge, Skotland, England, Shetlandsøerne, Sverige, Canada, Tyskland, Belgien, Frankrig, Schweiz, Japan, Italien, Korea, Jordan, alle.

Generel kommunikation på tværs af Nordatlanten

Det næste afsnit handler om hvordan, hvor ofte og med hvilket formål virksomhederne kommunikerer på tværs af Nordatlanten. Tabel 6 viser hvilke typer kommunikation på, der benyttes og hvor ofte, og Tabel 7 viser, hvad kommunikationen anvendes til.

TABEL 6: ANTAL AF DE ADSPURGTE VIRKSOMHEDERS ANGIVELSE AF TYPE KOMMUNIKATION OG HYPPIGHED AF DENNE							
	Dagligt	Ugentligt	Hver 2. uge	Månedligt	Halvårligt	Sjældnere	Ved ikke
Konventionel post	4	3	4	1	0	0	2
E-mail	13	1	0	0	0	0	0
Telefon	13	1	0	0	0	0	0
Internettelefoni (Skype e.lign.)	2	1	1	0	0	3	3
Telekonferencesystemer	0	2	2	3	1	2	1
Fysiske møder	0	2	3	7	2	0	1
Andet	0	0	0	0	0	1	0

TABEL 7: ANTAL AF DE ADSPURGTE VIRKSOMHEDERS ANGIVELSE AF FORMÅL MED KOMMUNIKATION/ MØDER	
Forhandlinger	11
Research	8
Salgsfremstød	4
Uddannelse, efteruddannelse, kurser	8
Netværk	8
Repræsentation	6
Kulturudveksling	3
HR tiltag	3

Flere virksomheder svarede også, at de benyttede deres kommunikation til andet end de punkter vi havde foreslået. Følgende blev nævnt: Logistik, økonomi, faglighed, koordinering, fokus på samarbejde, politik, udveksling af informationer, planlægning, projektering, opfølgning, udvikling, rapportering, interviews og etablering af samarbejdsmuligheder.

Telekonference

Efter de mere overordnede spørgsmål spurgte vi ind til virksomhedernes brug af telekonference-systemer og de erfaringer de havde gjort. Hvis virksomhederne ikke benyttede telekonferencer spurgte vi, hvilke faktorer, der forhindrede det. Men først blev virksomhederne spurgt om, hvilke fordele og ulemper de finder ved telekonferencer. Nedenstående findes et resume af svarene²².

²² Se bilag 6.6 "Undersøgelse af rejseaktivitet og kommunikation på tværs/ Samlede svar på undersøgelsen: *Samarbejde på tværs af Nordatlanten*" for at se svarene i deres fulde udfoldelse.

Det vi gerne ville undersøge med fokus på telekonferenceerfaringer var, dels om virksomhederne havde erfaring med at kommunikere med sådanne systemer, og dels om vi kunne udpege et behov fra virksomhedernes side for en let tilgængelig og færdigpakket løsning, som vi gerne vil tilbyde i Cafe Pantopia.

Fordele ved telekonferencer:

Den hyppigst nævnte fordel er besparelser i forhold til tid, penge, transport og miljø. Flere mennesker kan mødes på en gang, hvilket kan være dyrt og dermed vanskeligt ved fysiske møder og næsten umuligt ved almindelige telefonsamtaler. Den visuelle kontakt er med til at sætte ansigt på nogle af de folk man arbejder sammen med, og som man sandsynligvis ikke ville mødes med ellers. Dette kan især være godt ved flerårige, tilbagevendende handelskontakter. Et svar pegede på, at det ofte kun er én der taler ad gangen, hvilket styrker effektiviteten.

Ulemper ved telekonferencer:

Manglende teknik, teknisk support, kompetencer og viden omkring systemerne synes at være de afgørende ulemper. Derudover den manglende fysiske kontakt, der understreges af, at man ikke kan se hinanden i øjnene, der er ekko på lyden og at de sociale udenomsaktiviteter ved 'normale' møder ikke finder sted. Nogle mener det kan være uoverskueligt at mødes 'virtuelt' og det er vanskeligt at tage ordet.

Detaljer om telekonferencer:

Virksomhederne blev spurgt hvilket telekonferencesystem de bruger, hvis de vel at mærke holder telekonferencer. Disse systemer blev nævnt: Telefon med flere linjer, Skype og Cisco. En af virksomhederne fortalte, at de har en konferencetelefon, men uden billede og mulighed for deling af dokumenter, en anden virksomhed fortalte, at det især er én af deres afdelinger, der bruger telekonference og en tredje virksomhed bemærkede, at de ikke selv havde et velegnet system, men nogle gange havde lejet et lokale, der kunne tilbyde mulighederne. 9 virksomheder svarede, at de som oftest havde 2 opkoblingssteder ved telekonferencer, hvorimod 5 virksomheder svarede, at de som oftest havde 3-4 opkoblinger.

Dernæst blev virksomhederne spurgt om, hvilke aspekter de finder vigtige ved telekonferencer. Tabel 8 viser en samlet oversigt over deres svar. Det enkelte svar i kategorien 'andet' blev beskrevet som 'enkelthed'.

TABEL 8: ANTAL AF DE ADSPURGTE VIRKSOMHEDERS ANGIVELSE AF VIGTIGE ASPEKTER VED TELEKONFERENCER					
	Slet ikke vigtig	Ikke vigtig	Vigtig	Meget vigtig	Ved ikke
Høj-kvalitets videoforbindelse	0	1	5	5	1
Høj-kvalitets lydforbindelse	0	0	2	11	0
Stabilitet	0	0	2	10	0
Support	0	0	9	3	0
Mulighed for at dele dokumenter	0	3	4	2	3
Andet	0	0	0	1	0

Hvis virksomhederne fravælger telekonferencer blev de bedt om at begrunde hvorfor. Tabel 9 opsummerer deres begrundelse.

TABEL 9: ANTAL AF DE ADSPURGTE VIRKSOMHEDERS ANGIVELSE AF ÅRSAGER TIL FRAVALG AF TELEKONFERENCER	
Besvær	4
Manglende teknisk kompetence	7
Mangelfulde systemer	5
Økonomi	1
Manglende nærvær	4
Det klares via andre kommunikationskanaler	9

Af uddybende kommentarer nævnte virksomhederne: Tekniske problemer, de ansatte har ikke kompetencer til at bruge telekonference-systemer, utilstrækkelige systemer, systemforskellighed lande og virksomheder imellem, uvidenhed, ingen efterspørgsel, systemerne er ikke til rådighed.

Fysiske møder

Efter uddybende spørgsmål om telekonference spurgte vi ind til hvor ofte, hvordan og med hvilket formål virksomhederne holdte fysiske møder og dernæst en række mere uddybende spørgsmål. Først blev virksomhederne spurgt om, hvilke fordele og ulemper de finder ved fysiske møder. Nedenstående findes et resume af de beskrevne fordele og ulemper²³.

Formålet med fokus på fysiske møder var fra vores side, dels at undersøge, hvor ofte og med hvilken tilfredshed virksomhederne rejser på tværs af Nordatlanten, for at holde fysiske møder, og dels at pege på et behov for et godt alternativ til rejsen, der stadig kan bibeholde nogle af kvaliteterne ved de fysiske møder, hvilket er en mulighed vi mener Cafe Pantopia kan tilbyde.

Fordele med fysiske møder:

Nærvær og den direkte kontakt synes at være de mest åbenlyse fordele ved fysiske møder. Derudover bemærkes det, at møderne går lettere og er lettere at organisere og så er det sociale aspekt vigtigt. Man kan lave udenomsaktiviteter så som at tage på sightseeing efter møderne – socialt og fagrelevant. Det bemærkes at fysiske møder er gode til kundepleje – man kan som sælger give sig tid til at skabe en ordentlig og fortrolig kontakt, og har mulighed for diverse sideaktiviteter. Alle kan høre alle og samtidig har man mulighed for, fx to og to, at tale sammen lavere og 'of the record' i krogene, hvilket man ikke kan gøre via telekonference. Fysiske møder lægger op til, at man i pauserne kan skifte rum og rolle og kan køre videre på et mere personligt plan. Sidst men ikke mindst nævnes frokosten og den uformelle snak omkring denne.

Ulemper ved fysiske møder:

De altoverskyggende ulemper ved fysiske møder på tværs af Nordatlanten er i følge virksomhederne de store tidsmæssige og økonomiske ressourcer, der nødvendigvis må bruges på dette. Derudover er der de miljømæssige omkostninger, risikoen for forsinkelser ved dårligt vejr, omfanget af planlægning og faren for, at tiden bruges til hyggensnak og udenomsting.

Detaljer om fysiske møder:

Efterfølgende blev virksomhederne bedt om at tage stilling til, hvilke aspekter, der er vigtige og hvilke aspekter, der forhindrer fysiske møder - igen på tværs af Nordatlanten. I Tabel 10 findes en oversigt

²³ Se bilag 6.6 "Undersøgelse af rejseaktivitet og kommunikation på tværs/ Samlede svar på undersøgelsen: Samarbejde på tværs af Nordatlanten" for at se svarene i deres fulde udfoldelse.

over svarene på spørgsmålet om hvilke aspekter, der er vigtige ved fysiske møder. Tabel 11 samler svarene på, hvilke elementer, der forhindrer fysiske møder. Svaret i kategorien andet påpeger vigtigheden af at blive hørt, udvise interesse, afklare forventninger, udveksle viden og dele forventninger.

TABEL 10: ANTAL AF DE ADSPURGTE VIRKSOMHEDERS ANGIVELSE AF VIGTIGE ASPEKTER VED FYSISKE MØDER					
	Slet ikke vigtig	Ikke vigtig	Vigtig	Meget vigtig	Ved ikke
Teknisk udstyr	1	4	4	5	0
Teknisk support	1	4	5	2	2
Forplejning	0	2	10	3	0
Fysiske omgivelser	0	2	9	3	0
Socialt samvær	1	1	3	8	0
Andet	0	0	0	1	0

TABEL 9: ANTAL AF DE ADSPURGTE VIRKSOMHEDERS ANGIVELSE AF ÅRSAGER TIL FRAVALG AF FYSISKE MØDER	
Besvær	5
Tidspres	10
Det klares via andre kommunikationskanaler	9
Miljøhensyn	2
Økonomi	9

Opsummering af virksomhedsundersøgelsen omkring samarbejde på tværs af Nordatlanten

Sammenfattende kan man sige, at erfaringerne med telekonferencer i de adspurgte virksomheder er begrænsede. Den hyppigste årsag til, at virksomhederne ikke benytter sig af teknologien er dårlige tekniske systemer og færdigheder, manglende rutine og manglende viden om de muligheder området indeholder.

Fysiske møder er gode for virksomhederne og skal ikke erstattes, men grundet de økonomiske omkostninger finder der for få fysiske møder sted for at opretholde den gode og kontinuerlige kontakt. I denne sammenhæng mener vi dels at Cafe Pantopia kan erstatte nogle af rejserne og dels kan være med til at understøtte hyppigere møder som i mange tilfælde vil være styrkende for kommunikationen på tværs af Nordatlanten. Dette udsagn kan yderligere underbygges gennem læsningen af artiklen *Fimmstjörnað uttanlandsævintýr (Femstjernet udenlandseventyr)* bragt i det færøske dagblad Dimmalætting den 23. April 2009, der retter en kritik af det færøske udenrigsministeriums store rejsebudget²⁴.

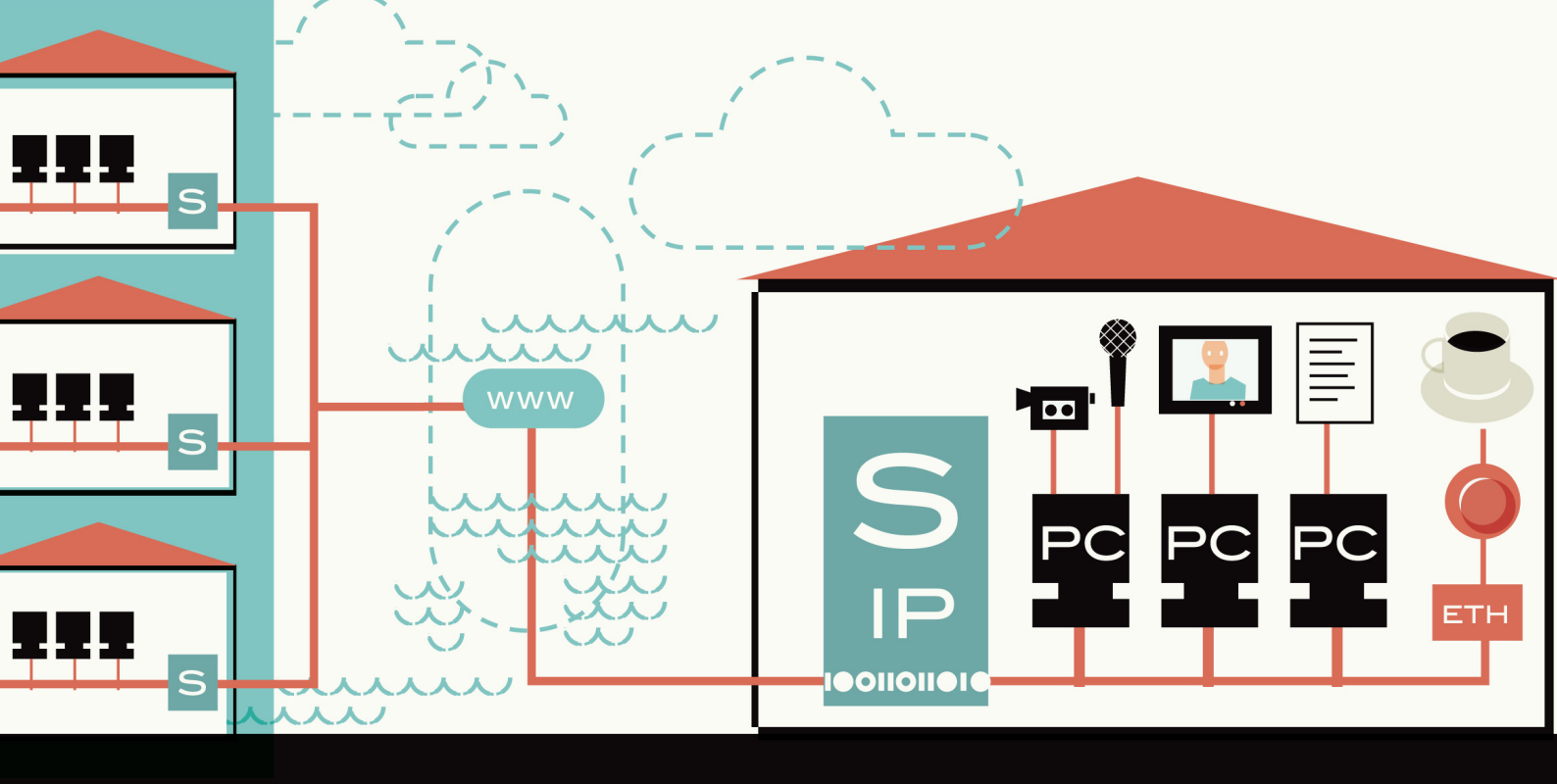
²⁴ Artiklen kan læses i bilag 6.7 "Undersøgelse af rejseaktivitet og kommunikation på tværs/ *Fimmstjörnað uttanlandsævintýr*"

4.4 Opsamling af behovsundersøgelsen

Det er vores klare overbevisning, at der er et behov for et tiltag som Cafe Pantopia og, at behovet vil vokse med udbredelsen. Det gælder både som ramme om socialt samvær, som attraktive mødefaciliteter og som anderledes kulturtilbud. Vi har fjernet tidsforskelle og nærmest opnået en fælles tidslighed med udbredelsen af internettet, næste skridt synes at være at forfine ophævelsen af fysiske afstande. Cafe Pantopia lægger sig dermed fint i kølvandet på generelle tendenser i samfundet og vil efter vores overbevisning udfylde et behov, der måske først viser sig fuldt ud når cafeen tages i brug.

Vores behovsundersøgelse viser, at der er et kundegrundlag og også en bred målgruppe for projektet. Derudover er der i denne målgruppe et udbredt ønske om, at kommunikation på tværs af afstande bør styrkes for at dække vores behov for at være i både kvantitativ og kvalitativ kontakt med omverdenen. Desuden peger undersøgelsen på, at København er et naturligt knudepunkt for kulturelle, sociale og erhvervsmæssige relationer på tværs af Nordatlanten, hvilket også er centralt i projektets fokus på København som 'metropolcafé', som beskrevet i Kapitel 7.3.

Behovsundersøgelsen har dermed indfriet vores ønske om at pege på relevansen af Cafe Pantopia.

KAPITEL 5: TEKNOLOGI

VELKENDT TEKNOLOGI I NYE SAMMENSÆTNINGER: Internet-tjenester såsom e-mail, chat og internettelefoni bruges allerede flittigt mellem adskilte venner, bekendte, familiemedlemmer, kollegaer og samarbejdspartnere både i Nordatlanten og resten af verden. Cafe Pantopia bygger videre på disse kommunikationsformer og forfiner det sociale samvær på afstand.

Forudsætningen for, at man kan få fornemmelsen af tilstedeværelse på trods af fysisk afstand er en række computerbaserede installationer, der indbyrdes er forbundne med hurtige internetforbindelser. Dette giver tre fokusområder for etableringen og udviklingen af teknologi til Pantopia: Internetforbindelser, hardware og software.

Hvis konceptet for Pantopia skal fungere, skal det bygges op på kreativ udnyttelse, iscenesættelse og tilpasning af eksisterende teknologier. Det siger sig selv, at et sådant projekt kun i begrænset omfang kan stå for egentlig nyudvikling af software. Derfor skal alle telematiske forbindelser bygges op omkring eksisterende hardware- og software-løsninger, der tilpasses den særlige situation i Pantopia. Tilpasningen er som oftest ikke et spørgsmål om at udvide funktionaliteten, men snarere om at begrænse den til en simpel betjening målrettet brugssituationen i cafemiljøet.

Det er således ikke interessant om man på Cafe Pantopia kan kommunikere med hvilken som helst computer i verden, men derimod om man let kan skifte mellem allerede etablerede forbindelser til de forskellige, i forvejen kendte, computere. Her er det vigtigt at huske på, at intentionen ikke er at skabe en klassisk internetcafe, der stiller computere til rådighed for folk, som de eksempelvis kan browse på internettet og maile fra. Dette vil de kunne gøre fra egne bærbare computere, PDA'er eller telefoner via et traditionelt åbent trådløst netværk. Teknologien i Pantopia er designet, målrettet - og dermed begrænset - mod at skabe nærvær mellem Pantopias forskellige cafeer.

De permanente installationer i Cafe Pantopia kræver robust udførsel, både som hardware i det fysiske rum, så de kan holde til daglig brug i et cafemiljø og ved hjælp af stabil software, der er egnet til at køre uafbrudt i lange tidsrum.

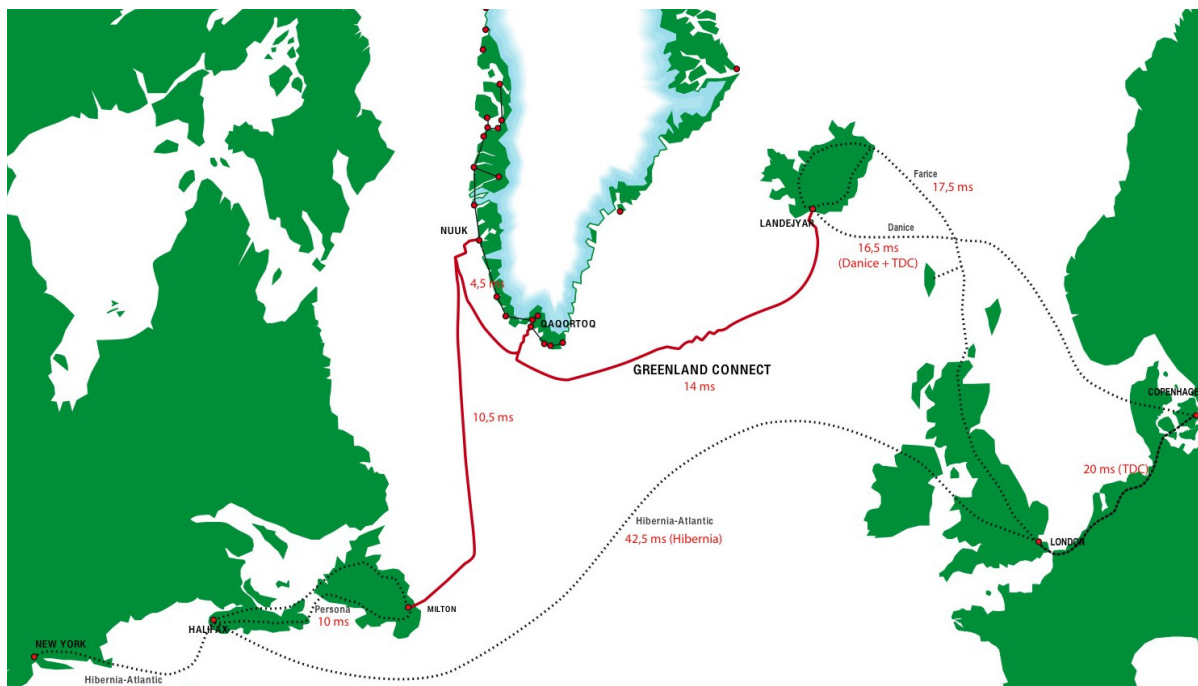
Dette kapitel beskriver kravene til teknologien i forhold til gennemførelse og samtidig de allerede eksisterende teknologiske forhold, der kan arbejdes ud fra. Her tænkes på internetforbindelser, dataoverførsels-hastigheder, hardware, software og omfang af teknologi.

5.1 Internetforbindelser

Den enkelte cafes internetbehov minder meget om en virksomhed med et LAN (Local Area Network), bestående af en række separate computere, der er forbundet til en server, der via en hurtig ekstern internetforbindelse kobler sig til et WAN (Wide Area Network). Cafeerne minder – set ud fra et internetperspektiv – på den måde om en mindre virksomhed forbundet med filialer. Det særlige ved Pantopia er den udbredte brug af 'streaming' af data, hvorfor stabilitet og kontinuitet af data-forbindelsen er væsentlig. Desuden er det karakteristisk, at der uploades samme mængde data som der downloades, hvorfor internetforbindelsen skal være symmetrisk.

Grundlæggende er der brug for to typer dataoverførsel: Krævende tovejs data-streaming (fx kontinuerlig overførsel af video og lyd) og desuden almindelig asynkron dataudveksling (fx tekst- og dataudveksling). For at nedsætte risikoen for samlet nedbrud, skal de individuelle installationer i cafeen så vidt muligt oprettes som parallelle systemer, der dog deler en eller flere internetopkoblinger. Der er særlige overvejelser om internetforbindelser over Atlanten, især i forhold til Grønland, der i 2008 fik forøget sin kapacitet betragteligt på grund af et nyt havkabel: "Greenland Connect".²⁵

Den endelige betydning af det nye havkabel i forhold til Cafe Pantopia er endnu ikke klarlagt, men research hos Tele Greenland indikerer, at der efter det nye kabel, ikke er de teknologiske eller kapacitets-mæssige begrænsninger, der kan lægge hindringer i vejen for en Pantopia Cafe i Nuuk, men snarere afregningsformer for datatrafik²⁵. Andre forhold, der er værd at overveje er, at al internetkommunikation mellem fx Færøerne og Danmark skal over London, som det kan ses på nedenstående kort, hvor også det nye havkabel er indtegnet.²⁶

²⁵ Se bilag 3.2 "Research om IKT/ Q&A Tele Greenland om internetforbindelser"

²⁶ Kortet stammer fra Tele Greenlands hjemmeside www.tele.gl/dk/Info/greenland_connect/NetworkMap.htm

Linjeføringen af internethavkabler og de tilhørende svartider gør, at en løsning, hvor hver cafe har sin 'upstream'-server skal overvejes. Alternativet med en central server i fx København, vil eksempelvis medføre, at en video-stream fra Reykjavík til Nuuk skal en hel unødigt omvej gennem kablerne frem og tilbage til og fra København. En sådan lokal server, kan enten hostes på hver af de enkelte cafeer, eller hos en lokal internet-udbyder eller teleoperatør.

Det er vigtigt at holde sig for øje, at de installationer, der giver store oplevelser af nærvær, ikke nødvendigvis er dem, der er mest kræ-vende i forhold til datatransmissioner. Desuden er teknologien et middel til formidling af nærvær, og ikke et mål i sig selv. Det vil sige, at teknologien ikke i sig selv skal være stemningssættende, da ønsket ikke er at skabe en high tech 'cybercafe', men derimod et mødested for mennesker på tværs af specifikke geografiske lokaliteter.

Dataforbindelser og streaming af video

Et telekonferencesystem som eksempelvis Cisco's Telepresence²⁷ kræver omtrent en forbindelse med 3 Mbit for at transmittere et signal i HD kvalitet inklusiv lyd (720p, 1280 x 720 pixels). Et langt mere moderat system som Apples iChat benytter knap 1Mbit for at transmittere 640x480 pixels i 1 til 1 video-chat. Samme system kræver knap 2Mbit for at transmittere 320x240 pixels med fire deltagere. Disse lavere opløsninger er designmæssigt forsvarlige og interessante at benytte i selve cafe-rummet, hvorimod mødelokalet skal have et højopløst system for at være attraktivt. Desuden er det rimeligt at forvente, at standardteknologierne som iChat, Skype, Windows Live Messenger og lignende udvikler sig en del inden for de kommende år, eftersom web-kameraer nu er ved at være standard især i bærbare computere. Desuden er nye standarder for kompression ved at etablere sig, som fx H.264 – også kendt som MPEG4 AVC – hvilket giver mulighed for HD video med forholdsvis lav bitrate.

Der findes to hovedtyper af adgangsnet til internettet: DSL-forbindelser baseret på kobberkabler og desuden optisk fibernet. Standard ADSL internetopkobling vil ikke være tilstrækkelig for Pantopia, da den oftest vil have for langsomme upload-hastigheder. Den nyeste type DSL forbindelse er VDSL2, som eksempelvis Føroya Tele kan tilbyde i en symmetrisk 30/30 Mbit forbindelse²⁸. Høje hastigheder med VDSL2 er betinget af korte kabelafstande til udbyderens central, da hastigheden aftager betragteligt over afstand. En VDSL2 forbindelse vil være brugbar til pilotfasen, da den er billig at etablere. Den mest oplagte løsning til de endelige cafeer er baseret på optiske fibre, hvor der udbydes langt hurtigere symmetriske opkoblinger på eksempelvis 100/100 Mbit. En forbindelse på omkring 50/50 Mbit vil være tilstrækkelig ved etablering af de endelige cafeer, og den optiske forbindelse vil gøre det muligt at justere og udvide båndbredden efter behov. Alle de fire hovedstæder kan levere fibernet forbindelser, men prisen er stærkt afhængig af Cafeernes placering i forhold til det eksisterende fibernet.

Med hensyn til betalingsmodeller for datatrafikken, er det kun 'flatrate', der er realistisk, idet den samlede mængde af data er meget stor. Dette er ikke for nuværende en mulighed i de almindelige afregningsmodeller for teletrafik på Grønland, hvilket er den største enkelthindring for at lave en Cafe i Nuuk. Datatrafikken er et af de oplagte områder, hvor det skal undersøges om det vil være muligt at finde en ordning om sponsorat eller gensidig aftale, hvor eksempelvis teleselskaber har andel i konferencerummet mod levering af dataforbindelse.

5.2 Telekonference

Kernen i de teknologiske installationer i Pantopia er forskellige telekonference-teknologier til lyd og billedtransmission, men også andre former for kommunikationsløsninger er indtænkt. Desuden er det nødvendigt at skelne mellem møderummets og caferummets måder at etablere telekonference på.

²⁷ http://www.cisco.com/en/US/netsol/ns669/networking_solutions_solution_segment_home.html forhandles i Danmark af firmaet Netdesign

²⁸ Se bilag 3.1 " Research om IKT/ Q&A Føroya Tele om internetforbindelser"

Møderummet i Pantopia har mange ligheder med den måde man traditionelt laver videokonference på, hvor en stor skærm står placeret i forbindelse med et mødebord, og hvor alt udstyr er placeret og indrettet med henblik på at skabe illusionen om, at de transmitterede personer er tilstede ved bordet. Derfor er det nødvendigt med en høj billed- og lyd kvalitet, og der skal ligeledes tages hensyn til kameravinkler for at få oplevelsen af øjenkontakt og bruges flerkanals lyd for at skabe retningsfølelse. Der er flere producenter af professionelle videokonference-systemer, som tilbyder billedkvalitet i High Definition (Typisk 1280x720 pixels).

Nogle af de mest fleksible og avancerede videokonference-løsninger er produceret af Tandberg og Cisco, der også begge tilbyder forskellige former for support. Disse systemer er ret kostbare og svinger voldsomt i pris alt efter mængden af features, tilslutnings-muligheder og størrelse på skærm. En teknisk løsning egnet til Pantopia vurderes til at ligge omkring DKK 150.000 pr. sted. En sådan løsning vil blandt andet inkludere computer-hardware, software, storskærm, HD-kamera, mikrofon, højtalere og indbygget belysningsarmatur. Der findes også mellemklassesystemer, der ligger lidt billigere i prislejet, eksempelvis fra Polycom, der har en vifte fra enkle til mere avancerede systemer. De enklere løsninger fra både Tandberg og Polycom kræver, at man selv supplerer med skærm- og belysningsløsninger. De professionelle systemer kan give en relativ høj sikkerhed for, at kommunikationen ikke kan aflyttes af uvedkommende, grundet brug af krypterede linier.

Også en del af Cafe-området installationer vil benytte videokonferenceteknologier, men det er omkostningsmæssigt urealistisk at forestille sig disse baseret på professionelle videokonference-systemer. Dette er dog heller ikke nødvendigt, da der er en rig underskov af knap så avancerede systemer og teknologier, der kan udnyttes til formålet, og som afvikles fint på standard PC'er, og dermed etableres til en langt billigere pris. Skønsomt vil udgifterne til hardware ligge mellem DKK 10.000 – 20.000 pr. kommunikation til streaming af video, afhængig af valg af skærm eller projektor-teknologi. Den mest iøjnefaldende forskel vil være en noget lavere billed- og lydkvalitet, dog er der god mulighed for at skabe en bedre kvalitet end det mange kender fra Skype, iChat og Windows Live Messenger, blandt andet ved at sikre de akustiske og belysningsmæssige forhold og ved at være omhyggelig med valg af hardware, såsom kamera og mikrofontype, samt placering af disse. Til brug for disse stationer skal der udvikles egnede enkle brugergrænseflader til software, der benytter eksisterende teknologier, såsom muligheden for H.264 kompression.

5.3 Software

I første omgang er det hensigtsmæssigt at udvikle software til cafeen i Adobe Flash, der har en række muligheder for videostreaming, samtidig med rige muligheder for tilpasninger af brugergrænsefladen. Adobe Flash er mest kendt som udviklingsværktøj til browserbaserede løsninger, men kan også bruges til udvikling af selvstændige applikationer, der kommunikerer indbyrdes via internet. Desuden tilbyder Adobe en række serverløsninger, fx Flash Media Server, til distribution og streaming af video, der er meget velafprøvede til formålet. Alternativt findes der også en række open source server-teknologier, der vil kunne benyttes og eventuelt kombineres med grænseflader udviklet i Adobe Flash. En af de kritiske parametre for udviklingen af applikationer til cafeen er stabilitet, da det forudsættes, at der eksempelvis kan streames 12 timer i træk uden afbrydelse. Disse muligheder vil blive afprøvet i praksis under pilotfasen.

Udover software og server-software til streaming af lyd og billede er der også brug for andre former for datakommunikation. Dertil skal der oprettes en proxy-server til kommunikation mellem forbundne interaktive installationer, som fx spil eller mellem barpersonale. Der skal også oprettes en ftp-server til udveksling af større datafiler, som fx højopløste stillbilleder, der overføres mellem cafeerne. Disse serverapplikationer kan både 'hostes' centralt hos en udbyder, men det skal også undersøges om der er fordele i, at hver cafe har egen server, så der ikke skal kommunikeres mere gennem de transatlantiske kabler end højst nødvendigt.

5.4 Hardware og indretning

En stor del af den særlige oplevelse ved at mødes i Pantopia kommer af den særlige iscenesættelse af kommunikation. De fleste har nok prøvet at kommunikere med webcam i hjemmet eller på kontoret, men de færreste er bevidste om, hvor stor forskel lyssætning, højttaler- og mikrofontype og deres placering gør. Hertil kommer en velvalgt forgrund og baggrund som sætter rammen om personen, og som dermed fortæller en hel masse om den sociale situation man er i. Disse ting kan designes og styres i Pantopia, og dermed løftes oplevelsen, af noget mange også kan i mindre skala derhjemme, op på et højere æstetisk niveau, ved at kommunikationsteknikken skubbes ud i Cafe Pantopias rumlige interface og forbinder stederne.

For at holde et rimeligt økonomisk niveau og for at sikre den løbende vedligeholdelse, skal de fleste af Pantopias installationer baseres på standard komponenter, som PC'er, webcams, fladskærme, højttalere og projektorer. Disse skal indbygges i møbelkomponenter for at give den fornødne beskyttelse og desuden sikre dem mod tyveri. Derfor er det hensigtsmæssigt, at de forskellige installationer udvikles som et sammenhængende møbel, og dermed kan indretningen også planlægges og budgetteres som et antal selvstændige moduler.

Disse indretningsmoduler skal sikre en række funktionelle krav, og samtidig fastholde det ønskede æstetiske niveau. Blandt de funktionelle krav er akustikforhold, der sikrer at mikrofon og højttaler placeres, så de giver mindst muligt feedback og hindrer unødigt baggrundsstøj. Derfor kan det være hensigtsmæssigt at modulerne udføres med lyddæmpende materialer. I forhold til lysforhold, skal det sikres at lysmængderne er passende dæmpet til både at se skærme eller projektioner, men samtidig kraftige nok til at kamerabillederne er velbelyste. Derfor er det sandsynligt, at der gennemgående skal arbejdes med punktbelysning. Sidst men ikke mindst skal modulerne være mulige at servicere og tillade udskiftning af komponenter. I det enkelte møbelmodul skal altså både indtænkes en computerteknisk, en akustisk og en lysmæssig dimension samtidig med, at det bidrager til et samlet inspirerende miljø.

Brugen af møbelmoduler vil også skabe en sammenhæng på tværs af de enkelte cafeer, og dermed skabe mulighed for oplevelsen af de andre cafeer som rumlige forlængelser af den cafe man selv befinder sig i. Cafe Pantopia skal opleves som ét sted – på tværs af afstand.

Traditionelt opbygges telekonferencsystemer i neutrale kontormiljøer som vist på billedet til venstre²⁹, men dette gør sig ikke gældende i Pantopia. Ikke kun caferummet skal iscenesættes som et fælles atlantisk rum, også konferencerummet skal have et særpræg, der binder stederne sammen og forankrer dem både lokalt og som del af et tværatlantisk kulturfællesskab.

5.5 Omfanget af teknologi i de enkelte cafeer

Ved forprojektets afslutning er der ikke lavet en egentlig afgrænsning af brugen af teknologi i de enkelte cafeer, da dette i høj grad betinges af resultaterne fra tests i pilotfasen. Hvis man skal lave et bud på omfanget baseret ud fra redaktionens konceptudvikling og idéudviklingsworkshop med eksterne deltagere, kunne installationerne i en enkelt cafe se sådan ud:

²⁹ Se i øvrigt bilag 3.3 "Research om IKT/ Kommentarer fra konsulent om to telekonferencsystemer" og bilag 3.4 "Research om IKT/ Kommentarer fra konsulent om brug af videokonference".

- 1 professionelt telekonferencesystem
- 3 'halve borde' der kan forbinde 1:1
- 1 'kvart bord' der kan forbinde personer fra fire steder samtidig
- 1 bardisk-til-bardisk-installation, med visuel kommunikation over bardisken
- 1 spilinstallation, hvor flere kan spille sammen – blandet fra nær og fjern indenfor Pantopias grænser
- 1 mekanisk, skulpturel installation der påvirkes på tværs
- 1 projektion af himlen/vejret fra de andre steder
- 1 kommunikationsterminal til barpersonale på tværs
- 1 serversystem

Hvis dette omregnes til udstyr, vil det i overslag give følgende:

- 1 konferencesystem, med alt hvad dertil hører
- 9 PC'er
- 6 mindre fladskærme
- 1 stor fladskærm
- 1 touchskærm til spil /eller projektor indbygget i bord
- 1 projektor til himmelprojektion
- 7 HD webcams
- 7 mikrofoner
- 7 tastatur-interfaces med specialbygget knapinterface
- 1 motorstyret skulptur, specielt udviklet som værk til stedet

Ovenstående vurderer redaktionen til at være et moderat bud, da der er andre oplagte muligheder for at tænke endnu flere kommunikationsveje ind i Pantopia. Især kunne det være interessant at lave flere kunstneriske bud på kommunikation, der mere gav fornemmelsen af de andre steder, frem for egentlige kommunikationskanaler. Desuden vil pilotfasen vise, hvordan og med hvilke midler billedtransmissionen skal overføres og hvordan den optimale akustik opnås. Selv om vi i udgangspunktet vil benytte velkendte tekniske løsninger vil vi dog hele tiden være opmærksomme på muligheder i nyudviklede teknologier.

5.6 Opsamling og teknologiske undersøgelsesområder for pilotfasen

Pantopia skal ikke fremstå som et high-tech miljø, men benytte internetteknologier, så længe de forstærker følelsen af kommunikation og nærvær. Samtidig er det vigtigt, at de teknologiske løsninger er skalerbare og mulige at videreudvikle for at undgå et forældet udtryk eller, at løsninger fastholdes på et lavere niveau end nødvendigt på grund af manglende fleksibilitet. Derfor skal der også løbende indtænkes opdateringer af Pantopias teknologi, dog konstant med fokus på kernen – nærværet mellem gæster i cafeerne, og ikke på antallet af 'features' i de tekniske systemer.

Forundersøgelsen indikerer, at Pantopia ikke er en futuristisk vision, men, at der findes løsninger, som allerede bruges i mange sammenhænge i dag. Det nye er ikke teknologien, men sammenstillingen og iscenesættelsen i den sociale kontekst. Udfordringen ligger i at tilpasse dem til sammenhængen.

Under pilotfasen skal der udvikles en række fungerende prototyper og laves testopstillinger, der afprøves under realistiske vilkår. Der er under beskrivelsen af pilotfasen opstillet fire installationer, som skal udvikles og afprøves. Disse er valgt ud fra, at de repræsenterer forskellige principielle teknologiske udfordringer og desuden kan bruges til at belyse forskellige former for sociale situationer på tværs af afstand. De nærmere forslag til løsninger på disse installationer er beskrevet i afsnit 7.2. Her nævnes nogle af de mere generelle områder, der skal afklares:

1. Afprøvning af forskellige professionelle videokonferencesystemer, med henblik på kvalitet, fleksibilitet og pris.
2. Afprøvning og vurdering af serverteknologi til videostreaming, herunder mulighed for open-source-løsninger.
3. Muligheden for brug af HD video især i forhold til fordyrelse af udstyr samt eventuelle

problemer med båndbredde og processorkraft til realtime-kompression.

4. Afklaring af muligheder for software- og hardwarereduktion af ekko og feedback af lyd.
5. Afprøvning af FTP-server og proxyserver i forbindelse med interaktive installationer og spil, der fungerer på tværs af stederne.
6. Stabilitetstest for videostreaming i lange perioder (fx nonstop 12 timer).
7. Budgettering af hardware og software ud fra testresultater.

KAPITEL 6: FAGLIGE VURDERINGER

"Jeg tror det er supervigtigt, at I får de sociale møder til at fungere, det er i hvert fald det, der lyder mest interessant og nyt for mig. Jeg vil foreslå, at I kobler kunst og sociale møder meget konkret sammen." Cassandra Wellendorf, New Media-kunstner og teoretiker.

"Jeg får en klar fornemmelse af den der 'oneness' imellem mennesker, trods fysisk afstand som jeg så godt kan lide ved dette projekt. At verden sagtens kan blive mindre og mere overskuelig, trods menneskemængden og forskellige kulturer, der kan fremstå ret kaotisk til tider." Jóhanna G. Jóhannesdóttir, DJ og tekstildesigner.

"Cafe Pantopia er aktivt i gang med at opløse grænser. Projektet søger ikke kun at nedbryde geografiske afstande og landegrænser ved hjælp af en ny slags infrastruktur, men vigtigere end noget andet, så er projektet så absolut også på vej til at gøre op med vores kulturelle grænser." Martin Mohr Olsen, studerer p.t. International Relations and Sociology på University of Aberdeen i Skotland.

"På det individuelle plan kan det være meget sjovt at man ligesom kan opleve cafe-stemningen på tværs af Atlanten, møde nye mennesker, snakke lidt eller bare 'se giraffen'." Hjörtur Smáráson, antropologi og statskundskab.

Projektets konsulenter er blevet bedt om, ud fra deres faglige og kulturelle baggrunde, at kommentere på oplægget om Cafe Pantopia, sådan som det bliver præsenteret på www.cafe-pantopia.net. De blev bedt om selv at prioritere tilbagesvaret i forhold til, hvad de synes var mest relevant.

Kapitel 5 handler om de tilbagemeldinger vi har fået fra vores konsulenter. Deres svar er beskrevet i kort form og opdelt i forskellige fokusområder. De komplette svar ligger som bilag til rapporten. Konsulenterne blev ligeledes bedt om at lave en mini SWOT-analyse, som sammen med vores egne overvejelser ligger til grund for SWOT-analysen, der findes til sidst i dette kapitel.

6.1 Gastronomi

Gourmet-kok på Færøerne Leif Sørensen (FO) mener, at projektet er enestående, nyskabende og originalt³⁰. Salgsvaren er lidt bredere end hos en almindelig cafe idet, at man kan dele salgsudbudet i tre: 1) mad, drikke og kager fra cafeen, 2) et bord, hvor man kan være online på med en ven i en tilsvarende cafe, i et af de andre lande og 3) mødelokaler, hvor man kan være online på, med en eller flere tilsvarende cafeer i de andre lande.

Cafejer Anders Selmer (DK) anbefaler, at vi satser på et 'koldt køkken', hvilket er meget enklere og billigere at styre og drive end et 'varmt køkken'³¹. Han forestiller sig fx at servere en tallerken med fire stykker smørrebrød med inspiration fra Grønland, Island, Færøerne og Danmark. Dertil kommer salat og suppe, igen med inspiration fra de fire lande. Man kunne fokusere på historierne bag maden via cafeens tekniske muligheder. Naturlige mad- og råvarehistorier er ved at blive overdøvet af "masseproduktion", derfor kunne man satse på dette, som både er spændende, nordisk og eventuelt økologisk.

Anders Selmer mener det er fint at fokusere på konferencer/mødeaktiviteter. Disse aktiviteter skal foregå i et separat rum. Man kunne arbejde med 4 bud på menuer + kage/frugt (evt. også repræsenterende hvert land).

Anders Selmer pointerer at hvert besøg på "almindelige" cafeer tager ca. 20 min. På Cafe Pantopia "modarbejder" oplevelsesmomentet kundes hyppigheden så besøgenes længde nok fordobles.

6.2 Socialt samvær, nationalisme og det fælles nordiske

Kim Falck-Petersen (GL) udtaler, at for en ung grønlænder som ham selv, er ideen og projektet rigtig godt. Mest fordi han ved, at der er mange unge grønlændere, som kan kede sig lidt i de kolde og mørke vinteraftener. Han har derfor personligt i egen barndom/ungdom savnet et forum som dette. Det vil for mange grønlændere i høj grad åbne op for mange barrierer. Selv om man har internettet til at skabe forbindelser til resten af verden, er det netop vigtigt at skabe flere relationer til vores nordiske naboer. Dette vil vække stor interesse for mange grønlændere - såvel ældre som yngre.

Yderligere mener Kim Falck-Petersen at mange unge grønlændere, der tager til Danmark for enten at læse videre eller for at gå på efterskole vil kunne drage nytte af projektet. Som det er nu, er der en stor procentdel som ikke klarer opholdet i Danmark på grund af for dårlige sociale kundskaber. Dette er mange klar over, både politikere, forældre og danskere generelt. Med dette in mente mener Kim Falck-Petersen, at der vil være stor interesse fra mange parter i Grønland til at effektivisere projektet og fx implementere det i undervisning på folkeskole- og gymnasieniveau, for herigennem at styrke sociale færdigheder i forhold til at agere i verden med større ballast i bagagen.

I følge Martin Mohr Olsen (FO) er Cafe Pantopia aktivt i gang med at opløse grænser. Projektet søger ikke kun at nedbryde geografiske afstande og landegrænser ved hjælp af en ny slags infrastruktur, men vigtigere end noget andet, så er projektet så absolut også på vej til at gøre op med vores kulturelle grænser. Det er ifølge Martin Mohr Olsen lige præcis samspillet imellem de to slags grænser, der vil komme til at være Cafeens absolutte styrke. Her har vi muligheden for at ignorere afstande og forbinde individer uden at tage hensyn til omkostninger, der ellers ville være forbundet med krydsning af geografiske grænser. Ét klik på én knap vil være nok til at forene den studerende med sin familie og til at genforene gamle venner. Men bag denne mulighed, denne infrastruktur, ligger

³⁰ For uddybende kommentarer se bilag 5.2 "Research om cafedrift og køkken/ Interview med Leif Sørensen".

³¹ For uddybende kommentarer se bilag 5.1 "Research om cafedrift og køkken/ Interview med Anders Selmer".

muligheden for at se nye horisonter i lande vi aldrig har været, at mødes med mennesker vi ikke kender. Mulighed skabes for at nedbryde fordomme, at sprede lærdom og endda at styrke det nordiske fællesskab yderligere.

Sara Olsvig (GL) mener at tid og sted rykkes og fordrejes når vi sidder og chatter med venner langt væk. Vi implementerer denne tidsrejse i vores kommunikation, og lader den være et naturligt element. Med et mødested hvor rammen bliver en cafe med borde, stole, kaffe og kage, forestiller hun sig at nærheden vil føles større. Måske vil det endda rykke i vores følelse af samhørighed, og vores følelse af at tilhøre et sted.

Sámal Matras Kristiansen (FO) mener, at Cafe Pantopia vil kunne fungere som fx fjernsyns-studie. I tilfælde, hvor der foregår transnationale tiltag vil der være et ønske om at transmittere disse tiltag, og hvis teknologien viser sig at være stabil nok, vil det kunne skabe interessant realityorienteret fjernsyn, hvor der kan laves spontane interviews direkte ved "den pantopiske væg". Videre forestiller Sámal Matras Kristiansen sig, at Cafe Pantopia kunne være en mobil teknisk enhed – en mobil cafe, der kan flyttes rundt mellem en lang række tiltag i de fire lande. På denne måde kan projektet også muliggøre en bredere deltagelse i det offentlige medieliv end vi hidtil har set.

Til gengæld mener Sámal Matras Kristiansen ikke, at Cafe Pantopia vil blive en større succes i forhold til det spontane møde som det lægges op til. De fleste mennesker vil ifølge Sámal Matras Kristiansen foretrække at holde spontane ansigt til ansigt relationer for sig selv i det private rum. I starten vil der utvivlsomt være en række ekshibitionistisk anlagte mennesker, der vil benytte Cafe Pantopia til at udstille privatlivet, men denne effekt vil formentlig ikke vare ved efter, at den første eufori har lagt sig.

For Kassandra Wellendorf (DK), og ligeledes i forlængelse af Sámal Matras Kristiansens kommentarer, er den største svaghed i projektets konceptbeskrivelse – og måske også i praksis – hvordan man får almindelige mennesker til at bruge stedet.

Jóhanna G. Jóhannesdóttir (IS) mener, at hun får en klar fornemmelse af enhed mellem mennesker, trods fysisk afstand, hvilket hun ser som en absolut styrke ved projektet. Hun mener, at projektet viser, at verden sagtens kan blive mindre og mere overskuelig, trods store menneskemængder og forskellige kulturer, som ellers kan fremstå ret kaotisk til tider.

Se bilag 2.1 "Tilbagemeldinger fra konsulenter/ Kommentarer fra konsulenter" for at se konsulternes kommentarer i deres fulde længde.

6.3 Teknik

Hjörtur Smárason (IS) mener, at hvis den tekniske opsætning går godt, så skulle man kunne opleve nedbrud af de geografiske begrænsninger, som ellers er et problem i samarbejdet mellem disse lande. Specielt fordi fly mellem de tre øer ikke er regelmæssige. Man kan ikke flyve ud om morgenen og tilbage om aftenen for et møde. Cafe Pantopia bliver et rigtig interessant alternativ og øger muligheden for samarbejde mellem landene på alle niveauer.

Hjörtur Smárason vil gerne se udstyr af en type så man kan tilbyde live-musik, hvor en kunstner eller en gruppe kommer og spiller det ene sted og de andre steder bliver oplevelsen så tæt på, at det næsten føles som at være der. Det giver mulighed for kulturelle oplevelser på tværs af Atlanterhavet. Det samme gælder forskellige slags foredrag, oplæsning af digte, historiefortællinger og andre events.

Se bilag 2.1 "Tilbagemeldinger fra konsulenter/ Kommentarer fra konsulenter" for at se konsulternes kommentarer i deres fulde længde.

6.4 Design og samtidskunst

Kassandra Wellendorf (DK) anbefaler, at vi i høj grad fokuserer på de sociale møder, da det i følge Kassandra er projektets mest interessante og nytænkende fokus. Hun foreslår, at vi kobler kunst og sociale møder meget konkret sammen. Hendes forslag er, at vi bruger kunst som events eller krydderi

til at pakke de sociale møder ind i. En vekselvirkning mellem iscenesatte kunstevents og en kuratering af kunstnere, der arbejder med scenografien i de billeder, der projekteres.

For at vi skal skabe konkurrence til folks almindelige brug af teknologi (mobiltelefoner, skype, webkamera, mails, chat etc.) skal det være helt specielt at koble op til videobilleder på cafeen. Kassandra foreslår, at der arbejdes virkelig æstetisk med de videotransmitterede billeder. Hvis cafeen skifter fra at være en cafe til et udstillingsrum, så skal vi være bevidste omkring de signaler, det så udsender, og hvorvidt målgruppen ændres. Men det kunne være en ret god kobling.

Ifølge Jóhanna G. Jóhannesdóttir (IS) er målgruppen klar; det nordiske fællesskab. Men denne målgruppe er også meget bred. Der skal tages hensyn til en meget bred aldersgruppe, der har forskellige baggrunde og beskæftigelser, hvilket stiller store krav til design og koncept. Hun mener det er vigtigt at holde fast i et 'nede på jorden koncept', uden alt for 'hypet' teknologi for ikke at skræmme den 'voksne' generation. Samtidig skal det være en ret neutral stemning, så der er plads til alle. Hun anbefaler tidløs design, så konceptet kan holde i lang tid.

Se bilag 2.1 "Tilbage meldinger fra konsulenter/ Kommentarer fra konsulenter" for at se konsulternes kommentarer i deres fulde længde.

6.5 Økonomisk bæredygtighed

Steinbjørn í Dali (FO) har set på rapportens samlede økonomiske anliggender og finder dem dybdegående og realistiske. I beskrivelsen af forretnings-casen er det vigtigt for os at fokusere på "break even". Det vil sige, hvornår det hele giver overskud og hvor meget der skal til. Han mener, at principperne i vores forretningsmodeller er fine. Selvfølgelig er det vigtigt, at modellerne er realistiske, men i denne tidlige fase kommer principperne i første række. Vores markedsstrategi kan ifølge Steinbjørn í Dali være at sælge 'Metropol-cafeer'³² i andre byer med andre tilknyttede subcafeer/-kulturer.

Steinbjørn í Dali foreslår en række alternative forretningscases. Blandt andet, at man kunne gøre delebordet til en decideret vare og sælge dette separat til alle interesserede. Derudover foreslår han, at man kan sælge merchandise på alle cafeerne. Ud fra samtaler med Steinbjørn í Dali, Føryar Tele og Tele Greenland er vi kommet frem til, at en løsning kunne være at gøre konferencerummet til teleselskabernes rum, da de allerede er interesseret i at skabe forbindelse mellem de nordatlantiske teleselskaber. Således kunne teleselskaberne stå for alt det tekniske og få den del af lejeindtjeningen, som knytter sig til det tekniske og Cafe Pantopia kunne få den del af lejeindtjeningen, der knytter sig til mødeafholdelse, servicering og forplejning.

6.6 Jura

Sarah Hedvig Johannesen (DK/FO) anbefaler, at cafeen oprettes som et kapitalselskab, frem for et personselskab for ikke personligt at hæfte for eventuel gæld. Derudover anbefaler hun, at cafeen bliver en koncern. Således kan man sikre en risikospredning. Hver cafe fungerer som en selvstændig juridisk enhed, men i koncernregnskabet vises de omhandlende selskabers aktiver og passiver, økonomiske stilling samt resultatet som om der er tale om en enkelt virksomhed. Moderselskabet hæfter som andre anpartshavere ikke for sine datterselskabers gæld.

Moderselskabet registreres hos Erhvervs- og selskabsstyrelsen og ledelsen placeres i Danmark, derved har koncernen hjemsted i Danmark. Dette gælder også selvom moderselskabets faktiske selskab skulle være placeret i et andet land. Dette indebærer at moderselskabet er skattepligtig i Danmark.

Derudover anbefales det, at koncernen vælger international sambeskatning, hvor det ultimative moderselskab kan vælge, at sambeskatningen for de koncernforbundne selskaber skal gælde alle

³² Se afsnit 7.3 for uddybning af 'metropol-cafe-modellen' og bilag 4.1 "Research om businesscase/ Interview med Steinbjørn í Dali".

koncernforbundne udenlandske selskaber, i hvilke ingen af deltagerne hæfter personligt for selskabets forpligtelser, og som fordeler overskuddet i forhold til deltagernes indskudte kapital. Da moderselskabet ligger i Danmark, er hele koncernen skattepligtig i Danmark³³.

Steinbjørn í Dali pointerer at hovedforskellen mellem at oprette koncernen i Danmark og på Færøerne, ikke er væsentlig. De samme love gælder begge steder. Dog peger han på fordele med at oprette koncernen i Danmark, på grund af adgang til EU-programmer m.v. og på den anden side fordelene ved at oprette koncernen på Færøerne, i det, at beskattelsen af et evt. overskud er 18%, hvorimod det er 28% i Danmark.

6.7 SWOT-analyse

Nedenstående SWOT-analyse er lavet dels på baggrund af vores konsulenters kommentarer³⁴ og dels redaktionens egne overvejelser. Denne opstilling kan give et hurtigt overblik over nogle af de forhold, der bør tages i betragtning i forhold til oprettelsen af en Cafe som Pantopia. Allerede i arbejdet med forprojektet er mange af SWOT-analysens kommentarer nøje overvejet og der vil derfor være svar på de fleste problemstillinger andre steder i rapporten. I løbet af pilotfasen, vil vi yderligere fokusere på og indkredse andre af de allerede nævnte og potentielle nyttilkomne forbehold.

SWOT-ANALYSE	PLUSSER	MINUSER
INTERNE FAKTORER	STYRKE • Originalitet, entusiasme og innovation. • At der på nuværende tidspunkt ikke findes noget lignende i de nordatlantiske lande eller os vidende andre steder i verden. • Virksomheden startes på baggrund af personlig erfaring med geografisk distance. • Skiller sig ud fra andre cafeer med et produkt der kun kan fås præcis på denne cafe. • Anvendelsen af forhåndenværende teknologier. • Koblingen af det virtuelle miljø på nettet med byens fysiske sociale rammer. • Mulighed for at sidde i et andet miljø uden nødvendigvis at kommunikere direkte, men blot suge indtryk til sig. • Opfylde et behov for at kunne mødes med familie, venner og bekendte næsten som i virkeligheden, trods det store Atlanterhav imellem. • Bredt salgsudbud der kan deles i 4: 1) Mad og drikke. 2) kommunikationsbord for privat samtale over afstand. 3) Mødelokale for erhvervsrelaterede møder. 4) Kulturelle arrangementer. • Redaktionsgruppen er bekendt med truslerne og projektets omfang. • Ingredienserne i konceptet er allerede opfundet: Cafeer, webcameraer, lydsystemer, opkoblinger m.m. • Tre søjler: Cafe, business og kultur er en stor styrke, fordi de gør, at projektet kan tænkes ud fra forskellige rammer.	SVAGHEDER • Projektet kan virke abstrakt eller svært tilgængeligt for en almindelig bruger. • Hvis der ikke fokuseres på brugervenlighed kan der hos gæsterne opleves en stejl indlæringskurve, hvis der ikke sikres en intuitiv tilgang i interaktionen på cafeen. • Store afstande i planlægningsfasen. • Anderledesheden i projektet kan være en barriere for det lidt ældre publikum. • Åbningstiderne kan være en svaghed for driften. • Cafeen har en meget lille målgruppe, da der fx kun er tale om 8000 færinger i København. • Hurtig udvikling af IT. • Det er svært at erstatte eller genskabe følelsen af samvær. • Prisen. • Ved problemer på én cafe, står de andre magtesløse og uden indflydelse. Problemet er uden for rækkevidde. • Teknologien er jo ikke altid til at stole på. • At få folk med på idéen. • At der skal markedsføres et nyt koncept som ingen har set magen til før. • Organisationsstrukturen cafeerne imellem. • Svært at forudsige om markedet er modent til produktet. • Billig transport.

³³ For uddybende kommentarer se afsnit 7.5 og bilag 4.2 "Research om businesscase/ Kommentarer om selskabsform fra Sarah Johannesen".

³⁴ Se bilag 2.2 "Tilbagemeldinger fra konsulenter/ SWOT analyser fra konsulenter".

SWOT-ANALYSE	PLUSSER	MINUSER
EKSTERNE FAKTORER	MULIGHEDER • Open-source software. • Mulighed for politiske diskussioner, fremvisninger, musikalske arrangementer, spil og konkurrencer – man vil automatisk skabe et fælles rum med efterspørgsel og vedvarende interesse. • Øget kommunikation mellem de forskellige Nordatlantiske lande. • Projektet er stærkt medvirkende til, at afstandene mellem Danmark, Island, Færøerne og Grønland føles mindre. • Konceptet åbner op for arrangementer med særegne visuelle oplevelser og med masse-til-masse kommunikation. • Der er muligheder for interaktive forelæsninger, hvis man får en god sammenhæng mellem lyd og billede. • Overskueligt samarbejde imellem designere/ butiksindehavere, hvor der på overskuelig måde kan vises varer frem og holdes møder. • Par som lever i distanceforhold kan få en oplevelse af en date udenfor hjemmet. • Samlingssted for en nordisk gruppe af mennesker, der opholder sig i København. • Mulighed for at integrere kunst og sociale møder ved løbende at inddrage kunstnere i projektet. • Dette kan udbredes over hele verden. • Hvis kunstnere ser en mulighed for at deltage i et unikt koncept og optræde i fire lande samtidigt øger det chancen for, at de aktivt vil deltage i Cafe Pantopias events. • Kunstnere har samtidig mulighed for at blive hørt og set ikke kun i den lille cafe, hvor de spiller, men i fire forskellige cafeer på samme tidspunkt. • Hvis man rammer tid og sted for et modent marked, er der kolossale businessmuligheder for et internationalt koncept. • Samarbejdet via telekommunikationsfirmaer mellem disse fire lande kan i fællesskab brande Nordatlanten i et innovativt teknisk og socialt felt.	TRUSLER • Økonomisk kan projektet ende i vanskeligheder, især fordi teknologien er ny. • Hvis man ikke formår at levere en oplevelse, der er langt bedre end hvad man selv kan skabe derhjemme, vil projektet falde til jorden. • For høje priser. • Tekniske aspekter. • Eventuelt manglende cafemiljø. • Manglende finansiering. • Finanskrisen: Købekraft er svækket. • Det kan blive svært at "sælge varen" til de rigtige segmenter. • Kan man skabe en vedvarende indtægt? • Kan man sikre en stabil teknologi? • Der vil formentlig blive stillet krav om stadig større kapacitet for at holde fascinationen i live. • Kan man undgå en teknologisk blindgyde ved valg af forkerte IT-partnere? • Kan man sikre at baggrundsaktiviteter styrker oplevelsen og ikke kun reduceres til baggrundsstøj? • Hvor lang tid vil det gå før nyheden bliver en gammelhed? • Risikerer man at stedet hurtigt bliver kitsch eller efterspurgt af for snævre sociale grupper? • Den superhurtige udvikling i teknologien. • Teknikken kan afskrække almindelige gæster, der kun har lyst til at få noget at spise. • En undervurderet trussel er indretningen. Hvis gæsterne ikke oplever harmoni og fred på en cafe, har de ikke lyst til at være der. Dette bliver specielt farligt for denne cafe, fordi skærme og teknik er en stor del af konceptet. • At folk kommer til med at se det som teknologi og ikke som en cafe uden grænser.

6.8 Opsamling af faglige konsulenters udtalelser

Grundlæggende har vores konsulenter og i øvrigt andre mere eller mindre involverede personer, der er blevet præsenteret for projektet, været meget positivt indstillet. De fleste finder projektet både grundigt, anderledes og innovativ. Vi har fået meget få kommentarer til, om der vil være et behov for en sådan cafe, og her er de mest kritiske røster kommet fra folk, som ikke har relationer på tværs af de fire lande.

Den største bekymring er, hvorvidt kundegrundlaget er stort nok og hvordan vi vil sikre, at det kundegrundlag, der er, vil benytte sig af cafeens tilbud. Andre ligeså væsentlige bekymringer går på, om det bliver muligt at skabe den rette følelse af nærvær på trods af afstand og om de personlige relationer kan opretholdes og styrkes gennem den teknologi, der understøtter det transatlantiske møde.

KAPITEL 7: TIDSPLAN, ØKONOMI OG ORGANISATION

“De høje priser på rejser/ophold gør, at man ikke nødvendigvis vælger Nordatlanten at kommunikere med, da det er samme indsats og kommunikationsform at kommunikere med resten af verden” Færøsk mand, født i 1973, der har besvaret vores online spørgeundersøgelse.

Cafe Pantopia er et komplekst projekt der indeholder mange aspekter, der på kryds og tværs er afhængige af hinanden. For at sikre kontinuitet og samtidig stabilitet i denne kompleksitet har vi valgt at bygge projektet op omkring tre indbyrdes forbundne faser, der hver især har en tidsplan, en økonomi og en organisation: 1. Forprojekt, 2. Pilotprojekt og 3. Realisering.

Fase 1 - forprojekt: (medio 2008 – medio 2009) Omfatter idégenerering, idéudvikling og idékonkretisering; overvejelser og research vedrørende mulige samarbejdspartnere; research i forhold til fonds- og sponsormidler; overvejelser og beslutninger i forhold til selve organisationen foruden planlægning af businesscase som der arbejdes videre med i *Fase 2 - pilotprojekt*. Resultatet af *Fase 1* er nærværende rapport og hjemmesiden www.cafe-pantopia.net. Derudover har redaktionen gennem forprojektet hentet fondsmidler til forprojekt såvel som begyndelsen af pilotprojektet.

Fase 2 - pilotprojekt: (Fra ultimo 2009 – til ultimo 2010) Involverer primært Tórshavn og København og består af en række tekniske tests og efterfølgende sociale tests, hvor de tekniske løsninger er placeret i et setup, der spejler de endelige cafeers udformning. Fire områder undersøges nøjere gennem udvalgte installationer.

Fase 3 - Realisering: (2011-) Omfatter realisering og gennemførelse af Cafe Pantopia i de fire byer. På dette tidlige tidspunkt, i forhold til en endelig realisering, er det i første omgang, hvilke økonomiske behov, der er til etablering og drift af cafeen, som vi har taget stilling til. Dernæst en række mulige finansieringsmodeller, der påpeger tredelingen af cafeen i henholdsvis en cafe (det sociale møde over kaffe, sandwich m.m.), et konferencelokale (transatlantiske møder og konferencer med forplejning) og et kulturtilbud (kunstudstillinger, interaktive installationer og koncertoplevelser). Overordnet set har vi en cafe-del, der som målsætning skal kunne hvile i sig selv, en business-del, der skal give overskud og en kultur-del, der er afhængig af midler udefra og eventuelt overskuddet fra business-delen.

Kapitel 7 er en detaljeret beskrivelse af de tidsmæssige, organisatoriske og økonomiske elementer i projektet. Detaljeringsgraden er aftagende jo længere frem vi kommer i forhold til tidsplanen. Kapitlet indeholder en del afklaringer, men også en del uafklarede spørgsmål som der skal tages stilling til i de kommende faser. Kapitlet vil derfor fungere både som afklaring af forhold og som tjekliste i forhold til andre.

7.1 Forprojekt

Nærværende arbejdsrapport med endelig udgivelse i august 2009 er sammen med hjemmesiden www.cafe-patopia.net forprojektets konkrete produkter. Hjemmesiden har kørt siden starten af februar 2009 og bliver løbende opdateret i forhold til projektets udvikling. Hjemmesiden er en overbliksgivende præsentation af projektets aktiviteter og undersøgelsesområder. Udvalgte dele af rapporten præsenteres som en integreret del af hjemmesiden og kan derudover downloades i sin fulde længde fra hjemmesiden. Rapportens bilag kan rekvireres ved henvendelse til redaktionen.

Mål for forprojekt

Det overordnede mål for forprojektet var at konkretisere og beskrive konceptet for Cafe Pantopia og desuden at foretage relevante undersøgelser i forhold til gennemførelsen. Nærværende rapport er et af hovedprodukterne i forprojektfasen. I punktform kan målene for forprojektet listes således op:

1. At finde en optimal samarbejdsform i udviklingsgruppen, der arbejder på tværs af Atlanten.
2. At udvikle, diskutere, indkredse og beskrive konceptet for Cafe Pantopia.
3. I kort form at præsentere projektet på den hertil oprettede hjemmeside www.cafe-pantopia.net.
4. At udføre undersøgende aktiviteter i forhold til implementerbarheden af projektet og konceptet. Herunder fx undersøgelser i forhold til teknik, internetforbindelser mellem landene, organisation, mulige samarbejdspartnere, fundraising og finansiering, tværgående samarbejdsmuligheder, køkken, cafe og menu, lokaler, behov, marked, bæredygtighed, økonomi, jura og i det hele taget undersøgelser, der konkret er relaterede til gennemførelsen af efterfølgende pilotfase indeholdende principielle tekniske test og eksperimenter med fokus på social dynamik.

Forprojektet er afviklet efter planen fra medio 2008 til medio 2009, selvfølgelig er der i realiteten glidende overgange mellem projektets forskellige faser.

Gennemgang af forprojektets aktiviteter.

Her en kort gennemgang af aktiviteterne i forprojektet, som listet ovenfor, ligeledes i punktform:

Ad 1, Samarbejdsform: En redaktion på tre personer er etableret og sørger for styringen og fremdriften i projektet. Redaktionen tager efter behov kontakt til en række konsulenter. Alle der er involverede i projektet er det først og fremmest på grund af egen interesse. Alle de involverede må betegnes som kvalificerede konsulenter som redaktionen i de fleste tilfælde har et personligt kendskab til. Alle konsulentopgaver bliver lønnet med anvisningerne i budget- og finansierungsplanen som model.

Ad 2, Udvikling af koncept: Gennem workshops, Skype-møder, fysiske møder, interviews, deciderede konsulentopgaver, et arbejdswebsite (www.ekspresso.net, som vi havde i opstarten af projektet), diverse undersøgelser og feedback har idéen og konceptet bag Pantopia taget form. Da de fleste tilknyttede personer på nuværende tidspunkt er bosiddende i København, har de fysiske møder og møderækker typisk ligger der, primært i Færøernes Repræsentation i Danmarks lokaler på den Nordatlantiske Brygge, som de i flere omgange i løbet af det sidste år har stillet til rådighed. Desuden har vi også lånt www.shiftcontrol.dk's lokaler i København.

Ad 3, Præsentation af projektet: Sideløbende med selve udviklingen af projektet, har redaktionen arbejdet med at få hjemmesiden www.cafe-pantopia.net op at køre. Hensigten med sitet er at give en overordnet præsentation af projektet. Aftale om logo og illustrationer er lavet med grafisk designer Mads Berg.

Udkast til logo:

Illustrationer:

Ad 4, Undersøgelserne i forprojektet retter sig efter punkt 1, 2 og 3, som er tilendebragt, og er i alle tilfælde rettet mod at undersøge og tilrettelægge implementeringen af pilotfaseplanen. Undersøgelserne involverer en del medspillere. Nedenfor opridses disse i forhold til de områder, som de har været knyttet til.

- 4.a. Finansiering:

Økonomisk støtte kommer pt. fra: Kulturkontakt Nord, NORA, NATA, Nordens Hus på Færøerne, Mentamálaráðið på Færøerne og iværksætterstøtte fra Vinnuframagrunninum. Der bliver hele tiden arbejdet med yderligere fondsøgning, både i forhold til at sikre forprojekt og pilotprojekt. To faser som på mange områder naturligt overlapper hinanden. Efter at par indledende samtaler med Nordic Innovtion Center peger mange ting på, at projektet vil blive anmærket som kvalificeret til en egentlig ansøgning. Desuden ser det ud til at være muligheder via Northern Periphery Program og også via videre netværksstøtte fra KKN samt videre støtte fra NORA. Planen er at finde sponsorer, nu hvor forprojektet er afviklet. Samarbejdsaftaler, som i høj grad må ses som indirekte støtte, er indgået med fx Føroya Tele, Føroya Banki, SamVit (nu Uttanríkisráðið), Bitland, Shiftcontrol, Diffus, Idéernes hus i Reykjavík og delvis Tele Greenland.

Af interessenter, som vi har været i kontakt med og som med tiden kunne være oplagte at arbejde videre med, kan nævnes: Den Nordatlantiske Gruppe i Folketinget, Tórshavnar Kommune, Nuuk Kommune, Reykjavík kommune og Københavns kommune, Færøernes Repræsentation i Danmark, universiteterne i byerne, landeforeninger og venskabsforeninger på tværs af landene, landenes ambassader eller repræsentationer på tværs af landene og projektets konsulenter, som dækker områderne køkken og menu, cafedrift, businesscase, teknik, kunst og kultur, design, interaktion, arkitektur og national identitet - herunder islandsk, grønlandsk, dansk og færøsk.

- 4.b. Tekniske eksperimenter og tests:

Med hensyn til samarbejde om den tekniske side af Pantopia, er der indgået aftaler med Føroya Tele Net, indledningsvis med Tele Greenland, Innovationscenteret "Hugmyndahúsið" i Reykjavík, Føroya Banki, Diffus og Shiftcontrol i København om, at de sammen med redaktionen og dens konsulenter arbejder med tekniske og sociale eksperimenter og tests. Disse vil danne udgangspunkt for det tekniske samarbejde.

- 4.c. Lokaler:

Med hensyn til forsøgslokaler til pilotfasen, har mange vist velvilje til samarbejde. Indtil videre har mange af dem vi har været i kontakt med givet tilbud om, at vi kan låne lokaler til cafe-setups i pilotfasen. Tekniske forhold, så som netforbindelser på stederne, adgangsforhold m.v. vil komme til at afgøre, hvor vi vælger at gennemføre pilotfasen. Her skal dog oplyses, at vi har været i kontakt med Føroya Banki på Færøerne samt deres afdeling i København, Norðurlandahúsið i Føroyum, FøroyaTele, Færøernes Repræsentation i Danmark, Tórshavnar Kommuna, Bitland på Færøerne, Hugmyndahúsið i Reykjavík, Københavns Kommune og Slots- og ejendomsstyrelsen i København.

Færøernes Repræsentation i Danmark har som nævnt stillet mødelokaler til rådighed gennem hele forprojektsperioden, også er der blevet arbejdet i Shiftcontrol's lokaler i København og desuden hos private.

- 4.d. Økonomisk forvaltning, businesscase og revision:

SamVit, der pr. april 2009 blev lagt sammen med Uttanríkisráðið på Færøerne, tager sig af økonomisk forvaltning og revision. Bitland med Steinbjørn í Dali samt konsulent Bogi Eliassen fra Færøerne sparrer omkring økonomi, businessstrategier og jura – en del af fondsstøtten til projektet går netop til vejledning i forhold til kapitaludvidelse. Konsulent Sarah Hedvig Johannesen har vejledt i forhold til muligheder i etableringsform og de tilhørende juridiske problemstillinger.

- 4.e. Cafe- og madkoncept:

Med hensyn til cafe og madkoncept, er det henholdsvis den danske cafe- og madkonceptudvikler Anders Selmer og den færøske kok og restaurantejer Leif Sørensen, der fungerer som konsulenter. Desuden har jurastuderende og cafebestyrer Sarah Hedvig Johannesen vejledt omkring især daglig drift og etablering.

- 4.f. Indretning og design:

Redaktionen har lavet aftale med designfirmaet Diffus og med grafisk illustratør Mads Berg om cafeens udtryk. Desuden er der blevet holdt workshops med projektets konsulenter om denne side af cafeen. Sissal Kristiansen, som er kreativ rådgiver for reklamebureauet "Sendistovan" og stifter af eget designfirma "Shisha Brand" har også sparret i forhold til dette område.

- 4.g. Behovsanalyse:

Den Nordatlantiske Gruppe i Folketinget har vist interesse for projektets kvalitative spørgeundersøgelse, med opgave at påpege behovet for et sted som Pantopia. Gruppen har tidligere selv stået for lignende undersøgelser, herunder undersøgelsen af, hvorfor færinger vælger at bosætte sig i Danmark, en undersøgelse som redaktionen har fulgt nøje fra sidelinjen.

Redaktionen har selv stået for at gennemføre to undersøgelser. En webbaseret spørgeundersøgelse, der havde til hensigt at undersøge privates kommunikationsvaner og rejseaktivitet på tværs af Grønland, Island, Færøerne og Danmark og en erhvervs- og organisationsrettet kvalitativ undersøgelse med lignende målsætning.

7.2 Pilotprojekt

Overordnet er målsætningen for pilotfasen at fokusere på følgende:

- Cafeens indretning og sociale interaktion
- Tekniske afprøvninger
- Videre undersøgelser og arbejde med cafeens drift, businesscasemuligheder, afklaring af økonomiske og juridiske forhold og endelig udarbejdelsen af en handlingsplan for realiseringen af Cafe Pantopia som et samlet projekt.

Pilotprojektfasen kører fra ultimo 2009 til ultimo 2010. Pilotprojektet vil primært forbinde Tórshavn og København, men det kan også tænkes at dele af pilotprojektet kommer til at skulle afprøves fx i tilpassede moduler i alle involverede lande. Fire principielle teknisk/telematiske aktiviteter vil blive afprøvet, foruden, at internethastigheder, forbindelseskvalitet og socialt relaterede aspekter som oplevelsen af at være i samme rum, akustiske elementer, lysstyrke, design m.m. bliver eksperimenteret med og testet.

Mål for pilotprojekt:

1. **Design af Pantopias indretning og sociale interaktion:** Her skal pilotfasen gøre det muligt at optimere og udvikle fire principielle designmæssige, tekniske og telematiske aktiviteter i forhold til kriterierne for konceptet bag Cafe Pantopia. Der skal inkorporeres sociale eksperimenter og tests, som undersøger, hvorledes en gruppe testpersoner oplever delingen af rum på Cafe Pantopia.

De sociale tests vil bl.a. indeholde oplevelse af akustik i rummene, oplevelse af og krav til lysstyrke på det projekterede billede, funktion af baggrund m.m. Således er målet at fremkomme med konkrete løsninger på at sammenflette Cafe Pantopias forskellige fysiske rum. Dvs. fra en design- og indretningsmæssig vinkel at afprøve og foreslå måder, hvorpå oplevelsen af nærvær på trods af afstand kan imødekommes. Dette være sig mellem personer, via forlængelse af rum både indretnings-, og designmæssigt samt via projektioner, via menu, musik, "delende" aktiviteter, i konferencelokalet m.m.

2. **Tekniske afprøvninger:** Målsætningen er at udføre tekniske eksperimenter med hensigt at understøtte virkeliggørelsen af projektets idé og koncept, som overordnet går ud på at give gæsterne i Cafe Pantopia følelsen af nærhed på trods af afstand. De tekniske afprøvninger vil i første omgang forbinde to steder – Tórshavn og København. Her er tale om tekniske eksperimenter, som både indeholder internetforbindelse og principperne i cafeens elementer, der skal "deles" på tværs af Atlanten.
3. **Udarbejdelse af plan for cafeens drift og bestyrelse:** Under dette punkt skal der laves undersøgelser og beskrivelser i forhold til personaleorganisering, etablering med fælles bestyrelse på tværs af landene, intern kommunikation, vareindkøb, tilberedning af mad som i stor udstrækning skal koordineres på tværs af landene.

4. **Afklaring af Pantopias økonomiske og juridiske forhold:** At teste og til dels afprøve case-eksempler fra et handelsmæssigt perspektiv, herunder økonomiske og juridiske implikationer. På baggrund af disse afprøvninger skal selskabsform, skattetekniske løsninger, forhold ved samhandel og lignende være afklaret i forhold til den endelige implementering af Cafe Pantopia.
5. **Undersøgelser af mulige businesscasemodeller:** Herunder fx udarbejde liste med mulige private og erhvervsrettede kundegrupper. Undersøge hvilke af de foreslåede aktiviteter på cafeerne kan dække størst efterspørgsel, hvorledes cafeen kan sikre sig fuld effektivitet i åbningstimerne ved fx at udarbejde en ideel arrangementskalender for Pantopia.
6. **Udarbejdelse af handlingsplan for realiseringen af Cafe Pantopia som samlet projekt:** Ved afslutningen af pilotfasen et målet at kunne præsentere en implementerbar plan med muligheder for at gennemføre hele Cafe Pantopia konceptet i alle fire lande. Det vil også kunne tænkes at en plan B og C i forhold til realiseringsmuligheder af Pantopia vil blive udarbejdet.

Plan for pilotprojektets gennemførelse

Pilotprojektet er planlagt til at løbe fra ultimo 2009 til ultimo 2010. Den vil fokusere på etableringen af et test-setup mellem Tórshavn og København, dog med mindre omfattende tekniske afprøvninger mellem København og Nuuk og mellem København og Reykjavík. I forbindelse med testopstillinger har redaktionen indledningsvis indgået aftaler med Føroya Tele net, Føroya Banki, Nordens Hus på Færøerne, Hugmyndahúsið í Reykjavík. Desuden har der været udvist interesse for samarbejde hos Færøernes Repræsentation i Danmark og desuden Tórshavnar Kommuna om eventuelt samarbejde om værtsfunktion eller lokaleudlån.

I følgende punktliste er pilotfasens væsentligste, især tekniske, arbejdsområder opstillet kronologisk. De andre aktiviteter, der er del af pilotfasen og som nævnes ovenfor, vil der blive arbejdet med sideløbende:

1. Designudkast til fysisk indretning af pilot-setup. Kravspecificering af tekniske prototyper til pilot-setup. Planlægning og aftaler i forbindelse med testperioder (ultimo 2009).
2. Udvikling af prototyper, afklaring om og eventuel etablering af netforbindelser. Design af indretningsmoduler til installationerne (ultimo 2009).
3. Tekniske eksperimenter med prototyper og test af netforbindelser. Afprøvning, evaluering og budgettering af eksisterende telekonference-systemer (primo 2010).
4. Produktion af indretningsmoduler (primo 2010). Færdiggørelse af prototyper og installation af teknisk udstyr i moduler.
5. Samlet opstilling og afprøvning i København og Tórshavn med publikum. Evt. mellem flere steder. (medio 2010).
6. Dokumentation og opsummering af test og undersøgelser (medio 2010).
7. Evaluering af pilotfase. Afklaring af juridiske og selskabsmæssige forhold i forhold til det tværnationale Pantopia. Forberedende aftaler om samarbejder og sponsorater (medio/ultimo 2010).
8. Udarbejdelse af endelig plan/planer for realisering af Pantopia, herunder plan for etablering og drift. (ultimo 2010)

Udvalgte installationer til pilotfasen

Efter udviklingsarbejde omkring telematiske deleprincipper på workshop og i redaktionen, har redaktionsgruppen valgt at koncentrere pilotprojektet om eksperimenter og tests, der bygger på fire principielt forskellige installationer til Cafe Pantopia. Dertil kommer løbende tests og evalueringer i forhold til konferencedelen. Installationerne er:

1. Installation: *"Det delte bord"*

Koncept: To cafegæster, en i København og en i Tórshavn, sidder ved hver sit halvcirkelformede bord (evt. møbelmodul) med en skærm/projektion monteret således, at gæsten det andet sted afbilledes på en måde så de to halve borde tilsammen danner et fælles bord – halvt fysisk, halvt

virtuelt. De to gæster skal kunne føre en samtale. Dette koncept skal også testes i en udgave, hvor der er fire samtidige personer fra fire forskellige steder, der kommunikerer – i princippet ”det kvarte bord”.

Teknisk: Der skal etableres en symmetrisk streaming video- og lydforbindelse. Der skal laves et enkelt interface for at kunne vælge mellem de fire byer. Målsætningen er at kunne streame uafbrudt i 12 timer. Løsningen skal indtænke støjende omgivelser og tage højde for baggrundsbillede fra det andet sted.

2. Installation: ”*Din himmel, min himmel*”

Koncept: I Cafeen det ene sted projiceres himlen fra et andet sted i høj kvalitet (evt. også Nuuk og Reykjavík). Billedkvalitet prioriteres højere end opdateringshastighed.

Teknisk: Et automatiseret stilbilledkamera overfører via en computer billeder til en server. En computer det andet sted læser fra serveren og viser altid det nyeste billede fra det fjerne. Der laves overtoninger mellem billederne for et give et roligt udtryk.

3. Installation: ”*Den løse mursten*”

Koncept: Fysisk interaktion over afstand. En løs ”mursten” rager lidt ud af væggen i to cafeer. Når murstenen trykkes ind det ene sted, popper den ud det andet og omvendt.

Teknisk: To servo-motoriserede murstensobjekter kan styres til en position via information på en server. Desuden kan positionen teknisk aflæses og sendes til serveren således, at de to adskilte mursten hele tiden søger at komme til samme position. Skal både bygges mekanisk/elektronisk, samt serverløsningen skal etableres.

4. Installation: ”*Atlant-brætspil*”

Koncept: To cafegæster i hver sin cafe spiller et fælles brætspil, som fx Backgammon³⁵.

Teknisk: Via hver sin touchscreen indfældet i et bord, kan gæsterne trække rundt på virtuelle brikker og slå slag med den fælles virtuelle terning. Bevægelserne af brikkerne afbilledes så dynamisk som muligt begge steder. Kan eventuelt testes sammen med ”*Det delte bord*”.

De tekniske løsninger skal kobles til cafeens design og arkitektoniske udtryk. Redaktionen har lavet aftale med designfirmaet Diffus om at stå for dette i samarbejde med interaktionsdesign-firmaet Shiftcontrol, der står for udviklingen af de tekniske prototyper.

Alt efter, hvor velegnede de sociale ’forsøgsrum’ i pilotprojektet viser sig at blive, vil de sociale tests kunne foregå som offentligt arrangerede events. Fx er der lavet aftale med Nordens Hus på Færøerne, som umiddelbart er et oplagt sted til at danne ramme om disse. Desuden har redaktionen på nuværende tidspunkt udsigt til at kunne koble sig på forskellige andre tværnordiske arrangementer.

Ansvarsområder og opgavefordeling

Projektet vil fortsat drives af redaktionen, der også har drevet forprojekt og fortsat med Brynhild Næs Petersen som projektleder. Redaktionen har ansvaret for projektets fremdrift og økonomi.

Tekniske afprøvninger: Redaktionen har aftalt samarbejde med interaktionsdesign-firmaet Shiftcontrol (DK) om ansvaret for de tekniske eksperimenter, tests og prototypeudvikling. Test udføres i samarbejde med Diffus, Føroya Tele Net, Hugmyndahúsið í Reykjavík, til dels Tele Greenland og Føroya Banki og relevante konsulenter.

Design af cafeindretning og produktion af inventar til tests: Redaktionen har aftalt samarbejde med designfirmaet Diffus (DK) om ansvaret for at koble de tekniske installationer til et funktionsdygtigt

³⁵ For yderligere forslag til spil se bilag 3.5 ”Research om IKT/Idéer til oplevelseszone fra konsulent”

cafe-rum. Arbejdet udføres i samarbejde med Shiftcontrol og relevante konsulenter, herunder folk med indsigt i cafe- og køkkendrift.

Udarbejdelsen af plan for cafeens drift: Projektlederen beskriver sammen med relevante konsulenter organiseringen af cafeens "infrastruktur" herunder især personalestruktur. Redaktionen udarbejder sammen med konsulenter et forslag til cafeens udvalg af mad og drikkevarer, samt overvejer de personalemæssige konsekvenser i forbindelse med køkken. Der udarbejdes forslag til en personalemæssig løsning på teknisk vedligeholdelse og support til cafeerne.

Afklaring af Pantopias økonomiske og juridiske forhold:

Sammen med iværksætterfirmaet Bitland (FO) og konsulent Bogi Eliassen (FO) bliver en revideret businessplan for projektet udarbejdet i samarbejde med projektlederen. Redaktionen indhenter rådgivning i forbindelse med udarbejdelsen af et forslag til virksomheds-konstruktion og til afklaring af beskatning af tværnationale aktiviteter.

Ansvar for planlægning af realisering: Redaktionen udarbejder en plan over handlingsmuligheder for realisering af et endeligt projekt.

Budget- og finansieringsplan for pilotprojekt

Oversigtsbudget for pilotfasen, der skitserer overordnede udgiftsposter, marts 2009

Pilotfasen forventes at køre fra ultimo 2009 til ultimo 2010. Testopstillingerne forventes at være koncentreret omkring ultimo 2009 og primo 2010. De praktiske, konkrete aktiviteter regnes at tage ca. 4 måneder, mens opstillinger, deltests, videre undersøgelser, research, konsultering, evaluering og forberedende aktiviteter vil fylde resten af tiden.

Post **Budgetteret pris, DKK**

Løn/honorarer	210.000
Redaktion udviklingstimer 120 timer a 500 dk kr	60.000
Redaktion udførelsestimer 450 timer a 200 dk kr	90.000
Konsulenttimer	35.000
Grafisk design	15.000
webdesign/administration	10.000

Løn til rådgivning og vejledning:	150.000
Kapitaludvidelse og plan for businesscase: www.bitland.fo	50.000
Koncept, design, kommunikation og PR: www.diffus.dk	50.000
Koncept og teknik: www.shiftcontrol.dk	50.000

Møderækker (5 møderækker af 4 dage)	80.000
Møde forplejning	10.000
Overnatning	18.000
Vederlag/dagpenge	9.000
Flyrejser	28.000
Lokaleleje	12.000
Diverse udstyr	3.000

Test-setups	150.000
Hard- og software	80.000
Leje af lokaler	4.000
Andre materialer	6.000
Testcrew 180 timer a 300 kr	54.000
evaluering	6.000

Pilot-setup (evt. 2 + 2 mdr.)	750.000
Leje af lokale Tórshavn	20.000
Leje af lokale København	30.000
Rejser	55.000
Teknisk udvikling og udstyr (jf. tilbud fra Shiftcontrol á 250.000 DKK, ex moms)	250.000
Setupcrew 250 timer a 300 DDK	75.000
Vederlag/dagpenge	12.000
Overnatning	25.000
Design (jf. tilbud fra Diffus á 170.000 DKK ex moms)	170.000
Køkken og Mad/Cafe	25.000
Setup og udstyr i Reykjavík og Nuuk	80.000
Undersøgelser i.f.h.t. den samlede Cafe-idé	8.000
PR	30.000
Afslutning af pilotfase og evaluering	30.000
Evaluering	10.000
Revision	10.000
Juridiske implikationer	10.000
Overhead 6,6%	100.000
I alt i DKK	1.500.000

7.3 Businesscase – drift og realisering

Efter samtaler med Steinbjørn i Dali, en af projektets konsulenter og ansat hos Bitland, konsulent Bogi Eliassen, uddannet cand.scient.pol med mastergrad i international jura og med Sarah Hedvig Johannesen, BA i jura og cafebestyrer i Odense, gives der her en beskrivelse af businesscase samt vurderinger om organisatorisk etablering³⁶.

Finansiering af for- og pilotprojekt

Finansieringsmåden af projektets opstart og pilotfase, samt projektets nuværende aktiver afspejler i høj grad en massiv velvilje og interesse for projektet. Fordi projektet udspringer af en kulturel kontekst, fordi det overordnet bygger på et frivilligt tværatlantisk samarbejde mellem interesserede fagpersoner, fordi det indskrives sig i en fællesnordisk, innovativ og erhvervsrettet sammenhæng, har der været forholdsvis gode muligheder for at finansiere opstart og pilotfase via Nordiske kultur- og erhvervsrettede fonde, samt via ansøgninger til offentlige og private støtteordninger i de involverede lande.

Fællesnordiske og lokale støtteprogrammer har bidraget med direkte økonomi. Betaling for arbejdet med konceptudviklingen har kunnet udføres meget fleksibelt, da alle involverede fagpersoner i projektet først og fremmest har bidraget af egen interesse, og til en vis grad har kunnet bruge egen arbejds løn som "buffer". Desuden har forskellige virksomheders og organisationers velvilje og interesse for at sparre både i opstart og efterfølgende, haft stor betydning.

Planen er, at pilotfasen også skal forsøges finansieret gennem fonde og sponsorer og arbejdet med ansøgninger vil derfor fortsætte i pilotfaseperioden.

³⁶ Se arbejdsrapporterne med noter fra møderne "Samtale med Steinbjørn i Dali om businesscase 1" og "Samtale med Steinbjørn i Dali om businesscase 2" og "Undersøgelser af selskabsform af Sarah Johannesen". Desuden kommer vi nedenfor ind på forhold, som vi efter samtale med Bogi Eliassen valgte at beskrive i dette kapitel.

Pantopias hybridform

For at imødegå Cafe Pantopias hybridform, valgte vi allerede fra starten at operere med en klar tredeling i det økonomiske grundlag for cafeen, fordelt på områderne **1. Den sociale dimension**, **2. Den professionelle dimension** og **3. Den kulturelle dimension**. Disse dimensioner beskrives på det konceptuelle plan i kapitel 3. Deres økonomiske principper beskrives nedenfor og desuden mere specifikt i finansieringsplanen for konceptet:

1. I forhold til **den sociale dimension**, er målet med cafedelen, at den økonomisk opretholder egen drift. Den skal være en selvkørende enhed, hvor der er balance i driften.

2. Det er målet, at **det professionelle mødefacilitetstilbud** skal give overskud til cafeen således, at det kan dække de driftsmæssige meromkostninger, der er i kraft af den anvendte teknologi. Optimalt skal mødefaciliteterne dække udgifterne til den samlede cafes tekniske drift. Et eventuelt overskud vil blive brugt til at drive, udvikle og forny den kulturelle dimension.

3. Økonomisk vil **den kulturelle del af cafeen** givet vis ikke kunne være selvkørende. Driften af teknologien i alle områder af cafeen finansieres ideelt af Pantopias professionelle mødedimension og resten af udgifterne skal dækkes med offentlige midler, fondsmidler, udviklings/forskningspenge og sponsoraftaler.

Fælles bestyrelse for Cafe Pantopias afdelinger

For at det altafgørende koncept for Pantopia skal kunne gennemføres og videreudvikles kræves det, at der etableres en aktivt arbejdende bestyrelse, der samarbejder på tværs af cafeerne og koordinerer driften. Pantopias fire afdelinger er i princippet samme cafe. Især vil bestyrelsens opgave være at sikre, at konceptet overholdes både i forhold til den daglige drift, kommunikationen på tværs af stederne og med hensyn til indholdet i Pantopias kulturprogram. Dertil kommer opgaver i forbindelse med videreudviklingen af konceptet i forhold til nye visioner, økonomi og tekniske opdateringer m.m. I pilotfasen arbejdes der videre med kortlægningen af Pantopias organisering med inddeling i daglig drift, bestyrelse og selskabsform.

Hvorfor Pantopia er et attraktivt forretningskoncept?

Som den samlede rapport afspejler, er der mange grunde til, at Pantopia er interessant at realisere. Kundeskaren ser ud til at være stor, behovet viser sig at være der, der er tale om et innovativt projekt, der er tale om et kommunikationsfremmende projekt og, om man vil det, også om et oplysende projekt da det ikke blot øger mulighederne for direkte kommunikation mellem mennesker, men også formidlingen af kulturelle anliggender stederne imellem.

Desuden er projektet grundlæggende attraktivt fordi det...

- skaber muligheder, der tidligere ikke eksisterede. Muligheder, som giver perifere steder som Nuuk, Reykjavík og Tórshavn mulighed for en alternativ og innovativ kontaktform, som giver god mening idet den tværgående kommunikation allerede er nødvendig og ønsket.
- giver grundlag for at kommunikationsstrømmen mellem både nyskabte og allerede etablerede relationer på tværs af landene kan øges. Øgningen i kommunikationshyppigheden skyldes, at kontakten via den nye kontaktform i Pantopia sandsynligvis både bliver lettere og mere ligetil og derfor mere brugt. Således kommer cafeen ikke til at erstatte de mange rejser på tværs af stederne, men snarere skabe grundlag for endnu flere.
- bygger videre på allerede eksisterende telekommunikationsteknologi og tilpasser denne specifikt til de fysiske forhold i en offentlig tilgængelig og velkendt social sammenhæng - en cafe. En cafe, som oven i købet har et spændende, alsidigt og transatlantisk kulturprogram og dertil mulighed for, at erhvervskunder kan benytte telekonferencefaciliteter i et tilstødende lokale.
- giver virksomheder, organisationer og private mulighed for en mere social, oplevelsesrig og alternativ kommunikationsplatform på tværs af byerne end de allerede eksisterende

kommunikationsformer kan tilbyde. Pantopias løsning skal desuden være forholdsvis billig, let tilgængelig og brugervenlig. Man kunne nemt tænke sig at disse virksomheder havde lyst til at "støtte" projektet ved fx at købe et 10-tures adgangskort til Pantopias konferencerum.

- skaber grundlag for at mødes – via internetkommunikation – på en måde, hvor kroppens almindelige bevægelsesmønstre er dominerende frem for teknologien.
- kan skabe platform for vidensudveksling mellem universitetsmiljøerne i de involverede byer.
- grundlæggende er tilpasset flere forskellige målgrupper: Private, virksomheder, kulturinteresserede og kulturproducenter.
- tilgodeser forholdet, at mange virksomheder anvender fjernarbejdskraft. Cafe Pantopia vil kunne danne gode rammer for samarbejde og desuden forbedre det sociale arbejdsfællesskab for sådanne tværatlantiske samarbejdsaftaler.
- skal være forholdsvis billigt for alle brugerne/gæster at anvende.
- kan være med til at øge trafikken på tværs af Nordatlanten, da kommunikationen bliver lettere at opretholde og det derfor sandsynligvis vil være med til at skabe flere (handels)forbindelser på tværs af landene, og med tiden evt. også andre lande i området.
- skaber en platform for hverdagsagtige møder mellem personer, der befinder sig dagsrejser fra hinanden og som i forvejen har brug for eller ønsker at holde kontakt.
- kombinerer og tilpasser muligheder, der ligger i internet-kommunikations-teknologier med sociale behov hos mennesker i fire nordiske byer, der er historisk sammenbundet, men geografisk vidt spredt landene imellem.
- er miljøvenligt.
- er tidsbesparende.

Vi kan afslutte denne stribe argumenter for Pantopia med at nævne et forbehold, vi ofte er blevet præsenteret for: Hvorfor vil folk vælge at benytte Cafe Pantopia, når de ellers kan komme i kontakt med den ønskede part via egen computer eller mobiltelefon derhjemme? Denne betænkelighed kan vi besvare ved at stille et nyt spørgsmål: Hvorfor går folk i det hele taget på cafe, når de ellers kan drikke kaffe derhjemme?

Konceptet for Cafe Pantopia tager netop højde for, at brugere af telekommunikationsteknikken er sociale mennesker, som elsker at smage og føle på livet - et vilkår som internet-kommunikationsteknologien endnu ikke nævneværdigt har integreret i sine udbud. Så hvorfor ikke starte med at tage initiativ til sådant socialt projekt i en fællesnordisk sammenhæng, hvor folk i høj grad allerede har en stærk tilknytning på tværs af landene?

Samtidig kan vi tilføje at Pantopia har god mad og kaffe, kan give en helt ny oplevelse af forlængelse af rum eller nærhed på tværs af afstande i et offentligt tilgængeligt rum, den giver professionel behandling, fuld teknisk support i tilfælde af problemer, skønne omgivelser, et interessant tværgående kulturprogram, mødefaciliteter med forplejning, en uforpligtende snak over Atlanten og ikke mindst det tilfældige møde på tværs af cafeerne.

Forretningsmodeller

Som det fremgår af kapitel 1, "Idéen" og kapitel 3, "Konceptbeskrivelse", er Cafe Pantopia en slags hybrid, der placerer sig i mellem at være en helt almindelig cafe med de vilkår som det indebærer, og at være en form for kulturhus med de aktiviteter, som dertil kan høre. Det giver således mening at beskrive Cafe Pantopia som en "oplevelsescafe", hvor de forskellige kundetyper både kan få dækket deres almindelige cafebehov, men også få den unikke oplevelse det er at kunne mødes med personer fra de andre Pantopiacafeer (den sociale dimension), eller de kan booke cafeens mødelokale med telekonference (den professionelle dimension) eller de kan deltage i cafeens særlige kulturprogram, som kan spænde fra fx visning af en fodboldkamp, en musikkoncert eller det kunne være en debataften på tværs af cafeerne (den kulturelle dimension).

Franchising og "metropolcafeer"

Her præsenteres en forretningsmodel/businesscase, der er centreret om franchising i forbindelse med tanken om Cafe Pantopia bygget op omkring en række 'metropol-cafeer' med dertil hørende 'sub-cafeer'. Det skal nævnes, at dette blot er en af mange muligheder man kan videreudvikle.

Det specielle som Cafe Pantopia byder på, er en platform i et offentligt tilgængeligt rum, hvor personer, der ønsker hinandens samvær på tværs og på trods af afstande, kan få oplevelsen af at mødes i et hverdagsagtigt, almindeligt cafemiljø. Grundlæggende er det ikke svært at forestille sig, at principet bag Cafe Pantopia tilgodeser et udbredt og almindeligt behov for kontakt mellem mennesker der findes i alle metropoler. Således giver det god mening at forestille sig, at Cafe Pantopia kan blive relevant at oprette i forhold til folkebevægelsesmønstre, der går ud fra og på tværs af forskellige metropoler i Verden. Ligesom København er et omdrejningspunkt for mange grønlændere, færinger og islændinge, kan man tænke sig, at London eller Paris kan være det for mange danskere, hollændere, ghanesere, indere m.m. eller, at der er et ønske om at knytte en række hovedstæder fysisk sammen via en teknologi som den, der tilbydes i Cafe Pantopia. Man kunne også tænke sig en løsning, hvor universitetsmiljøerne i de nordiske hovedstæder blev knyttet sammen. Således kunne man fokusere på en model, der er gearret til, at forskellige subkulturer kan mødes der. Generelt kunne universitetsbyer være potentielle "metropol-cafe-byer".

Ifølge Steinbjørn i Dali kunne det være attraktivt at etablere Cafe Pantopia som et anpartsselskab med en hovedcafe - en "metropolcafe" - i Danmark, med tilhørende "branches"/afdelinger i de andre tre lande, som er udgangspunktet for idéen. Alternativt kunne man tale om en København – Tórshavn anpartsejet hovedcafe, med etablering af de to andre cafeer efter en franchising model. En model, hvor "Cafe Pantopia pakken" kan blive solgt som en decideret varemulighed til Reykjavík og Nuuk, selvfølgelig med et yderst tæt samarbejde med de andre to cafeer. Denne etableringsform kan man overføre til en større franchisemodel, hvor man tænker ud fra andre "metropolcafeer", som beskrevet ovenfor. En anden strategi kunne være at eje alle "metropolcafeerne". I alle tilfælde vil det dog være nødvendigt med en fælles bestyrelse på tværs af cafeerne.

Sponsoraftaler hver cafe

En anden mulighed, der på kortere sigt kunne hjælpe med de første cafeers etableret er at tilbyde, at hver cafe overlever i kraft af en hovedsponsoraftale. Således at cafeen i Nuuk fx kunne være sponsoreret af en virksomhed mens de andre cafeer kunne være sponsoreret af andre.

Denne model bygger på, at cafeerne via deres nyhedsværdi, innovationsfokus, placering og særegenhed kan udnytte sit brandingpotentiale sammen med "gigantvirksomheder". Det kunne være eftertragtet, hvis man prioriterede nordiske sponsorer eller andre, der er relevante for cafeen. Det kunne fx være Cisco, Tandberg, Microsoft, Apple, Tele Greenland, Føroya Tele, Skype m.m.

Da denne form for etablering kan foregå forholdsvis hurtigt fra tanke til gennemførelse, peger den i retning af, at modellen kunne være en måde at 'sikre' de forholdsvis dyre etableringsomkostninger. Det kunne tænkes at etableringsomkostningerne kunne finansieres af en hovedsponsor hvert sted.

Forslag til supplerende forretningsmodel: Delebordet

"Delebordet", eller bordmodulet kan overordnet siges at være indbegrebet af den samlede cafeidé. Idéen med bordet er, at det ikke er en almindelig computerskærm med tastatur, video, ledninger m.m., der dominerer, men at det fungerer som et "almindeligt cafebord", der blot er designet til at integrere og sammensmelte to geografisk afskilte steder og mennesker i samme møbel. Delebordet kan tænkes at skulle forbinde især to steder, men der kan også blive tale om flere steder fx alle fire cafeer.

En indtægtskilde for projektet, kunne være at sælge bordmodulerne enkeltvis. Det vil sige, at give interesserede købere mulighed for at opstille deleborde i deres eget kontaktnet, der fx kan forbinde to til fire fysiske steder. Man kunne eventuelt forestille sig at universitetsmiljøer og kontaktnettet mellem disse ville være ideelle brugere af enkeltstående kommunikationsmoduler.

Forslag til supplerende forretningsmodel: Merchandise

En anden mulighed er at gøre meget ud af at sælge merchandise af god kvalitet på cafeerne. Mulighederne for at lave og sælge kunsthåndværk ser ud til at være oplagte at arbejde med. Branding-mulighederne for cafeen kan også blive tilgodeset ved at ting, der bliver brugt på cafeen, fx kaffekandevarmere, dækkeservietter, kopper, lysestager m.m. kunne sælges til gæsterne som souvenir eller gaveide, jf. Sissal Kristiansens idéer, som beskrevet i konceptafsnittet (afsnit 3.3). Dette lægger også op til cafeens ønske om at have en aktiv kulturel dimension. Det kan tænkes, at cafeen både aktivt kunne gå på jagt efter eksisterende interessante brugskunstting, men også kunne gå ind i et samarbejde med netværk af designere og kreative sjæle, der i fællesskab og på tværs af Nordatlanten udformer et Pantopia-brugkunstmærke.

7.4 Drift

Med hensyn til driften af Cafe Pantopia er det vigtigt at finde frem til, hvornår forretningen er rentabel, hvornår vi har nået "break even" – eller sagt på en anden måde, hvor mange kopper kaffe, mødekonferencepakker og kulturbegivenheder, der skal sælges før man står i en "indtjeningssituation". Nedenfor ridses et "klassisk" driftsbudget op. Det indeholder dog ikke de muligheder, der er beskrevet ovenover om merchandise, salg af biprodukter mv. Derefter følger to bud på etableringsomkostninger i forbindelse med projektet.

Årligt driftsbudget

Cafe Pantopia har 15 almindelige borde og 4 forbindelsesborde i hver cafe i hver af de fire byer. Dette har vi omregnet til 18 borde i hver cafe. På baggrund af dette, beregnes cafebesøgstallet at være 100 personer pr. dag. Cafeen har, på trods af tidsforskellen, åbent rundt regnet 12 timer i døgnet hvert sted. Cafeen har åbent 300 dage om året. Ca. 200 dage om året kan konferencelokalet benyttes til halv- og heldagsmøder med forplejning, og de resterende 100 dage (weekenderne) kan det adskilte konferencerum også lejes ud til private brugere.

Menuen er enkel og er opdelt i tre priskategorier. Let anretning til 50 kr., et måltid til 120 kr. og brunch til 140 kr. Drikkevarer består af kaffe, te, øl, vin og vand.

Nedenstående driftsbudget er opbygget i forhold til cafeens tre fokusområder (cafe, mødelokaler og kulturarrangementer). Driftsbudgettet er baseret på udgifter og indtægter på én cafe. Det vil sige, at tallene i nedenstående budgetter som minimum skal ganges med to, svarende til to cafeer, som er minimumskravet for, at konceptet for cafeen kan gennemføres. Der ganges med tre eller fire, for at finde frem til tallene for henholdsvis at gennemføre konceptet i sin helhed eller fx blot med tre steder.

En vigtig del af tilbuddene og identiteten på Cafe Pantopia er fokuset på den kulturelle dimension og de kulturelle aktiviteter, hvor cafeen skal kunne tilbyde fx transatlantiske koncerter, debatarrangementer, fodboldkampe, lanceringer af nye produkter, tværgående kunstprojekter m.v. Det er ofte en udfordring at skabe økonomisk bæredygtighed i forhold til dette. Derfor har vi fra start besluttet, at målet eller succeskriteriet er, at den kulturelle dimension blot er i balance økonomisk set. Mens et evt. overskud fra cafedelen, kan og bør løbe over til kulturdelen, vil det modsatte ikke kunne være gældende. På denne måde er der mulighed for vedvarende at finansiere den kulturelle del af cafeen via fundraising og sponsorering. Ensvejspengestrømmen er bygget på vores viden om, at det kan blive svært at finde fonde som vil sætte penge i kulturelle tiltag, hvor et evt. overskud kan gå til en mere kommerciel del af et samlet projekt. Den fælles bestyrelse på cafeen har til opgave at sikre planlægningen af kulturprogrammet på cafeen og samtidig at fundraise og sørge for sponsoraftaler.

I skemaerne nedenfor ses en vurderet årlig omsætning, efterfulgt af omkostningerne ved driften. Yderst til venstre oplyses, hvilket område af cafeen det gælder: "cafe", "mødelokaler" og "kultur" og til sidst listes de faste månedlige/årliche omkostninger for hele Pantopia.

Omsætning:						
CAFE	Antal pr dag		dage	å pris excl moms DKK	å pris incl moms DKK	I alt excl moms DKK
	60	Kaffe	300	28	35	504.000
	5	Te	300	16	20	24.000
	15	Øl	300	40	50	180.000
	15	Vand	300	16	20	72.000
	30	Let anretning (kage/suppe/sandwich)	300	40	50	360.000
	15	Måltid (tallerken med nordiske sæsonafhængige specialiteter)	300	96	120	432.000
	10	Brunch	300	112	140	336.000
		I alt				1.908.000
Direkte omkostninger ved driften:						
CAFE		Vareforbrug drikkevarer – ca. 25 % af omsætningen				195.000
		Vareforbrug mad – ca. 40 % af omsætningen				451.200
		Udgifter til duge, service mm.				10.000
		I alt				656.200
		Dækningsbidrag (omsætning – Direkte omkostninger)				1.251.800

Omsætning						
MØDELOKALER	Antal møder pr dag		dage	å pris excl moms DKK	å pris incl moms DKK	I alt excl moms DKK
	0,3	Heldagsmøder (incl. Service, teknisk support, opkobling til op til tre andre lande og forplejning) for op til 4 personer hvert sted	200	4000	5000	240.000
	0,4	Halvdagsmøder (incl. Service, teknisk support, opkobling til op til tre andre lande og forplejning) for op til 4 personer hvert sted	200	2400	3000	192.000
	0,4	Leje af lokalet i weekend å 3 timers varighed (500 pr. opkoblede land)	100	400	500	16.000
		I alt				448.000
Direkte omkostninger ved driften:						
MØDELOKALER		Mad, drikke og forplejning – ca. 20 % af omsætningen (ved heldagsmøder og halvdagsmøder)				86.400
		Teknisk drift – ca. 10 % af omsætningen (ved heldagsmøder, halvdagsmøder og lokaleleje i weekend)				44.800
		Udgifter til service, kopiering, print mm				20.000
		I alt				151.200
		Dækningsbidrag (omsætning – Direkte omkostninger)				296.800

Udgifter – baseret på 24 kulturarrangementer årligt og værker til cafeens udstilling:						
KULTUR	Antal			å pris excl. moms DKK	å pris incl. moms DKK	I alt excl. moms DKK
	24	Kunstnerhonorar (begivenheder)		3.000		72.000
	10	Kunstnerhonorar (Tværatlantiske værker)		8.000		80.000
	34	Diæter til kunstnere		150		5.100
		Værkudgifter (materialer)				120.000
		Presse				10.000
		Dokumentation og årskatalog				50.000
	200	Ekstra personaletimer		150		30.000
		I alt				367.100
Indtægter:						
KULTUR		Sponsorater/kulturstøtte				167.100
		Fundraising i samarbejde med de deltagende kunstnere				200.000
		Cafeens overskud stilles som underskudsgaranti				
		I alt				367.100

Faste omkostninger:			
HELE CAFE PANTOPIA			DKK per år – eks. moms
		Løn til 3 medarbejdere	900.000
		Husleje	120.000
		Leje af fortorvsareal	2.000
		El, varme, vand, forbrugsafgifter, telefon, CODA m.v.	36.000
		Revisor, administration m.v.	10.000
		Levnedsmiddelkontrol, affaldsafgifter m.v.	4.000
		Rejseomkostninger	15.000
		Markedsføring	5.000
		Forsikring	20.000
		Abonnementer	2.000
		Internet	20.000
		Softwarelicenser	20.000
		Teknisk vedligeholdelse	50.000
		Renter af opstartslån/kassekredit	4.000
		I alt	1.206.000
		Overskud (Dækningsbidrag – faste omkostninger)	342.600
		1.548.600 - 1.206.000	

Etableringsbudget for Cafe Pantopia

Herunder præsenteres to etableringsmodeller der er baseret på henholdsvis ombygning af en allerede eksisterende cafe/restaurant eller nybygning med direkte forbindelse til havneområdet og dermed Atlanterhavet. Nybygningen kunne være interessant at overveje i forhold til profilering af konceptet og vil samtidig skabe en yderligere merværdi til de fire steder. De to etableringsmodeller er baseret på én cafe og skal derfor ganges med antallet af cafeer.

Etableringsbudget 1: Ombygget caferum i eksisterende cafelokaler.

	å pris eks. moms	DDK eks. moms
Ombygning (inkl. projektering, køkken og toiletter)		1.500.000
Projektkoordinator 6 mrd. fuld tid		200.000
Alm. stole og borde 15 sæt	6.000	90.000
5 forbindelsesborde (eks. teknik)	5.000	25.000
Hardware (computere, projektorer, højttalere, mikrofoner, kabler m.m.)		700.000
Software (inkl. programmering)		200.000
Barområde		70.000
Service, duge mm.		150.000
Belysning (inkl. eksperthjælp)		80.000
Akustik (inkl. eksperthjælp)		80.000
Interiør mødelokale		75.000
konferencesystem		275.000
Oprettelse af telefon, optisk internet mm.		30.000
PR og website		50.000
Rejser		50.000
Transport og forsendelser		50.000
Advokat, revisor		25.000
Godkendelser, attester og bevillinger		20.000
Uddannelse		60.000
I alt		3.730.000

Etableringsbudget 2: Nybygget caferum – fx husbåd/platform i havneområde.

	å pris eks. moms	DDK eks. moms
Ombygning (inkl. projektering, køkken og toiletter)		7.000.000
Projektkoordinator 6 mrd. fuld tid		200.000
Alm. stole og borde 15 sæt	6.000	90.000
5 forbindelsesborde (eks. teknik)	5.000	25.000
Hardware (computere, projektorer, højttalere, mikrofoner, kabler m.m.)		700.000
Software (inkl. programmering)		200.000
Barområde		70.000
Service, duge mm.		150.000
Belysning (inkl. eksperthjælp)		80.000
Akustik (inkl. eksperthjælp)		80.000
Interiør mødelokale		75.000
konferencesystem		275.000
Oprettelse af telefon, optisk internet mm.		30.000
PR og website		50.000
Rejser		50.000
Transport og forsendelser		50.000
Advokat, revisor		25.000
Godkendelser, attester og bevillinger		20.000
Uddannelse		60.000
I alt		9.230.000

7.5 Selskabsform

I forhold til det endelige cafeprojekt er der på nuværende tidspunkt gjort følgende overvejelser.

Sarah Hedvig Johannesen peger på, at for ikke at hæfte for gæld, bør selskabet stiftes som et kapitalsselskab, frem for et personselskab. Kapitalsselskaber kendetegnes ved at selskabsdeltagerne ved stiftelsen af selskabet, skal indskyde en kapital, som mindst skal svare til lovens mindstekrav, samt at selskabsdeltagerne ikke hæfter for selskabets gæld jf. aktieselskabslovens (ASL) § 1, stk. 2 og anpartsselskabslovens (ApSL) § 1 stk. 2. Der findes to former for kapitalsselskaber A/S og Aps.

Det ufravigelige krav om fuld indbetaling af et kapitalindskud på minimum 500.000 DKK for aktieselskaber jf. ASL § 1 stk. 3 og 125.000 DKK for anpartsselskaber jf. ApSL § 1 stk. 3, gør, at det er mest hensigtsmæssigt for dette selskab at oprette det som et anpartsselskab.

Steinbjørn i Dalis kommentarer til Sarah Hedvig Johannesens vurdering af foretrukken type selskabsform er medgivende. Steinbjørn i Dali fremhæver, at reglerne og lovene om dette er samsvarende på Færøerne. Overvejelserne går derfor særligt på hvor eller i hvilket land det er mest hensigtsmæssigt at etablere selskabet.

Selskabet oprettes som koncern. Ved at selskabet oprettes som en koncern sker der en risikospredning. Hvert enkelt selskab er en selvstændig juridisk person, men i henhold til årsregnskabslovens § 128 skal koncernregnskabet vise de omhandlende selskabers aktiver og passiver, økonomiske stilling samt resultatet som om der er tale om en enkelt virksomhed (EF direktivets artikel 26). Moderselskabet hæfter, som andre anpartshavere, ikke for sine datterselskabers gæld, jf. ApSL § 1 stk. 2.

Hvis ikke moderselskabet registreres på Færøerne, som Steinbjørn peger på er en mulighed, skal det registreres hos Erhvervs og Selskabsstyrelsen og ledelsen placeres i Danmark. Derved har koncernen hjemsted i Danmark. Dette gælder også selvom moderselskabets faktiske selskab skulle være placeret i et andet land jf. TfS 2005.422Ø. Dette indebærer, at moderselskabet er skattepligtigt i Danmark. Steinbjørn i Dali nævner, at en af fordelene ved at oprette selskabet på Færøerne er, at man betaler 18% i skat af et evt. overskud, hvorimod det i Danmark ligger på 28%. Dog spiller andre faktorer ind, så som, at Danmark er medlem af EU, hvilket Færøerne ikke er, hvilket muligvis kan give adgang til forskellige fordelagtige støtteprogrammer. Også i forhold til private sponsorer, kan det tænkes, at Danmark har flere potentielle muligheder. På den anden side, findes der en række nordiske støtteprogrammer og muligheder, der tilgodeser en færøsk afsenderposition. Også kan branding-effekten ved at stifte selskabet på Færøerne, og således have Færøerne som udgangspunkt for hele projektet, tænkes at have værdi. Dog ser vi umiddelbart ikke komplikationer i at brande dette som et initiativ der har sit udgangspunkt på Færøerne, men som dog er registreret i Danmark.

Videre siger Sarah Hedvig Johannesen, at i henhold til EF traktatens artikel 43 er det suverænt den indirekte sekundære etablering af et datterselskab, der bestemmer, hvilken form for etablering virksomheden ønsker i det pågældende land. Etableringsfriheden kan ligeledes påberåbes i EØS staterne.

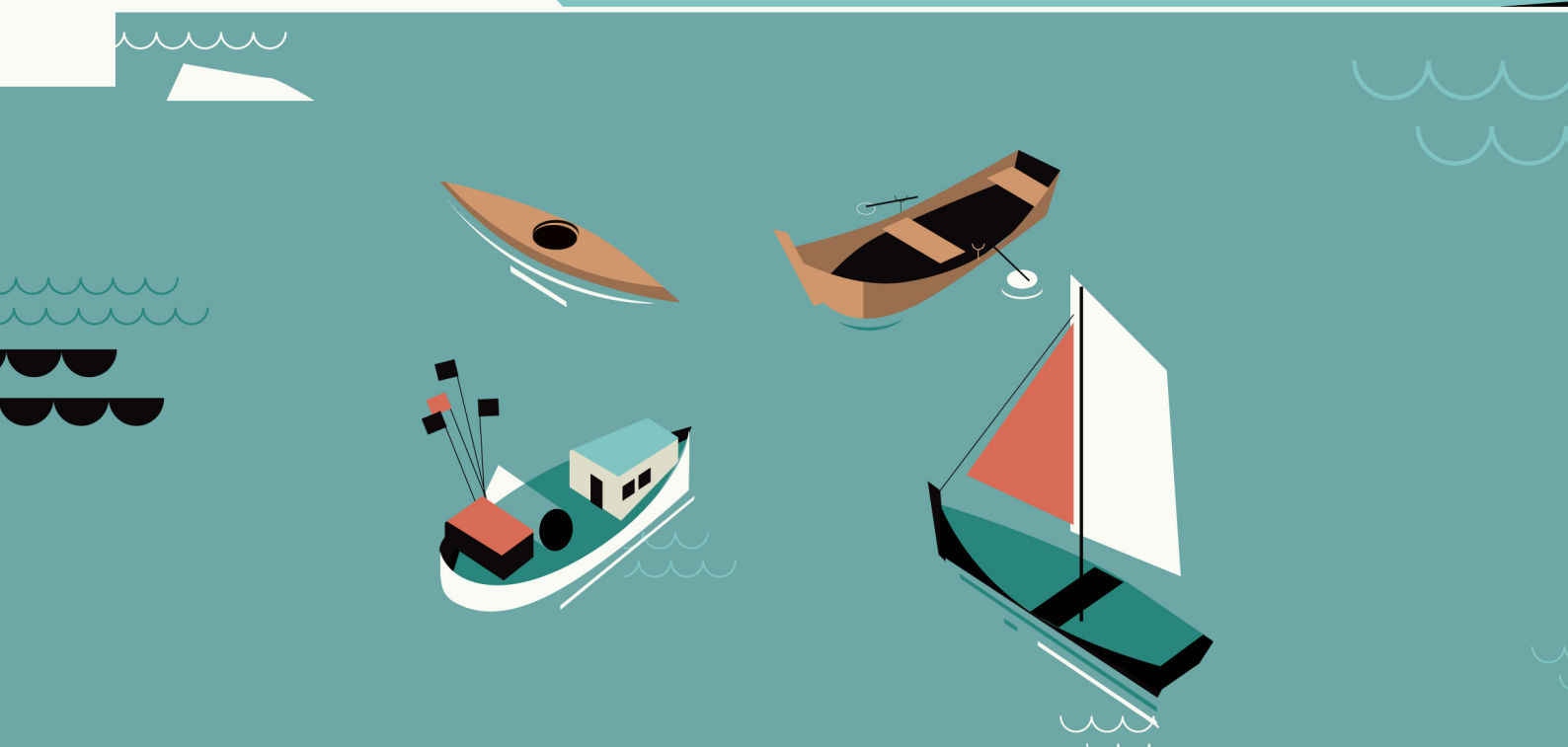
Koncernen vælger international sambeskatning efter selskabsskattelovens § 31 A, stk. 1, hvor det ultimative moderselskab kan vælge, at sambeskatningen for de koncernforbundne selskaber skal gælde alle koncernforbundne udenlandske selskaber, i hvilke ingen af deltagerne hæfter personligt for selskabets forpligtelser, og som fordeler overskuddet i forhold til deltagernes indskudte kapital. Da moderselskabet ligger i Danmark, er hele koncernen skattepligtigt i Danmark.

7.6 Opsamling af tidsplan, drift og organisation

Tidsplanen for projektet er tredelt, med det primære formål, at have nogle delmål, der skal opfyldes før andre påbegyndes. Den første fase som nærværende rapport er hovedresultatet af (sammen med hjemmesiden www.cafe-pantopia.net) har haft til formål at udvikle idéen og undersøge om den er realistisk at gennemføre og hvilke kriterier, der skal opfyldes for, at gennemførelsen bliver tilfredsstillende. Den kommende pilotfase skal afprøve en række praktiske problemstillinger som forprojektet har indkredset og samtidig udarbejde en detaljeret plan for en mulig realisering af det endelige projekt, som i tidsplanen er den tredje fase.

Driften af projektet knytter sig til de tre faser i tidsplanen, hvor den første fase var drevet af redaktionsgruppen med hjælp fra et netværk af konsulenter og med økonomisk støtte fra en række primært tværnordiske fonde. Pilotprojektet vil følge samme model, dog forhåbentligt med et bredere støttegrundlag, der involverer andre fonde og gerne private investorer og sponsorer. Til realiseringsfasen har vi udarbejdet en tredelt plan for driften som knytter sig til cafeens tredelte grundstamme; en cafe, et telekonferencelokale og et kulturudbud. Cafeen skal som minimum hvile i sig selv; telekonference-lokalet skal minimum give tilstrækkeligt overskud til, at Cafe Pantopias samlede merudgifter, der er forbundet med den store mængde tekniske udstyr, kan dækkes og kulturudbuddet skal som minimum hvile i sig selv gennem fondsstøtte og sponsoraftaler. Etableringsomkostningerne skal dækkes af fondsmidler, offentligt tilskud, private investorer og eventuelt samarbejdspartnerne.

Organiseringen af Cafe Pantopia er, i de to første faser af tidsplanen, centreret omkring redaktionen og netværket af konsulenter, samarbejdspartnere og interessenter. I realiseringsfasen vil Cafe Pantopia være organiseret omkring en fælles bestyrelse og en cafebestyrer i hvert land. Et tæt samarbejde omkring den daglige drift såvel som fremtidige udviklingsmuligheder, vil være essentielt for cafeens overlevelse.

KAPITEL 8: OPSAMLING

"Jeg synes, at idéen med Pantopia konceptet er genial, for - selv om det er virtuelt - vil konceptet kunne opfylde et behov for socialt samvær og nærvær med familie, venner og bekendte i andre lande, som de nuværende kommunikationskanaler slet ikke kan tilbyde, samtidig med, at du altid kan 'slukke' for det, i den forstand, at det er en dejligt uforpligtende måde at mødes." Færøsk kvinde, født 1958, der har besvaret vores online-spørgeundersøgelse.

Cafe Pantopias forprojektphase ses med færdiggørelsen af denne rapport som afsluttet. Overordnet må grundkernen i den første spirende idé til konceptet, siges at have klaret rejsen gennem forprojektet. Idéen er nu klar til prøvesejlads. Forprojektet har haft til formål både at konceptudvikle, undersøge behovet og afklare praktiske samt organisatoriske udfordringer og samtidig bane vejen for et pilotprojekt, der allerede er i sin opstart.

Cafe Pantopia samler kvaliteterne ved den sociale begivenhed det er, at gå på cafe med den sociale begivenhed der er, at opretholde flervejskommunikation over Internettet. Det er et cafekoncept, der har til formål at forbinde cafegæster i Nuuk, Reykjavík, Tórshavn og København og har hovedformålet at skabe nærvær på trods af afstand gennem en ny måde at kommunikere på, som kan betegnes som halvt fysisk/halvt virtuel. Denne specielle kommunikationsoplevelse bliver tilgodeset i cafeens tredelte grundstamme, der består af cafe, telekonferencelokale og kulturudbud.

Via forprojektets undersøgende arbejde i forhold til samarbejdspartnere er der fundet frem til og lavet aftaler med en række samarbejdspartnere. I pilotfasen er interaktionsdesign og interaktive tekniske løsninger vigtige at undersøge primært for at skitsere, hvordan oplevelsen af nærvær på tværs af afstand og Pantopias centrale "delebord" skal komme til at fungere. Efter at dette er klarlagt, arbejdes der videre med de mange øvrige samarbejdspunkter, så som videre undersøgelser i forhold til businesscase, cafe- og køkkenkoncept, lokaliteter, organisation osv.

Projektet er søsat med en god ballast og skal nu styrkes og guides sikkert i havn!

KAPITEL 9: PROJEKTETS NETVÆRK

Denne rapport er blevet til i dialog med folk fra mange forskellige miljøer, der på hver deres måde har kastet lys over mange af de felter, der kan udgøre vejen til realisering. Der er gennemført en række målrettede interviews, afholdt workshops, opsøgt konsulenter og desuden har projektet nydt godt af velvilje og støtte fra mange sider, herunder både fra projektets samarbejdspartnere og indledningsvise interessenter. Der rettes en stor tak til alle!

Inden der i det følgende gives en detaljeret præsentation af hele projektets netværk, gives der her en kort beskrivelse af projektets konkrete økonomiske og samarbejds-mæssige forankring indtil videre:

Projektets økonomiske forvaltning er assisteret af SamVit www.samvit.fo, nu lagt sammen med Udenrigsministeriet på Færøerne www.ur.fo. Møder, workshops og redaktionens samarbejde er huset af Færøernes Repræsentation og Shiftcontrol i København. I maj måned 2009 fik projektet tildelt kontorlokaler og faciliteter med mulighed for iværksættervejledning i Tórshavn. Lokalerne ejes af innovationsfirmaet Bitland www.bitland.fo. Direkte økonomisk støtte til projektet er kommet fra: Kulturkontakt Nord www.kknord.org, NORA www.nora.fo, NATA www.nata.gl, Nordens Hus på Færøerne www.nlh.fo og Mentamálaráðið/Kulturministeriet www.mmr.fo og fra Vinnuframagrunnurin/Erhvervsstøttefonden www.vfg.fo på Færøerne. Desuden er der en række virksomheder og organisationer, som vi har været i kontakt med, der på forskellig vis ønsker at sparre: Føroya Tele www.ft.fo, Tele Greenland www.tele.gl, Føroya Banki www.foroyabanki.fo, Hugmyndahusið/Ideernes hus og iværksætterfirmaet Iminnovation www.iminnovation.org i Reykjavík. Desuden interaktions-firmaerne www.shiftcontrol.dk og www.diffus.dk som henholdsvis Simon Løvind og Hanne-Louise Johannesen fra projektets redaktion er medejere af.

9.1 Styregruppe – redaktion

Brynhild Næs Petersen

Født 1978 og opvokset på Færøerne, uddannet folkeskolelærer og BA i Kunsthistorie i København. Har bl.a. arbejdet på den Nordatlantiske Brygge i København og arbejder nu på Færøerne med forskellige kunst- og kulturprojekter bl.a. for Nordens Hus, SamVit og Udenrigsministeriet.

Hanne-Louise Johannesen

Hanne-Louise Johannesen er født i 1970, opvokset i Danmark og har en færøsk forælder. Hun er mag.art. i Kunsthistorie og freelance skribent. Har tidligere undervist i Visuel Kultur på Københavns Universitet. Undersøger særligt relationer mellem krop og rum i New Media feltet. Er medstifter af Diffus, www.diffus.dk, som er et designfirma, der arbejder praktisk og teoretisk med kunst, design, arkitektur og New Media og som er koblet på Pantopias næstkommende pilotfase. Hanne-Louises private hjemmeside er www.usynligebyer.dk.

Simon Løvind

Født i 1969 og opvokset i Danmark. Arbejder i feltet mellem kunst, medier og teknologi - særligt interaktionsdesign og systemudvikling. Arbejder som kunstner, systemudvikler, programmør, underviser, forsker m.m. Uddannet indenfor humanistisk datalogi og har bl.a. arbejdet for DR, Interactive Institute, Easy Film og Danmarks Designskole. Er pt. projektredaktør på filminstitutets computerspilordning og partner i www.shiftcontrol.dk. Privat side www.zelig.dk

9.2 konsulenter

Anders Selmer

Født i 1970 i Danmark. Har siden begyndelsen af 90'erne arbejdet inden for cafe- og restaurationsbranchen i Danmark, USA og Frankrig. Har bl.a. været bestyrer af Pussy Galores på Nørrebro, ejer af Tyvenkokkenhanskoneoghendeselsker, ejer af Delicatessen på Vesterbro, ejer af Spisebilleten ved Cafe Teatret, som er første øko-restaurant i Danmark, og som nu er lejet ud til cafe. Har indtil 2006 været restaurantchef og sommelier og senere direktør på gourmetrestauranten noma. Har været involveret i flere cafe- og restaurantprojekter, bl.a. Otis says, Nørrebro; Coffee shoppén, Boltens gård; Nørrebros bryghus, Meyers Deli m.fl. Laver også hvidvin på Lilleø og er i gang med at udvikle projekter med andre frugtvine. Har for nylig åbnet Købyens Fiskebar.

Bogi Eliassen

Er uddannet cand.scient.pol. og har en mastergrad i international jura. Er født og opvokset på Færøerne, bor nu i Århus. Har en fortid i det færøske udenrigs- og erhvervsministerium. Siden 2005 har han arbejdet som selvstændig rådgiver for virksomheden Implementer og fra 2008 tillige som associeret partner i konsulenthuset Bitland. Fra 2005 til 2009 havde han et ugentligt internationalt radiomagasin i den færøske nationalradio. Bogis arbejdsfelt spænder fra research i internationale problemstillinger over projektledelse af offentlig/private projekter og kommunikations-strategier med nye medier.

Christian Leifelt

Født i København i 1970. Uddannet grafisk designer mDD fra Institut for Visuel Kommunikation, DKDS 1999. Specialiseret i visuel identitet, konceptudvikling og multidisciplinære projekter og arbejder som selvstændig professionel designer, konsulent og kunstner. Christian har gennem en årrække været ansat i designfirmaet Kontrapunkt og udviklet visuel identitet, full-scale designprogrammer og corporate websites til en række større offentlige og private institutioner og virksomheder i Danmark og udlandet. Har udviklet arkitektur- og designvisioner i samarbejde med bl.a. Bruce Mau Design (Canada), vundet internationale designkonkurrencer for kunder som UNHCR og Microsoft og lavet identitet og webdesign. Særlig interesse for krydsfeltet mellem kunst og kommunikation, vision og virkelighed, identitet og nye måder at formidle på og er desuden aktiv partner i kunstgruppen van Gogh. Christians arbejde har været udstillet på bl.a. Arkitektur-bienallen i Venedig, Superdanish, Electrohype, Museet for Samtidskunst, Charlottenborgs efterårsudstilling og Den Nordiske Ambassade i Berlin.

Henrik Øvad

Er uddannet fra Kolding Designskole i 2004. Arbejder med Industriel design og produktdesign, flashprogrammering, design og udvikling af interaktive installationer, Max/MSP/Jitter og MIDI programmering. Har deltaget i et hav af projekter og er ejer firmaet Tona Creative www.tona.dk.

Hjörtur Smárason

BA i antropologi fra Islands Universitet, MA i statskundskab fra Lunds Universitet, hvor han skrev om forhandlingerne om Færøernes suværenitet. Har desuden en overbygning fra CBS. Arbejder med markedsføring og kommunikation via "New media" og holder foredrag og kurser om emnet. På nuværende tidspunkt er Hjörtur i gang med at bygge et socialt netværk for iværksættere op på IMInnovation i samarbejde med Reykjavík Universitet og Kunstakademiet i Island. Har organiseret Reykjavík Twestival. Twestivalen blev afholdt i 200 byer samtidigt verden over og sendt ud live på internettet.

Jóhanna G. Jóhannesdóttir

Født i Island. Har været bosat 10 år i Danmark. Er uddannet tekstilformgiver fra Håndarbejdets Fremmes Seminarium i 2005. Var bl.a. indehaver af butik møgtøj i 2006-2008, hvor egne brands blev dannet; goodlife, mjav og PoniBimbi. Har arbejdet freelance på div. filmprojekter (kostumedesign), bl.a. for Super16 og Den Danske Filmskole. Har udover dette dj'et en del i det københavnske natteliv, som dj musika (bl.a. til koncerter på Nordatlantens Brygge).

Kassandra Wellendorf

Født og bosiddende i Danmark. BA i Film- og Medievidenskab 1989. Filminstruktør, mediekunstner, kurator af digital kunst og underviser i digital praksis og teori på Københavns Universitet. Hun har udstillet flere interaktive video- og lydværker på danske og udenlandske museer. Hendes film distribueres af Det Danske Filminstitut. Arbejder i øjeblikket som instruktør på Zentropa.

Kim Falck Petersen

Født og opvokset i Grønland, med grønlandske forældre. Er under uddannelse på Roskilde Universitet (RUC) og skal til at starte på Kommunikation (Bachelor) til efteråret. Har taget folkeskole og gymnasieuddannelse på Grønland. Har boet i København i 4 år før påbegyndt uddannelse på RUC, og har bl.a. arbejdet som tjener på restaurant noma og arbejdet med marketing og kommunikation hos Grønlands Turist- og Erhvervsråd www.greenland.com

Leif Sørensen

Leif Sørensen er en af Færøernes førende kokke og arbejder med at udvikle Tórshavn til en kulinarisk perle i Nordatlanten. Uddannet som kok fra Kommandanten i København og efter arbejds erfaringer fra Danmark kom han i 1999 tilbage til Færøerne og åbnede i 2005 restauranten Gourmet i nyindrettede lokaler i Tórshavns gamle smediekvarter. Har deltaget i Nordisk Mad Symposium, har stor interesse for færøske råvarer og det nordiske køkken præger i dag restauranten og har inspireret andre restauranter i byen.

Martin Mohr Olsen

Studerer International Relations and Sociology på University of Aberdeen i Skotland. Født på Færøerne i 1979 og opvokset delvist på Færøerne og delvist i Grønland og har også boet i Danmark. Har bl.a. studeret Multimediedesign i Danmark og japansk i Japan. Har arbejdet for reklame- og produktionsfirmaet Sjóband som grafiker og opsætter af tryk artikler i flere år. Er aktiv i de færøske studiemagasiner Pisan og Fjølñir, involveret i opstart af en online aktivitets-portal, yderst fascineret af Café Pantopia og bruger ellers tiden på at undersøge hvordan man bedst kan implementere internettet og teknologi i folkeskoleundervisning.

Michel Guglielmi

Michel Guglielmi er fransk arkitekt som har boet i Danmark siden 1992. Han arbejder med rumlige medier, interaktions design og arkitektur. Han underviser på Danmarks Design Skole og tidligere adjunkt i performance- og installationsmedialogi på Ålborg Universitet, Institut for Medieteknologi og ingeniørvidenskab. Han er medstifter af www.diffus.dk.

Nini Biilmann

Født i 1977 af grønlandske forældre i Århus, opvokset i Nuuk, Grønland. Uddannet shipping-medarbejder og derefter akademiøkonom inden for international business med markedsføring som speciale. Har de sidste år arbejdet som markeds konsulent for Grønlands Turist og Erhvervsråd, med ansvar for det amerikanske og engelske marked. Har stor interesse for grønlandsk politik og samfund. Vigtigste fritidsbeskæftigelse er løb og aktive naturoplevelser.

Patrik Svensson

Svensk og medstiftende ejer af Shiftcontrol. Han udvikler avancerede koncepter, virtuelle verdener og digitale medier. Hans tidligere virksomhed er "Metervara" som senere sammen med "Ascii33" blev til Shiftcontrol. Patrik er uddannet inden for interaktive medier fra Designskolen i Kolding.

Sara Olsvig

Antropolog, grønlander, født i Nuuk, opvokset i Sisimiut. Har boet i København de seneste 7 år, men flyttede i sommeren 2009 til Nuuk. Arbejder nu som medlemssekretær i Folketinget og desuden for ICC (Inuit Circumpolar Council) i Nuuk.

Sarah Hedvig Johannesen

Født i 1979 i Odense af en dansk og en færøsk forælder. Bor i Dalum sammen med søn og kæreste. BA i jura fra Syddansk Universitet i Odense. Har været cafebestyrer i 7 år på den Smagløse Cafe i Odense <http://densmagløsecafe.dk>.

Sámal Matras Kristiansen

Cand.scient.soc. Født 1977. Sociolog med særlig interesse for mobilitet, offentlighed, kulturpolitik og byplanlægning. Har de sidste to år undervist ved gymnasiet i Tórshavn, men arbejder også som skribent, konsulent og underviser. Desuden aktiv som politisk kommentator i forskellige færøske medier. Vigtigste fritidsbeskæftigelser er klassisk musik, poesi og naturoplevelser.

Sissal Kristiansen.

Er født i 1973. cand.merc. i Design and Communication Management på Copenhagen Business-school. Arbejder nu som rådgivende konsulent på reklamebureauet "Sendistovan" på Færøerne og underviser på Handelsskolen i Tórshavn. Er ved at etablere egen virksomhed "Shisa Brand" som specielt fokuserer på design og produktion af forskellige tasker med videre.

Steinbjørn í Dali

Cand.merc.aud. og HD i regnskab. Født i Tórshavn 1956. Koordinator på incubator-centret Kleking og arbejder med iværksættere. Er tilknyttet Vinnuframagrunnin (Erhvervsstøttefonden) som rådgiver. Har gennem de sidste 20 år stiftet forskellige virksomheder. Underviser på HD og holder en del kurser i ICT og projektledelse. Er i øjeblikket direktør i nogle innovative virksomheder bl.a. Føroya Sporførisskipan, Traceplace og Norðlýsið. Blandt fritidsinteresser er naturen – specielt på havet.

Øvrige konsulenter

Andre konsulenter har også været involveret i projektet. Disse har indtil videre i mere overordnet forstand bidraget med viden til projektet via samtaler, råd, vurderinger og vi ser frem til at udbygge dette samarbejde. Disse er: Annette Finnsdóttir (DK/IS), Elin Heinesen (FO), Hergeir Eldevig (FO), Randi Frederiksberg (FO), Rúnar Reistrup (FO), Sólja Árnadóttir Petersen (FO), Hans Pele Markussen (GL), Rani Nolsøe (FO), Martin Nolsøe Simonsen (FO).

9.3 Økonomiske støttegivere

KKN (Kulturkontakt Nord)

Kulturkontakt Nord er kontaktpunktet for det nordiske kultursamarbejde. Kulturkontakt Nord fungerer som sekretariat for Nordisk Ministerråds kulturprogram og sagkyndige, informerer om programmer og hjælper med ansøgninger og vejledning. Kulturkontakt Nord skal også informere om kunst og kultur både i og udenfor Norden. Institutionen blev etableret i 2007 på Sveaborg i Helsingfors og tilhører Nordisk Ministerråd www.kknord.org.

NORA (Nordisk Atlantsamarbejde)

NORA er en grænseregional komité under Nordisk Ministerråds regionalpolitiske samarbejdsprogram, der fungerer som et mellemstatligt samarbejde. Den nordiske forankring og den projektorienterede arbejdsform giver NORA et godt grundlag for at iværksætte transnationalt samarbejde, baseret på nordiske målsætninger og værdier. NORA finansieres af Nordisk Ministerråd suppleret med et nationalt bidrag fra samarbejdets fire deltagere, Færøerne, Grønland, Island og Kystnorge. NORAs hovedsekretariat er beliggende i Tórshavn på Færøerne. I de øvrige lande bemande fire kontaktpersoner sekretariatene i Island, Grønland, Syd- og Vestnorge samt Nordnorge. NORA skal bidrage til at styrke samarbejdet i regionen for at gøre Nordatlanten til en kraftfuld nordisk region, kendetegnet ved en stærk, bæredygtig økonomisk udvikling. Det sker bl.a. ved at styrke samarbejdet mellem erhvervsvirksomheder og forsknings- og udviklingsorganisationer på tværs af landegrænserne. Det er således NORAs opgave: At skabe politiske og faglige arenaer, hvor nordatlantiske problemstillinger drøftes og strategier og fælles initiativer udvikles; at formidle og iværksætte projektsamarbejde; at virke for udvikling i overensstemmelse med nordiske principper for bæredygtighed; at udvikle NORA til en attraktiv platform for nordisk samarbejde med nabolandene www.nora.fo.

Vinnuframagrunnurin (Erhvervstøttefonden)

Formålet med Vinnuframagrunninum er, at støtte erhvervslivet i et begrænset omfang – dog ikke drifts- og investeringstøtte. Fonden støtter aktiviteter, som yderligere mangfoldiggør erhvervslivet og brugen af viden. Cafe Pantopia er blevet tildelt iværksætterstøtte fra Vinnuframagrunninum. Iværksætterstøtten bliver tildelt iværksættere som ønsker at starte en virksomhed, der skal arbejde med innovative teknologiske varer eller tjenester til eksport www.vfg.fo.

NATA (North Atlantic Tourism Association)

North Atlantic Tourism Association (NATA) er et turismesamarbejde mellem Grønland, Island og Færøerne. NATA er stiftet i 2007 af ministerierne fra hhv. Færøerne, Grønland og Island og NATA har til formål at effektivisere samarbejdet indenfor de turistmæssige tiltag i Vestnorden ved at styrke, koordinere og sikre et fremadrettet samarbejde blandt de vestnordiske lande på de områder, hvor der er fælles turismeinteresser www.nata.gl.

Norðurlandahúsið (Nordens hus på Færøerne)

Formålet med Nordens Hus er at formidle nordisk kultur til Færøerne og færøsk kultur de andre nordiske lande. Desuden skal huset støtte færøsk kultur. Nordens Hus er en kulturinstitution under Nordisk Ministerråd. Ministerrådet betaler hvert år et basis tilskud på 92% til huset, mens Færøernes Landstyre svarer for de resterende 8%. Nordens Hus ledes af en styrelse, der består af otte personer, hvoraf de tre er færøske og de resterende fem er fra det øvrige Norden. Dertil kommer et rådgivende udvalg, bestående af femten repræsentanter for det færøske kulturliv. Styrelsen ansætter husets direktør for en fireårig periode www.nlh.fo.

Mentamálaráðið (Kulturministeriet på Færøerne)

Mentamálaráðið varetager undervisning, forskning, kultur, kirke, tv, radio, idræt og anden fritidsbeskæftigelse. Ministeriet samarbejder med andre ministerier og kommunikerer og samarbejder med institutionsledere, kunder, myndigheder og institutioner i de nordiske lande. Ministeriet er repræsenteret i undervisnings- og kulturrådene under Nordisk Ministerråd og er aktivt i vestnordisk samarbejde. Mentamálaráðið er sammensat af en generaldirektør og fire afdelinger.

9.4 Samarbejdspartnere

Nedenfor nævnes i hvilken sammenhæng Pantopias nuværende samarbejdspartnere er involveret. Beskrivelse af virksomheder og organisationer kan desuden findes på deres hjemmesider.

Diffus

Diffus vil rådgive omkring design, interfaces og arkitektur. Diffus vil ligeledes stå for design og materialevalg i pilotfasens testopstillinger www.diffus.dk. Hanne-Louise Johannesen er medstifter af firmaet.

Shiftcontrol

Shiftcontrol vil rådgive omkring teknik, interaktion og kommunikation og i øvrigt stå for teknik og kommunikation i pilotfasens testopstillinger www.shiftcontrol.dk. Simon Løvind er tilknyttet partner i firmaet.

Føroya Tele

Cafe Pantopias centrale omdrejningspunkt er kommunikation mellem mennesker, hvorfor samarbejdet med Føroya Tele er afgørende for projektets tekniske succes. Der er indgået samarbejdsaftale med Føroya Tele om bl.a. sparring. www.ftnet.fo og www.ft.fo.

Tele Greenland

Indledningsvis viser Tele Greenland www.tele.gl interesse for projektet. Aftale med Tele Greenland om bl.a. sparring er lavet.

Norðurlandahúsið

Formålet med Nordens Hus er at præsentere færøsk kultur i udlandet og omvendt at præsentere udenlandsk kultur på Færøerne. Nordens hus er derfor en naturlig samarbejdspartner for projektet og har indledningsvis støttet projektet med direkte økonomi. Desuden har de indvilget i, at dele af pilotfasen vil kunne foregå i deres lokaler www.nlh.fo.

SamVit/Uttanríkisráðið

SamVit har fra projektets start vist velvilje, og der blev indgået en aftale om, at de skulle varetage den økonomiske forvaltning. SamVit arbejdede med branding, turisme, eksport og desuden med vejledning til iværksættende projekter, men blev i april 2009 lagt sammen med Færøernes Udenrigsministerium. Samarbejdsaftalen fortsætter indtil andet aftales www.samvit.fo og www.ur.fo.

Bitland

I maj måned 2009 fik projektet tildelt gratis kontorlokaler, kontorfaciliteter med adgang til mødelokaler og mulighed for iværksættervejledning i Tórshavn. Lokalerne ejes af innovationsfirmaet Bitland www.bitland.fo, der er indrettet som et kontorlandskab, hvor både erfarne og mindre erfarne virksomheder holder til.

Færøernes Repræsentation i Danmark

Færøernes Repræsentation i København har tilbudt projektet arbejdslokaler i København www.ur.fo. De holder til i den Nordatlantiske Brygges lokaler på den Grønlandske Handelsplads, som har været en oplagt platform for projektets fysiske møder, interviews og workshops i København. I gamle dage var Nordatlantens Brygge stedet eller knudepunktet for trafikken mellem de nordiske regioner. Det var her de betydningsfulde ekspeditioner til Grønland startede og handelsforbindelserne til Island og Færøerne gik ud fra www.bryggen.dk.

Føroya Banki

Der er indgået samarbejde omkring brug af konferencemuligheder og Føroya Banki stiller deres erfaringer med konferencesystemer til rådighed. Deres filial i København er oplagt at bruge som testlokale i pilotfasen www.fb.fo. Mulighederne for et tættere samarbejde undersøges for øjeblikket.

9.5 Interessenter

Nedenfor listes nogle af de interessenter projektet p.t. har været i kontakt med.

Tórshavnar, Nuuk/Sermersooq, Reykjavík og Københavns kommuner

Kommunerne er oplagte sparringspartnere i projektet. Med Cafe Pantopia har borgere på tværs af kommunerne mulighed for at mødes i hverdagsagtige og professionelle sammenhænge og udveksle meninger og erfaringer. Kontakt er på nuværende tidspunkt taget til alle kommunerne og det under-

søges hvordan samarbejdet kan foregå. Alle kommunerne har vist en grundlæggende interesse for projektet.

Hugmyndahúsið og iværksætternetværket Iminnovation i Reykjavík

Gennem projektets islandske kontakt Hjörtur Smárason, er der lavet aftale om, at når det bliver aktuelt, så kan pilottestene (eller dele af dem) udspille sig i det nyetablerede "Hugmyndahúsið" der ligger nede ved Havnen i Reykjavík. Huset er et iværksætterhus med kontorlokaler og Cafe, og er etableret med initiativ fra Universitetet i Reykjavík, Reykjavik Kommune og kunstakademiet i Islands. Desuden er vi blevet opfordret til at oprette en profil på det islandske iværksættersite www.iminnovation.org, for derigennem at komme i kontakt med et islandsk iværksætermiljø.

Den Nordatlantiske Gruppe i Folketinget

En række undersøgelser om, hvor mange færinger og grønlandere der befinder sig i Danmark, herunder også København, samt undersøgelser af hvorfor færinger ikke flytter tilbage efter endt uddannelse i Danmark, har været yderst relevante for os at følge med i. Der findes tilsvarende undersøgelser om grønlandere i Danmark. Den Nordatlantiske gruppe har vist interesse for projektet og desuden givet projektet en skriftlig støtteerklæring.

9.6 Speciel tak til

Vi retter en stor tak til: Projektets konsulenter; Anders Selmer, Bogi Eliassen, Christian Leifelt, Henrik Øvad, Hjörtur Smárason, Jóhanna G. Jóhannesdóttir, Kassandra Wellendorf, Kim Falck Petersen, Leif Sørensen, Martin Mohr Olsen, Michel Guglielmi, Nini Biilmann, Patrik Svensson, Rúnar Reistrup, Sara Olsvig, Sarah Hedvig Johannesen, Sámal Matras Kristiansen, Sissal Kristiansen, Steinbjörn í Dali, Annette Finnsdóttir, Elin Heinesen, Hergeir Eldevig, Randi Frederiksberg, Sólja Árnadóttir Petersen, Hans Pele Markussen, Rani Nolsøe, Martin Nolsøe Simonsen. Tak til alle der har deltaget i spørgeundersøgelserne. Tak til projektets samarbejdsparter og kontakter; Silja Færø kontaktperson for den Nordatlantiske Gruppe i Folketinget, Urd Johannesen og Niels Halm fra Nordens Hus på Færøerne, Bjørg Hentze kontaktperson for Den Færøske Repræsentation i København, Leivur Langgaard, Per Hansen og Sylvia Zachariassen kontaktpersoner for SamVit/nu Uttanríkisráðið, Randi Fredriksberg kontaktperson for Tórshavnar kommuna, Páll Vesturbúð og Rønn Eliassen kontaktpersoner for Føroya Tele, Robert Vilhelmsen kontaktperson for Føroya Banki, Rani Nolsøe kontaktperson for Iværksætterhuset i Klaksvík, Niclas Forsling kontaktperson for Notrhern Periphery Program, Jákup Sørensen kontaktperson for NORA, Anders Barslund fra Tele Greenland og Ásta Steffansdóttir fra Nordatlantens Brygge. Desuden tak til: Mads Berg for grafiske illustrationer, Petur Martin Petersen, Signý Pálsdóttir kontaktperson for Rådhuset i Reykjavík og til personalet på Færøernes ambassade i Reykjavík. Og tak til alle jer andre, venner og kære, som ikke er nævnt her, men som på andre måder har været med til at støtte op om projektet.

BILAGSOVERSIGT

Såfremt læseren ønsker at få nærmere indblik i undersøgelser, interviews eller afklaringer af de mange brikker, der udgør et komplekst projekt som Pantopia, kan bilagsmaterialet anskaffes ved at kontakte redaktionen på email-adressen info@cafe-pantopia.net.

Bilag 1: Oversigt over Pantopias netværk

- 1.1 Forprojektets organisatoriske støtte
- 1.2 Pantopias konsulenter
- 1.3 Pantopias økonomiske støtтеgivere
- 1.4 Pantopias samarbejdspartnere og deres tilknytning til projektet
- 1.5 Pantopias interessenter
- 1.6 Speciel tak til...

Bilag 2: Kommentarer fra konsulenter

- 2.1 Kommentarer fra konsulenter
- 2.2 SWOT analyser fra konsulenter
- 2.3 Rå opsamling af workshop 1

Bilag 3: Research om IKT

- 3.1 Q&A Føroya Tele om internetforbindelser
- 3.2 Q&A Tele Greenland om internetforbindelser
- 3.3 Kommentarer fra konsulent om to telekonferencesystemer
- 3.4 Kommentarer fra konsulent om oplevelse af brug af video-konference
- 3.5 Ideer til "oplevelseszone" fra konsulent

Bilag 4: Research om business case

- 4.1 Samtale med Steinbjørn í Dali om businesscase 1
- 4.2 Samtale med Steinbjørn í Dali om businesscase 2
- 4.3 Undersøgelser af selskabsform af Sarah Johannesen

Bilag 5: Research om Cafedrift og køkken

- 5.1 Interview med Anders Selmer
- 5.2 Interview med Leif Sørensen

Bilag 6: Undersøgelse af rejseaktivitet og kommunikation på tværs

- 6.1 Samlede multiple-choice svar på undersøgelsen: Relationer på tværs af Nordatlanten
- 6.2 Fordele og ulemper ved 'virtuel' kommunikation på tværs af Nordatlanten
- 6.3 Fordele og ulemper ved fysiske møder på tværs af Nordatlanten
- 6.4 Øvrige kommentarer til undersøgelsen: Relationer på tværs af Nordatlanten.
- 6.5 Spørgeskema til undersøgelsen Samarbejde på tværs af Nordatlanten
- 6.6 Samlede svar på undersøgelsen: Samarbejde på tværs af Nordatlanten
- 6.7 Fimmstjörnað uttanlandsævintýr

